

บทที่ 4

วิเคราะห์ทางร้องเพลงเร็ว เรื่อง แยกมัดตีนหมู ทางหลวงชาญเชิงระนาด (เงิน ผลารักษ์)

ในการศึกษาเพลงเร็ว เรื่องแยกมัดตีนหมู ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและทำการวิเคราะห์บทเพลง ตามหลักสุนทรียศาสตร์ว่าด้วยเรื่องของการประพันธ์ รูปแบบการบรรเลง ดังมีรายละเอียดในการวิเคราะห์แบ่งเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1. ทำนองหลัก และเสียงลูกตก
  - บันไดเสียงและลูกตก
  - การดำเนินทำนองโดยศึกษาเฉพาะทำนองหลัก
2. รูปแบบ (Form)
3. กระสวนจังหวะของทำนอง (Rhythm Pattern)

ข้อกำหนดเบื้องต้น

1. ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดสัญลักษณ์ตัวหนังสือในการบันทึกโน้ต ดังนี้

สัญลักษณ์	ร	หมายถึง	ลูกฆ้องลูกที่ 1 (ลูกทวน)
สัญลักษณ์	ม	หมายถึง	ลูกฆ้องลูกที่ 2
สัญลักษณ์	ฟ	หมายถึง	ลูกฆ้องลูกที่ 3
สัญลักษณ์	ช	หมายถึง	ลูกฆ้องลูกที่ 4
สัญลักษณ์	ถ	หมายถึง	ลูกฆ้องลูกที่ 5
สัญลักษณ์	ท	หมายถึง	ลูกฆ้องลูกที่ 6
สัญลักษณ์	ค	หมายถึง	ลูกฆ้องลูกที่ 7
สัญลักษณ์	ร	หมายถึง	ลูกฆ้องลูกที่ 8
สัญลักษณ์	ม	หมายถึง	ลูกฆ้องลูกที่ 9
สัญลักษณ์	ฟ	หมายถึง	ลูกฆ้องลูกที่ 10
สัญลักษณ์	ช	หมายถึง	ลูกฆ้องลูกที่ 11
สัญลักษณ์	ถ	หมายถึง	ลูกฆ้องลูกที่ 12
สัญลักษณ์	ท	หมายถึง	ลูกฆ้องลูกที่ 13
สัญลักษณ์	ค	หมายถึง	ลูกฆ้องลูกที่ 14
สัญลักษณ์	ร	หมายถึง	ลูกฆ้องลูกที่ 15

สัญลักษณ์ ม หมายถึง ลูกฆ้องลูกที่ 16 (ลูกยอด)

2. ในการบันทึกโน้ตเพื่อการวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ประกอบกับโน้ตตัวหนังสือดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

 หมายถึง การตีสะบัด
( ) หมายถึง การบรรเลงซ้ำ 2 ครั้ง

3. ในการบันทึกโน้ตทางทำนองหลัก ผู้วิจัยได้บันทึกโน้ตอยู่บนตารางสองชั้น โดยกำหนดให้ตารางชั้นบนบรรเลงด้วยมือขวา และตารางชั้นล่างบรรเลงด้วยมือซ้าย ดังมีรูปภาพของตารางดังนี้

4. ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะทำนองหลักของเพลงเร็วเรื่องมัดตีนหมูเท่านั้น

5. ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาทางของหลวงชาญเชิงระนาด (เงิน ผลารักษ์) เป็นกรณีศึกษาเพียงทางเดียว

ดังมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

วิเคราะห์ทางฆ้อง เพลงเร็ว เรื่อง แหกมัดตีนหมู ทางหลวงชาญเชิงระนาด (เงิน ผลารักษ์)

ท่อน 1

กลุ่มที่ 1

(ทล) ช	- ช ร ร	(ทล) ลท	ร - ม -	- ช (ลท)	ร - ม -	ช - ร ม	ช ล - ช)
ช ร	ร ท	ช	- ท - ร	ร ช -	- ท - ร	- ท - -	- - ช -

บันไดเสียงและเสียงลูกตก กลุ่มที่ 1 บันไดเสียงและลูกตกพบว่ามีการใช้บันไดเสียงเพียงออล่าง ซึ่งมีเสียงหลัก คือ ชลท Xร ม X ทั้งประโยค และพบความสัมพันธ์ของการกำหนดลูกตก เมื่อพิจารณาพบว่า ท้ายห้องที่ 2 และท้ายห้องที่ 4 มีลูกตกห่างกันเป็นคู่ 3 ส่วน 4 ห้องหลังนั้น

พบว่ามีการกำหนดลูกตกเป็นลักษณะเดียวกันคือห่างกันเป็นคู่ 4 ระหว่างลูกตกของห้องที่ 4 และห้องที่ 6 มีการกำหนดเป็นเสียงเดียวกัน คือ เสียง เร ลักษณะการกำหนดลูกตกเช่นนี้ ทำให้การดำเนินทำนองของทำนองหลัก มีความไพเราะกลมกลืน

ทำนองหลัก ของกลุ่มที่ 1 พบว่า มีลักษณะการดำเนินทำนองเป็นลูกเก็บ ซึ่งต่างจากทำนองหลักเพลงประเภทอื่นๆ โดยเฉพาะเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่อ่ ลักษณะการดำเนินทำนองหลักที่เป็นลูกเก็บนี้ นอกจากจะมีความแตกต่างจากเพลงประเภทอื่นๆแล้ว ยังพบว่าลักษณะของมือฆ้อง มีการใช้กลวิธีพิเศษ "สะบัด" ประกอบกับการตีสลับมือระหว่างเสียงของคู่ 4 และเสียงของคู่ 3 ในห้องที่ 1 และห้องที่ 2 พบว่าลักษณะเช่นนี้เป็นมือพื้นฐานในการฝึกหัดฆ้องวงใหญ่เบื้องต้น ส่วนห้องที่ 3 และ ห้องที่ 4 มีลักษณะสำนวนที่พบว่ามีควมสัมพันธ์เชิงเปิด ในเรื่องของสำนวนเพลง กล่าวคือ ห้องที่ 1 และห้องที่ 2 มีลูกตกอยู่ที่เสียง ซอล ไปสู่เสียง ที ส่วนห้องที่ 3 และห้องที่ 4 มีลูกตกจากเสียงที ไปสู่เสียง เร ซึ่งมีความห่างกันเป็นคู่ 3 ทั้ง 2 กลุ่ม ทำนองหลักห้องที่ 5 และห้องที่ 6 เป็นการซ้ำทำนองของห้องที่ 3 และห้องที่ 4 เพื่อนำไปสู่สำนวนเปิดในห้องที่ 5 และ 6 ซึ่งใช้การสะบัดขึ้น ทำให้ทำนองมีความแตกต่างกันไป แต่ยังคงเสียงตกเหมือนกัน โดยมีลูกตกจากเสียงมี ไปสู่เสียง ซอล

จากการศึกษาทำนองหลัก กลุ่มที่ 1 ของท่อนที่ 1 นี้ พบว่า มีลักษณะการใช้เสียงคู่ 3 มาประกอบกันอย่างมีชั้นเชิงและไพเราะ มีการซ้ำทำนองที่เหมือนกัน ทำให้เกิดสำนวนที่มีความหนัก แน่น ไปสู่เสียงลูกตกเสียง ซอล ซึ่งเป็นเสมือนลูกตกเปิดที่จะนำไปสู่ทำนองอื่นต่อไป นับได้ว่า เป็นทำนองหลักสำหรับขึ้นต้นเพลง ที่มีความซับซ้อนและมีชั้นเชิงในการประพันธ์ที่ดีเยี่ยม

รูปแบบ เป็นการซ้ำทำนองเดิม 2 ครั้ง กำหนดให้เป็น AA

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 1

สำนวนต้น

xxx XX	XXXX

ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองสำนวนต้นนั้น จากการพิจารณาพบว่ามีการสะบัดในส่วนต้น หลังจากนั้นก็เป็นการเคลื่อนที่อย่างสม่ำเสมอ กล่าวคือ มีโน้ต 4 ตัว ต่อ 1 ห้องซึ่งเป็นลักษณะปกติ ลักษณะการเคลื่อนที่ของกระสวนจังหวะของทำนองนี้ แสดงให้เห็นถึงความเข้มข้นของทำนองเพลง เนื่องจากทำนองดังกล่าวนี้เป็นการดำเนินทำนองหลัก หากแต่มีความแตกต่างไปจากทำนองหลักโดยทั่วไป ลักษณะทำนองหลักมีการฉายรูปเป็นเหมือนทำนองที่ได้รับการตกแต่งแล้ว

สำนวนหลัง

XX xxx	XXXX

ในสำนวนหลังนี้มีพบกระสวนจังหวะของทำนองกลับมีการสลับท่ายห้องของห้องที่ 1 ซึ่งเป็นลักษณะการสลับที่แตกต่างไปจากสำนวนต้น ที่ปรากฏการสลับในส่วนต้นของทำนอง ลักษณะสำนวนเช่นนี้มักพบในเพลงประเภทเพลงเดี่ยว หากแต่กลับพบในเพลงเร็วเรื่องแขกมัดตีน หมูด้วย ทำให้ลักษณะของสำนวนเพลงมีความโดดเด่นมากขึ้น ส่วนในห้องที่ 2 เป็นลักษณะสำนวนกระสวนจังหวะของทำนองปกติ คือ 1 ห้อง มี 4 ตัวโน้ต

กลุ่มที่ 2

- ท ลช	- ฟ - ม
- ท ลช	- ฟ - ม

บันไดเสียงและลูกตก ของทำนองในกลุ่มที่ 2 พบว่ามีการใช้เสียงของบันไดเสียงเพียงอย่างเดียวในห้องที่ 1 ส่วนห้องที่ 2 นั้น มีการใช้เสียง ฟา เป็นสะพานเชื่อมเสียงไปสู่ลูกตกเสียง มี ซึ่งเป็นเสียงทำนองโยน ในกลุ่มต่อไป

ทำนองหลัก ของกลุ่มที่ 2 พบว่า ลักษณะทำนองเป็นการไล่เสียงจากเสียงสูง ลงมาหาเสียงต่ำ เรียงเสียงกันลงมา 5 เสียง จากเสียงที่ ลงมาตกเสียง มี ลักษณะของทำนองหลักนั้น เป็นเสมือนทำนองเชื่อมระหว่างทำนองของกลุ่มที่ 1 และทำนองกลุ่มที่ 3 ทำนองหลักมีเพียง 2 ห้องเท่านั้น ลักษณะของอัตราส่วนที่ไม่ลงตัวอย่างเพลงในจังหวะหน้าทับปรบไก่อเช่นนี้ จะพบในเพลงเรื่องประเภทเพลงเร็วและเพลงเรื่องประเภทเพลงฉิ่งเท่านั้น

รูปแบบ ทำนองในกลุ่มที่ 2 เป็นทำนองเชื่อมประโยค กำหนดให้เป็น B

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 2

- XXX	- X - X

ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองนี้ ในห้องแรกเป็นลักษณะการดำเนินทำนองโดยทั่วไป แต่ในการดำเนินทำนองไม่ใช้การเก็บโน้ต 4 ตัว มีการเว้นโน้ตตัวที่ 1 ลักษณะกระสวนจังหวะของสำนวนนี้ เป็นเหมือนสำนวนตั้ง เพื่อนำไปสู่กระสวนจังหวะของทำนองในประโยคต่อไป โดยมีการใช้โน้ตบรรเลงห่างๆ ซ้ำเป็น 1 เท่าของโน้ตปกติ

กลุ่มที่ 3 (ลูกโยน)

- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม
- - - ล	- - - ม	- - - ล	- - - ม	- - - ล	- - - ม	- - - ล	- - - ม

บันไดเสียงและลูกตก ของทำนองกลุ่มที่ 3 พบว่าเป็นลักษณะของลูกโยน บันไดเสียงของลูกโยนนี้ จากการพิจารณาบันไดเสียงของทำนองกลุ่มที่ 1 ซึ่งใช้บันไดเสียงเพียงออล่าง กับทำนองเพลงกลุ่มที่ 2 ซึ่งใช้บันไดเสียงเพียงออล่าง และมีสะพานเชื่อมเสียงคือ เสียงฟา ซึ่งเป็นเสียงหลุม มาสู่เสียง มี ซึ่งเป็นเสียงย่อยที่อยู่ในบันไดเสียงเพียงออบน ดังจะได้พบบันไดเสียงเพียงออบนในกลุ่มที่ 4 ต่อไป จากการพิจารณาสามารถสรุปได้ว่า เสียง มี ซึ่งเป็นเสียงโยนของทำนองกลุ่มที่ 3 นี้ เป็นเสียง มี ซึ่งอยู่ในบันไดเสียงเพียงออบน ซึ่งมีโครงสร้างเสียงคือ ครม X ซล X

ทำนองหลัก ของกลุ่มที่ 3 พบว่า ลักษณะทำนองเป็นการบรรเลงทำนองที่เป็นทำนองโยน ซึ่งเป็นทำนองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและจะพบในเพลงประเภทเพลงเร็วและเพลงหน้าทับสองไม้เท่านั้น จุดประสงค์ของการโยนนั้น เพื่อเป็นการยื่นทำนองอยู่ที่เสียงใดเสียงหนึ่ง เป็นสำนวนที่มีความสง่างามและเป็นเทคนิคสำคัญของการตีฆ้องวงใหญ่ อีกทั้งเป็นทำนองที่เข้ามาคั่นทำนองที่มีความถี่ของเสียง ให้ผู้บรรเลงเกิดสมาธิ กำลัง และสมอง เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะดำเนินทำนองอื่นต่อไป

รูปแบบ ทำนองกลุ่มที่ 3 นี้ เป็นรูปแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่เรียกว่า ลูกโยน เนื่องจากเป็นลูกโยนที่ไม่มีลูกบอกนำหน้าทำนอง จึงกำหนดให้เป็น S

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 3

- X - X	- X - X

ลักษณะของกระสวนจังหวะของทำนอง เป็นไปในทิศทางเดียวกับทำนองสุดท้าย กับทำนองในกลุ่มที่ 2 โดยมีลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองต่างๆ กว่าทำนองปกติ เมื่อพิจารณาพบว่ามีความสัมพันธ์ต่อกันมาจากประโยคก่อนหน้า ลักษณะเช่นนี้พบในส่วนของกลางท่อนและท้ายท่อน โดยมากมักพบในทุกท่อนของเพลงเร็ว

กลุ่มที่ 4

(- ท ล ซ	- ซ - ม	- ท - ม	- ร - ล)
- ท ล ซ	- ม - -	- ล - -	ล - ซ -

บันไดเสียงและลูกตก ในกลุ่มที่ 4 พบทำนอง 2 กลุ่มย่อย มีการใช้บันไดเสียงที่แตกต่างกันกล่าวคือ 2 ห้องแรก เป็นการใช้บันไดเสียงเพียงออล่าง ซึ่งมีโครงสร้างเสียง คือ ซ ล ท X ร ม X ส่วน 2 ห้องหลัง เป็นการใช้บันไดเสียงเพียงออบน ซึ่งมีโครงสร้างเสียง คือ ค ร ม X ซ ล X ส่วนลูกตกของทำนองกลุ่มนี้ พบว่าทำนองห้องที่ 1 - 2 มีลูกตกจากเสียง ซอล ไปสู่เสียงมี ทำนองห้องที่ 3 - 4 มีลูกตกจากเสียงมีไปสู่เสียงโด ลักษณะการกำหนดลูกตกที่ห่างกันเป็นคู่ 3 นี้ มีความสัมพันธ์กับทำนองที่ผ่านมาในตอนต้นดังที่ได้กล่าวรายละเอียดไว้ในตอนต้น

ทำนองหลัก ของกลุ่มที่ 4 พบว่า ลักษณะทำนอง 2 ห้องแรกเป็นการไล่เสียงจากเสียงสูง ลงมาหาเสียงต่ำ โดยมาเข้าทำนองเป็นเสียงเดียวกัน โดยในห้องแรกนั้นเป็นลักษณะการตีเก็บเป็นคู่ 8 ลักษณะเช่นเดียวกันกับกลอนระนาด ส่วนในห้องที่ 2 ห้องที่ 3 - 4 เป็นการตีทนมือให้เป็นทางเก็บ ลักษณะทำนองลักษณะนี้โดยปกติน่าจะมีทำนองหลักดังนี้

- ท ล ซ	- - ม ม	- ร ค ร	- - ค ค
- ท ล ซ	- ม - -	- ร ค ร	- ค - -

แต่ด้วยภูมิปัญญาของโบราณจารย์ผู้ประพันธ์เพลงได้สร้างทำนองขึ้นใหม่อย่างแปลกซึ่งแสดงให้เห็นในห้องที่ 3 - 4 เหตุที่มาจากปัญหาของลูกฆ้องที่มีจำกัดไม่เพียงพอต่อการสร้างทำนองหลัก ทั้งนี้ผู้ประพันธ์ได้ใส่ " ลูกกลิ้ง " ผสมกับ การตีทำนองที่เป็น คู่ 4 อีก 3 ชุด เรียงร้อยต่อกันอย่างเหมาะสม เป็นกรณีศึกษาในเชิงการประพันธ์ที่สอดคล้องกรณีหนึ่งทีเดียว

รูปแบบ เป็นการซ้ำทำนอง 2 ครั้ง กำหนดเป็น CC

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 4

-XXX	-X-X	-X-X	XXXX

ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองในกลุ่มประโยชน์นี้ พบว่ามีการใช้กระสวนจังหวะของทำนองที่หลากหลายรูปแบบ ลักษณะทำนองมีลักษณะการฉายรูปไปในทางซ้ำ ก่อนที่จะเข้าสู่การเก็บ ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษ ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองเริ่มต้นจากการเว้นจังหวะหน้า ในห้องแรกและเรียงร้อยกระสวนจังหวะของทำนองติดกัน จากนั้นในห้องที่ 2-3 เป็นการขีดกระสวนจังหวะของทำนองให้มีลักษณะห่าง ซึ่งเป็นการต่อเนื่องและสอดคล้องมากจากทำนองโยนก่อนหน้า นี้ จากนั้นในห้องที่ 4 เป็นการเก็บทำนองให้กระชั้นเข้าสู่ลักษณะปกติเช่นเดิม

กลุ่มที่ 5

(ท - - ซ	- ซ (ลท	- - รรม	ร - - ซ)
-ลซร -	ร - ซ	ลท ค	-ซ--

บันไดเสียงและลูกตก กลุ่มที่ 5 พบทำนอง 2 กลุ่มย่อย มีการใช้บันไดเสียงที่แตกต่างไปจากกลุ่มอื่น ๆ กล่าวคือ 2 ห้องแรก เป็นการใช้บันไดเสียงเพียงออล่าง ซึ่งมีโครงสร้างเสียง คือ ซ ล ท X ร ม X ห้องที่ 3 มีการใช้บันไดเสียงเพียงออล่างผสมกับบันไดเสียงเพียงออบนอย่างละครึ่งห้อง ส่วนห้องสุดท้ายเป็นการกลับไปใช้บันไดเสียงเพียงออล่างอีกครั้งหนึ่ง ส่วนลูกตกของทำนองกลุ่มนี้ พบว่าทำนองห้องที่ 1 - 2 มีลูกตกจากเสียง ซอลไปสู่เสียงที่ ทำนองห้องที่ 3 - 4 มีลูกตกจากเสียงมีไปสู่เสียงซอล ลักษณะการกำหนดลูกตกที่ห่างกันเป็นคู่ 3 นี้ มีความสัมพันธ์กับทำนองที่ผ่านมา หากแต่ในกลุ่มที่ 4 ทำนองห่างกันเป็นคู่ 3 โดยเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ แต่ทำนองเพลงในกลุ่มที่ 5 นี้เป็นการเคลื่อนจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง ส่วนลูกตกระหว่างห้องที่ 2 ไปห้องที่ 3 นั้นห่างกันเป็นคู่ 4 นอกจากนี้ยังใช้การสะบัดเข้ามาคบบแต่งทำนองในช่วงท้าย

ทำนองหลัก ของกลุ่มที่ 5 นี้ จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะการนำทำนองเพลงของกลุ่มที่ 1 มาเรียงร้อยต่อกันโดยนำมาจากทำนอง 2 ห้องแรก และ 2 ห้องสุดท้ายเท่านั้น ลักษณะการคัดเลือกทำนองส่วนต้นของท่อนมาบรรเลงอีกครั้งหนึ่งโดยนำมาคัดทอนเช่นนี้ เป็นลักษณะการประพันธ์เพลงโบราณอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถพบได้เป็นตัวอย่างเช่น เพลงพระทอง เป็นต้น

รูปแบบ ในทำนองกลุ่มที่ 5 นี้ เป็นลักษณะการซ้ำทำนองเดิม 2 ครั้ง กำหนดรูปแบบเป็น DD

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 5

xxx XX	XX xxx	XX xxx	X X - X

ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนอง มีการสะบัดที่ส่วนหัว ส่วนห้องที่ 2 เป็นลักษณะการสะบัดไปในทิศทางตรงกันข้ามกัน กล่าวคือ เป็นการสะบัดที่ท้ายห้องและดำเนินกระสวนจังหวะของทำนองไปในทิศทางเดียวกันอีกครั้งในห้องที่ 3 ส่วนในห้องสุดท้ายมีลักษณะที่มีการเว้นโน้ต ซึ่งเป็นเสมือนการผ่อนคลายความเข้มของจังหวะ เนื่องจากในห้องที่ 1-3 มีลักษณะของการสะบัดเข้ามาทั้ง 3 ห้อง ทำให้ลักษณะของทำนองหลักมีความเข้มข้นมาก การผ่อนคลายในห้องสุดท้ายยังเป็นการเพิ่มอรรถรสให้กับผู้ฟัง นอกจากนี้ยังเป็นการลดความเข้มของทำนองลง

กลุ่มที่ 6 (ลูกบาท)

- - ชช	- ม - ล	- ช - ม	- ร - ช	ลท ร ม	รค ทล	- ช - ม	- ร - ช
- ช - -	- ท - ล	- ช - ท	- ล - ช	ช ร ม	รค ทล	- ช - ท	- ล - ช

บันไดเสียงและลูกตก ในกลุ่มที่ 6 เป็นการใช้นับบันไดเสียงเพียงออล่าง ซึ่งมีโครงสร้างเสียง คือ ช ล ท X ร ม ตลอดทั้งกลุ่มทำนอง ส่วนลูกตกนั้นมีพบว่าทำนองในห้องที่ 4 และห้องที่ 8 เป็นทำนองที่มีเสียงลูกตกเป็นเสียงเดียวกันคือ เสียงซอล

ทำนองหลัก ของกลุ่มที่ 6 นี้ พบว่าเป็นลักษณะของสำนวนปิด (Cadence) ของท่อนก่อนออกสู่ทำนองโยน อีกทั้งทำนองยังแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม แต่ละกลุ่มนั้นเป็นทำนองเดียวกัน หากแต่มีการเปลี่ยนสำนวนทำนองหลักให้แตกต่างกันและไปสู่ลูกตกที่เป็นเสียงเดียวกัน เมื่อพิจารณาสำนวนของทำนองหลัก เสมือนเป็นการหยุดพักเป็นการผ่อนคลายทำนองจากกลอนสำนวนก่อนหน้านี้ โดยในช่วงวรรคแรกมีการสอดแทรก การประสานเสียงคู่ 4 เข้ามาทำให้เกิดความอ่อนหวาน นุ่มนวลขึ้นก่อนที่จะไปสู่ท่วงทำนองที่เข้มข้นขึ้น ส่วนในวรรคหลังนั้น มีการตะบັดขึ้นแล้วจึงตีคู่ 8 เรียงเสียง ขึ้น - ลง ลักษณะการตีเช่นนี้เหมือนกับการตีเก็บของระนาดเอก ซึ่งทำให้ท่วงทำนองมีความเข้มแข็ง และสง่างามในสำนวนได้เป็นอย่างดี ลักษณะทำนองเช่นนี้เรียกว่า "ลูกบาท" ซึ่งเป็นทำนองที่ยังต้องการทำนองมาเรียงร้อยต่อไปอีก และทำนองต่อไปนั้นเป็นทำนองที่เรียกว่า "โยน" เพื่อให้การจบท่อน เป็น ไปอย่างสมบูรณ์

รูปแบบ เป็นลักษณะทำนองที่เรียกว่า ลูกบาท โดยมีความเกี่ยวข้องกับทำนองในกลุ่มที่ 7 ต่อไป

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 6

สำนวนต้น

- X X X	- X - X	- X - X	- X - X

ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองของลูกบาทในสำนวนต้นนั้น มีลักษณะทำนองเก็บห่างๆ ในห้องที่ 1 ส่วนห้องที่ 2- 4 เป็นการดำเนินทำนองห่างจากปกติเป็น 1 เท่าตัว

สำนวนหลัง

xxx XX	X X X X	- X' - X	- X - X

ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองสำนวนหลัง มีการสลับในส่วนหัวของทำนอง หลังจากนั้นเป็นการเก็บในอัตราปกติไปจนจบท้ายห้องที่ 2 ส่วนห้องที่ 3 - 4 เป็นลักษณะการตีอย่างห่างๆ จากอัตราปกติ โดยปกติลักษณะของสำนวนนี้ มีความพิเศษโดยมีการสลับและเก็บในห้องที่ 1 - 2 ซึ่งโดยปกติแล้วทำนองลูกบาคนั้น โดยทั่วไปจะพบการค้ำเนินทำนองอย่างห่างๆ ซึ่งเมื่อมีการเก็บในอัตราปกติในทำนองนี้ จึงทำให้เกิดความพิเศษและทำนองที่โดดเด่นขึ้น

กลุ่มที่ 7 (ลูกโยน)

- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ
- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 7 พบว่าเป็นลักษณะของทำนองโยน โดยใช้บันไดเสียงเพียงขอล่าง กับทำนองเพลงกลุ่มที่ 2 ซึ่งใช้บันไดเสียงเพียงขอล่าง เป็นเสียงจบท่อน ซึ่งมีเสียงหลักในการโยนที่เสียงซอล

ทำนองหลัก ของกลุ่มที่ 3 พบว่า ลักษณะทำนองเป็นการบรรเลงทำนองที่เป็นทำนองโยน ซึ่งเป็นทำนองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและจะพบในเพลงประเภทเพลงเร็วและเพลงหน้าทับสองไม้เท่านั้น จุดประสงค์ของการ โยนนั้น เพื่อเป็นการขึ้นทำนองอยู่ที่เสียงโดเสียงหนึ่ง เป็นสำนวนที่มีความสง่างามและเป็นเทคนิคสำคัญของการตีฆ้องวงใหญ่ อีกทั้งเป็นทำนองที่เข้ามคั้นทำนองที่มีความถี่ของเสียง ให้ผู้บรรเลงเกิดสมาธิ กำลัง และสมอง เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะดำเนินทำนองอื่นต่อไป อีกทั้งทำนอง โยนนี้อาศัยมือเป็นคู่ 5 ซึ่งทำให้ท่วงทำนองของการ โยนนี้นี้มีความนิยมวน่าฟังขึ้น

รูปแบบ ทำนองกลุ่มที่ 7 นี้ เป็นรูปแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่เรียกว่า ลูกโยน เมื่อนำมารวบรวมเข้ากันระหว่างทำนองลูกบาคที่ปรากฏที่ทำนองกลุ่มที่ 6 นั้น สามารถกำหนดลักษณะสัญลักษณ์รูปแบบของทำนองที่ 6-7 ได้ดังนี้ คือ Z ซึ่งหมายถึงทำนองโยนที่มีลูกบาคนำหน้า

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 7

- X - X	- X - X

เป็นลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองที่มีการดำเนินทำนองอย่างห่างๆ ซึ่งขยายออกไปจากกระสวนจังหวะของทำนองปกติ 1 เท่า เป็นกระสวนจังหวะของทำนองเดิมที่ปรากฏในกระสวนจังหวะของทำนองกลุ่มที่ 3

จากการพิจารณาทำนองเพลงท่อนที่ 1 พบว่ามีการใช้บันไดเสียงหลักที่บันไดเสียงเพียงอย่างเดียว มีการเปลี่ยนเป็นบันไดเสียงเพียงอกบนเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนของทำนองหลักนั้นมีความสลับซับซ้อนอย่างมีระบบ โดยมีลูกส่วนใหญ่ห่างเป็นคู่ 3 พบทำนองที่เป็นทำนองโยน ทั้งท่อน 2 แห่ง จังหวะสามัญนั้นเป็นอัตราจังหวะชั้นเดียว จังหวะหน้าทับใช้หน้าทับสองไม้ จังหวะสามัญและจังหวะหน้าทับจะมีลักษณะเดียวกันไปตลอดทั้งเพลง

จากการศึกษาท่อนที่ 1 ผู้วิจัยพบภูมิปัญญาที่สำคัญของโบราณจารย์หลายประการคือ

1. พบลักษณะการตีทศเสียง
2. พบลักษณะการดำเนินทำนองที่แบบขลุ่ย
3. พบการเคลื่อนไหวของบันไดเสียงที่มีความกลมกลืน
4. พบการใช้เสียง 3 เสียงติดกัน คือ -ทลช ในลักษณะการสะบัดและ

บรรเลงเก็บธรรมชาติ ที่ส่วนหัวของทำนองทุกกลุ่ม เกิดการซ้ำกลอนเช่นนี้หลายครั้งทำให้เกิดความสมดุลระหว่างทำนองกับทำนอง

5. พบการใช้กลวิธีพิเศษในทำนองหลักอย่างไร้เพราะ

จากการวิเคราะห์รูปแบบ ของเพลงเร็วเรื่องแขกมดดินหมู ท่อนที่ 1 นั้น พบการแบ่งกลุ่มทำนองซึ่งมีทั้งสิ้น 7 กลุ่มทำนอง โดยสามารถสรุปรูปแบบได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1	AA
กลุ่มที่ 2	B
กลุ่มที่ 3	S
กลุ่มที่ 4	CC
กลุ่มที่ 5	DD
กลุ่มที่ 6-7	Z

หมายเหตุ

Z	หมายถึง ทำนองโยนที่มีลูกบอกนำ
S	ทำนองโยนที่ไม่มีลูกบอกนำ

รูปแบบของท่อนที่ 1 คือ AA B S CC DD Z

รูปแบบของทำนองในท่อน 1 นี้ พบว่า มีลักษณะการซ้ำทำนองในประโยคแรก และค้นด้วยประโยคใดๆ ซึ่งเป็นเสมือนทำนองเชื่อมที่จะออกสู่ลูกโยน จากนั้นก็กลับเข้าสู่รูปแบบการซ้ำทำนองต่อไปอีก 2 ประโยค ก่อนที่จะออกสู่ลูกบอกและลูกโยน ถือเป็นการจบท่อน 1 อย่าง

สมบูรณ์ ลักษณะดังกล่าวนี้ พบว่า ทำนองในเพลงเร็วมีการซ้ำรูปประโยคเป็น 2 ครั้งเสมอก่อนที่จะออกสู่ประโยคอื่น ทั้งนี้ทำให้ทำนองเกิดความสมดุลและกลมกลืน

ท่อน 2

กลุ่มที่ 1

- - ร ร	- - ร ร	- ร - -	ท ล - -	- ช - -	- ม - ช	พ ม ม ช	- ช (ท)
- - - ล	- - - ท	- - ช ล	- - ช ม	- - - ร	- - - -	ร	ร - ช

- - ร ร	- - ร ร	- ร - -	ท ล - -
- - - ล	- - - ท	- - ช ล	- - ช ม

บันไดเสียงและลูกตก ของทำนองหลักในกลุ่มที่ 2 นี้ ใช้บันไดเสียงเพียงอย่างเดียวเป็นหลัก โดยมีสะพานเชื่อมเสียงในบันไดเสียงทางนอก ระหว่างทำนองเพลง พบได้ในห้องที่ 7 ในกลุ่มทำนอง และกลับมาสู่บันไดเสียงเพียงอย่างเดียวในห้องที่ 8 ลักษณะเสียงของลูกตกในกลุ่มที่ 1 นี้ จากการพิจารณาพบว่า กลุ่มที่ 1 มีลูกตกห่างกันเป็นคู่ 3 เช่นเดียวกับกลุ่มทำนองต่างๆ ในท่อนที่ 1 พบได้จากลูกตกห้องที่ 4 ของกลุ่มทำนองนี้ คือ เสียง มี ส่วนลูกตกของห้องที่ 6 ตกที่เสียง ซอล ห่างกันเป็นคู่ 3 และลูกตกห้องที่ 8 ตกที่เสียง ที ห่างกันเป็นคู่ 3 กับลูกตกห้องที่ 6 ส่วน ทำนอง 4 ห้องสุดท้ายนั้น เป็นการย้อนกลับไปบรรเลงทำนองเดิมใน 4 ห้องแรก

จากการวิเคราะห์เสียงลูกตกของกลุ่มทำนองนี้ พบแนวความคิดที่สำคัญในเชิงการประพันธ์เพลงของโบราณจารย์ แม้ว่าจะเป็นเพลงอัตราชั้นเดียว แต่สามารถเรียงร้อยลูกตกได้อย่างมีระเบียบแบบแผน แขนงและมีความไพเราะเป็นอย่างมาก

ทำนองหลัก ในกลุ่มที่ 1 พบว่า ลักษณะทำนองหลักมีความแตกต่างไปจากกลุ่มที่ 1 ของท่อน 1 อย่างสิ้นเชิง ลักษณะทำนองขึ้นต้นของท่อนที่ 1 นั้น มีลักษณะเป็นทำนองเก็บสลับซับซ้อน ส่วนทำนองขึ้นต้นของท่อนที่ 2 นี้ มีลักษณะเป็นทำนองหลักต่างๆ แต่ยังมีลักษณะเข้มข้นไปในทิศทางเดียวกันกับท่อนที่ 1 พบได้จากห้องที่ 7-8 ของทำนองกลุ่มนี้ ส่วนทำนองหลัก 4 ห้องสุดท้าย เป็นทำนองเดียวกันกับ ทำนองหลักใน 4 ห้องแรก พบว่าเป็นการซ้ำทำนองทำให้ประโยคมีความสมดุล

นอกจากนี้มีการใช้มือลักษณะการตีคู่ 4 และคู่ 3 ในช่วงต้นของทำนอง รวมทั้งมีการตีเก็บสลับกับการตีสะบัดขึ้นและสะบัดลงในท้ายห้องเพื่อเป็นการปิดทำนองในห้องที่ 8 ก่อนที่จะซ้ำทำนองในวรรคแรกดั้งเดิม

รูปแบบ เป็นรูปแบบการซ้ำทำนอง โดยสามารถกำหนดรูปแบบเป็น ABA

A หมายถึง ห้องที่ 1-4 ในบรรทัดที่ 1

B หมายถึง ห้องที่ 5-8 ในบรรทัดที่ 1

A หมายถึง ห้องที่ 1-4 บรรทัดที่ 2 ซึ่งมีลักษณะกลอนเหมือน A แรก

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 1

สำนวนต้น

- - X X	- - X X	- X X X	X X X X

ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองในสำนวนต้นนี้ มีการใช้กระสวนจังหวะของทำนองกระตุกในห้องที่ 1-2 จากนั้นกระสวนจังหวะของทำนองจึงได้เริ่มเข้าสู่การดำเนินทำนองอย่างปกติ โดยเริ่มตั้งแต่ในห้องที่ 3 ซึ่งเป็นลักษณะการเก็บค่อไป

สำนวนหลัง

- X - X	- X - X	xxx X X	X X xxx

กระสวนจังหวะของทำนองในสำนวนหลังนี้ ในห้องที่ 1-2 เป็นลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองที่ต่างๆ เป็น 1 เท่าตัวในห้องปกติ ส่วนในห้องที่ 3 นั้น กระสวนจังหวะของทำนองเริ่มมีความเข้มข้นขึ้น โดยใช้การสลับเริ่มต้นในห้องที่ 3 และปิดท้ายกระสวนจังหวะของทำนองในห้องที่ 4 ด้วยการสลับในช่วงท้ายห้อง ทำให้เกิดความสมดุลในกระสวนจังหวะของทำนองขึ้น อีกทั้งทำให้กระสวนจังหวะของทำนองมีความสละสลวยยิ่งขึ้น

กลุ่มที่ 2

(- ท - -	ล ล - ฟ	- ม ฟ	- ล - ท	- ม - -	ม ม - ร	- ช ล ท	- ล - ช)
- ท - - ล	- - - ค	- ร - -	- ล - ท	- ม - ม	- - - ร	ช - - ท	- ล - ช

บันไดเสียงและฉูดตก ของกลุ่มที่ 2 นี้ ใน 4 ห้องแรกนั้น มีการดำเนินทำนองโดยใช้บันไดเสียงทางนอก ซึ่งในกลุ่มที่ 1 นั้นเป็นการดำเนินทำนองในบันไดเสียงเพียงออล่าง โดยขยับบันไดเสียงเป็นคู่ 5 ส่วนใน การดำเนินทำนองใน 4 ห้องหลังนั้น กลับเข้าสู่ใช้บันไดเสียงเพียงออล่างดั้งเดิม เป็นกลุ่มประโยคที่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงได้อย่างกลมกลืน สามารถคลี่คลายได้อย่างสละสลวย ทำนองเพลงกลุ่มที่ 2 นี้ มีการซ้ำทำนอง 2 ครั้ง เพื่อความหนักแน่นของท่วงทำนอง

ทำนองหลัก ของกลุ่มที่ 2 การเคลื่อนที่ของทำนอง เป็นการเคลื่อนตัวไปสู่ทำนองที่สูงขึ้น จากนั้นในห้องที่ 5 เป็นการเริ่มทำนองโดยเริ่มจากเสียงต่ำ ซึ่ง ในห้องที่ 4 นั้น เสียงคกระหว่างห้องที่ 4 และ 5 มีความห่างกันเป็น คู่ 4 ทำให้เกิดการประสานที่กลมกลืน ไม่ขัดหู และลักษณะทำนองเป็นการตีคู่ 8 สอดแทรกด้วยการตีคู่ 4 สลับกับการสะบัดในบางช่วงของทำนอง

รูปแบบ ในทำนองกลุ่มที่ 2 เป็นการบรรเลงกลุ่มสำนวนเดียวกัน 2 ครั้ง โดยกำหนดให้เป็น CC

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 2

- X - X	XX - X	- xxx	- X - X

ลักษณะของกระสวนจังหวะของทำนองในห้องแรกนั้น เป็นลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองที่มีลักษณะอย่างต่างๆ ซึ่งเป็นลักษณะที่ขยายออกจากลักษณะปกติ 1 เท่าตัว หากแต่ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองในห้องที่ 1-2 มีความต่อเนื่องกัน และเป็นเสมือนประโยคครึ่งส่วนในห้องที่ 3- 4 นั้น เริ่มต้นด้วยการใช้ลูกสะบัดเริ่มต้นในห้องที่ 3 ก่อนจะลงจบในลักษณะเดียวกันกับห้องที่ 1 ซึ่งเป็นทำนองอย่างต่างๆ

กลุ่มที่ 3

(- ทลช	- ช - ม	- - (รม	- ช - ล	(ลท คม	- ร - ค	- - รค	- - รร)
- ทลช	- ม - -	ลท ค -	- ช - ล	ช - - -	ล - ช -	ทล - -	ทล - ช

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 3 นี้ ใน 2 ห้องแรกนั้น เป็นการใช้นับ โดเสียงเพียงออล่าง จากนั้นในห้องที่ 3 เริ่มมีการใช้สะพานเชื่อมเสียงไปสู่บันไดเสียงเพียงออบน และจึงวกเข้าสู่นับ โดเสียงเพียงออล่างในตอนท้ายอีกครั้งหนึ่ง แต่จากการพิจารณาเสียงของลูกตก พบว่ามีเสียงลูกตก 4 แห่ง (ทัย ห้องที่ 2 ,4,6,8) โดยมีลูกตกเสียง มี ลา โด ซอล ตามลำดับ เสียงต่างๆเหล่านี้ เป็นเสียงหลักของบันไดเสียงเพียงออบน เมื่อพิจารณาจากลูกตกสามารถสรุปได้ว่า ทำนองหลักกลุ่มที่ 3 นี้ ยึดหลักบันไดเสียงเพียงออบนเป็นรูปแบบในการประพันธ์

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยพบภูมิปัญญาที่ลึกซึ้งของโบราณจารย์ที่สามารถกำหนดลูกตกโครงเสียงของทำนองเป็นทางเพียงออบน แต่สามารถสอดใส่ เรียงร้อย ทำนองลงไป ในลูกตกดังกล่าว โดยใช้เสียงทางเพียงออล่างเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ผลงานที่ออกมามีความลึกซึ้ง

อย่างยังใช้บันไดเสียงเพียงออบนในการในกลุ่มนี้ เห็นได้ว่าในกลุ่มสำนวนที่ 3 นี้ มีการเคลื่อนที่ของบันไดเสียงกลับไปมาระหว่างบันไดเสียงเพียงออล่างและบันไดเสียงเพียงออบน

จากการพิจารณา ทำนองหลักในกลุ่มที่ 3 นี้ พบว่ามาจากทำนองหลัก ดังนี้

- ท - ล	- ซ - ม	- (- ร - ม	- ซ - ล	- ร - ม	- ร - -	ท ท - -	ล ล - ซ
- ท - ล	- ซ - ท	- ค - -	- ซ - ล	- ร - ม	- ร - ท	- - - ล	- - - ซ

ทำนองหลัก ของกลุ่มที่ 3 เมื่อพิจารณาทำนองหลักในกลุ่มที่ 3 พบว่า มีการใช้มือที่เรียกว่า " ถ่าง " ซึ่งเป็นการประสานเสียงไปในตัว การถ่างนั้น เป็นการใช้มือที่มีเสียงห่างกันเป็นคู่ 10 ลักษณะการบรรเลงเช่นนี้ เป็นกลวิธีพิเศษที่พบได้ในเพลงเดี่ยว นอกจากนี้ยังพบการตีสะบัดใน ห้องที่ 3 และห้องที่ 5 พร้อมทั้งมีการตีประคบบมือ นอกจากนี้ลักษณะทำนองหลักยังมีการเก็บชอยละเอียด แตกต่างจากทำนองหลักในเพลงประเภทปรบไก่ ดังทำนองหลักที่ได้แสดงเปรียบเทียบข้างต้น นอกจากนี้ยังพบว่าต้นทำนองในกลุ่มที่ 3 เป็นการนำกลุ่มทำนองที่เป็นเสียงตกของท้ายทำนองกลุ่มที่ 2 มาซ้ำอีกครั้งหนึ่ง เป็นเสมือนการยื่นเสียงให้เกิดความกลมกลืนยิ่งขึ้น

รูปแบบ ในทำนองกลุ่มที่ 2 นี้ เป็นการซ้ำทำนองเดิม 2 ครั้ง กำหนดรูปแบบเป็น DD

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 3

สำนวนต้น

- X X X	- X - X	XX xx	- X - X

ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองสำนวนต้นนั้น มีความหลากหลายในการเคลื่อนไหวทำนอง พบทั้งทำนองที่มีความห่าง สะบัด และกระสวนจังหวะของทำนองที่ชิดติดกัน กล่าวคือ ในห้องที่ 1 มีการเว้นจังหวะของตัวโน้ต 1 ตัวโน้ต หลังจากนั้นลักษณะโน้ตเคลื่อนที่ไปตามปกติ ในห้องที่ 2 มีกระสวนจังหวะของทำนองอย่างห่างๆ จากโน้ตปกติ 1 เท่า (โดยปกติ 4 ตัวโน้ต) แต่ในห้องนี้ใช้เพียง 2 ตัวโน้ต ในกระสวนจังหวะเดียว เมื่อพิจารณากระสวนจังหวะของทำนองในห้องที่ 3 พบว่า มีความแตกต่างไปจากห้องที่ 1 และ 2 คือมีการสะบัดที่ท้ายห้อง ผสมผสานกับการบรรเลงอย่างปกติ 2 ตัวโน้ตในส่วนต้นของห้อง ในกระสวนจังหวะชุดนี้มีการปิดท้ายกระสวนของทำนองแบบเดียวกับห้องที่ 2 ทำให้เกิดความสัมพันธ์กัน แม้ว่า จะเกิดความหลากหลายของจังหวะตามที่แสดงไว้ข้างต้น

กลุ่มที่ 4

- - ช ช	- ม - ล	- ช - ม	- ร - ช	ลท ร ม	ร ค ท ล	- ช - ม	- ร - ช
- ช - -	- ท - ล	- ช - ม	- ล - ช	ช - ร ม	ร ค ท ล	- ช - ท	- ล - ช

เป็นทำนองที่เรียกว่า " ลูกบาศ " ดังปรากฏการวิเคราะห์ในท่อนที่ 1 กลุ่มที่ 6

รูปแบบ ของทำนองดังปรากฏการวิเคราะห์ที่ผ่านมาแล้วข้างต้น และทำนองกลุ่มที่ 4 นี้ มีความเกี่ยวเนื่องไปยังทำนองในกลุ่มที่ 5 ต่อไปอีก

กระสวนจังหวะของทำนอง ดังปรากฏการวิเคราะห์ลูกบาศดังที่ผ่านมาแล้วข้างต้น

กลุ่มที่ 5 (ทำนองโยน)

- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช
- - - ค	- - - ช	- - - ค	- - - ช	- - - ค	- - - ช	- - - ค	- - - ช

กลุ่มที่ 5 พบว่าเป็นลักษณะการบรรเลงที่เรียกว่า " ทำนองโยน " ดังปรากฏการวิเคราะห์เช่นเดียวกับทำนองในท่อน 1 กลุ่มที่ 7

รูปแบบ ทำนองกลุ่มที่ 7 นี้ เป็นรูปแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่เรียกว่า ลูกโยน เมื่อนำมารวบรวมเข้ากันระหว่างทำนองลูกบาศที่ปรากฏที่ทำนองกลุ่มที่ 4 นั้น สามารถกำหนดลักษณะสัญลักษณ์รูปแบบของทำนองที่ 4-5 ได้ดังนี้ คือ Z ซึ่งหมายถึงทำนองโยนที่มีลูกบาศนำหน้า

กระสวนจังหวะของทำนอง ปรากฏการวิเคราะห์เช่นเดียวกับทำนองกลุ่มที่ 6-7 ในท่อนที่ 1

จากการวิเคราะห์ทำนองเพลงแขกมอญดินหมู ท่อน 2 นี้ เมื่อพิจารณาภาพรวมของการดำเนินทำนองทั้งท่อน พบว่า ท่อน 2 มีการคลี่คลายทำนอง เกิดความรู้สึกที่สบายขึ้นมากกว่าท่อน 1 โดยมีการดำเนินทำนองห่างๆ ในช่วงแรกของทำนอง หากแต่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงในบางช่วงของทำนอง ซึ่งมีลักษณะเก็บ รุกเร้า ครูดนตรีไทยโบราณได้นำเพลงแขกมอญดินหมู ท่อน 1 และ

ท่อน 2 มาบรรเลงติดต่อกันเพื่อประกอบการแสดงละครมากมาย นอกจากนี้ยังมีการนำไปประกอบการบรรเลงเพลงเรื่องนางหงส์ ในส่วนของการบรรเลงเพลงเร็ว

จากการศึกษาเพลงเร็ว เรื่อง แยกมัดดินหมู ท่อนที่ 2 ผู้วิจัยพบภูมิปัญญาที่สำคัญของโบราณจารย์ คือ

1. มีการใช้มือต่าง หรือ เป็นลักษณะการตีคู่ 10 หรือที่เรียกว่า “ เกรด ” ซึ่งเป็นลักษณะมือที่มีความพิเศษและพบไม่บ่อยนักในเพลงทั่วไป
2. พบการใช้กลวิธีพิเศษในการบรรเลงได้แก่ การสะบัด ตีประคบมือ ตีเก็บ
3. การตีประสานเสียงเป็นคู่ 5 หรือที่เรียกว่า “ เสี้ยว ”

จากการวิเคราะห์รูปแบบ ของเพลงเร็วเรื่องแยกมัดดินหมู ท่อน 2 นั้น พบการแบ่งกลุ่มทำนองซึ่งมีทั้งสิ้น 4 กลุ่มทำนอง โดยสามารถสรุปรูปแบบได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1	ABA
กลุ่มที่ 2	CC
กลุ่มที่ 3	DD
กลุ่มที่ 4-5	Z

หมายเหตุ

Z	หมายถึง ทำนองโยนที่มีลูกบาคนำ
S	ทำนองโยนที่ไม่มีลูกบาคนำ

รูปแบบของท่อน 2 คือ ABA CC DD Z

รูปแบบทำนองในท่อนที่ 2 นี้ พบว่า รูปแบบของทำนองแรกนั้น เป็นลักษณะการซ้ำทำนอง โดยมีทำนองสำหรับเชื่อมประโยคเข้ามาคั่นเพื่อกลับเข้าสู่ทำนองเดิม คือ ทำนอง A ได้อีกครั้ง ก่อนที่รูปแบบของทำนองจะเป็นลักษณะการซ้ำทำนอง 2 ครั้ง ทั้ง 2 ทำนอง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของเพลงเร็วที่พบ จากนั้นจึงออกสู่ลูกบาคและทำนองโยนต่อไป

ท่อน 3

กลุ่มที่ 1

(ลช) ซ -	ซ - ซ -	ซ - ม ร	- - - -
- ร - ม	- ร - ม	- ค - ค	- ซ - -

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 1 นี้ เป็นการใช้นับบันไดเสียงเพียงรอบบนทั้งหมด โดยมีโครงสร้างเสียงที่ คร ม X ซ ล X ส่วนลูกตกนั้น มีเสียงลูกตกอยู่ที่เสียงซอล ซึ่งเป็นเสียงหลักของบันไดเสียงเพียงรอบบนตามโครงสร้างที่ผู้ประพันธ์กำหนด เสียงของลูกตกของ 2 ทำนองนี้ พบว่าเป็นเสียงเดียวกัน เนื่องจากการซ้ำทำนอง

ทำนองหลัก ของกลุ่มที่ 1 นี้ เป็นลักษณะทำนองหลักที่ไม่ซับซ้อนอย่างทำนองของ ท่อนที่ 1 และ ท่อนที่ 2 ลักษณะทำนองหลักกลุ่มนี้ เป็นการบรรเลงทำนองแบบ "เก็บ" โดยบรรเลงสลับมือไปมา จากทำนองเสียงสูงไปสู่ทำนองเสียงต่ำซึ่งเป็นเสียงลูกตก อีกทั้งในส่วนของ ห้องที่ 3 ของทำนองมีการใช้เสียงกลัก คู่ 2 เป็นคู่เสนาะ ก่อนที่จะจบทำนอง ในการซ้ำทำนอง 2 ครั้ง นี้ ถือเป็นการย้ำเสียงกลักคู่ 2 นี้ให้ผู้ฟังเคยชิน อีกทั้งเป็นการเน้นเสียงเพื่อซึ่งแสดงออกถึงความมีพลังของท่วงทำนอง ลักษณะการบรรเลงเช่นนี้ พบได้ในเพลงหน้าพาทย์

รูปแบบ ในทำนองกลุ่มที่ 1 นี้ สามารถกำหนดรูปแบบการบรรเลงซ้ำ 2 ครั้งได้คือ AA

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 1

xxx X X	X X X X	X X X X	- X - -

ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองในกลุ่มที่ 1 นี้ พบว่า มีการสลับที่หัวทำนอง ทำให้เกิดความเข้มข้นและชัดเจน หลังจากนั้นก็เป็นการดำเนินทำนองอย่างปกติไปจนถึงท้ายห้องที่ 3 จากนั้นในห้องที่ 4 มีการลัดจังหวะทำให้เสียงตกลงก่อนจังหวะ ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองเช่นนี้ ไม่ค่อยพบเห็นในเพลงทั่วไป ถือได้ว่าเป็นลักษณะพิเศษที่มีความโดดเด่นของเพลงเร็วเรื่องเขมมัตตินหนู ทำให้เกิดความแปลกในท่วงทำนอง ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งที่สามารถพบเห็นได้ในงานศิลปะ

กลุ่มที่ 2

ม ร - -	ม ร - -	ค - ม ร	- - - -	ม ร - -	ค ร ม ซ
- ค - ซ	- ค - ซ	- ซ - ค	- ซ - -	- ค - ซ	- - - ซ

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 2 นี้ เป็นการใช้นับไล่เสียงเพียงออบนทั้งหมด โดยมีโครงสร้างเสียงที่ ครมXซลX ส่วนลูกตกนั้น มีเสียงลูกตกอยู่ที่เสียงซอล ซึ่งเป็นเสียงหลักของบันไดเสียงเพียงออบนตามโครงสร้างที่ผู้ประพันธ์กำหนด เสียงของลูกตกของ 2 ทำนองนี้พบว่า เป็นเสียงเดียวกัน เนื่องจากการซ้ำทำนอง

ทำนองหลัก ของกลุ่มที่ 2 นี้ เป็นการตัดทอนมาจากทำนองหลักในกลุ่มที่ 1 โดยตัดทอนให้เหลือเพียง 4 ห้อง พิจารณาได้จากลูกตกที่มีการตกที่เสียง ซอล ต่ำ ซึ่งโดยปกติแล้ว ในประโยคที่ 1 จะตกที่ทุกห้องที่ 4 แต่เมื่อนำมาตัดทอนแล้วพบว่าเสียงซอลต่ำ ที่ปรากฏนั้นมีขึ้นในห้องที่ 1,2 และ 4 ในส่วนของ 2 ห้องสุดท้ายนั้น ยังคงเอกลักษณ์ของทำนองหลักกลุ่มที่ 2 นี้ไว้อย่างชัดเจน โดยพบว่าในห้องที่ 5 นั้นมีการตัดทอนทำนองหลักในส่วนต้นของกลุ่มที่ 2 ลงมา จากนั้นจึงเคลื่อนที่นองส่งไปยังเสียง ซอลสูง ซึ่งเป็นเสมือนลูกตกที่ส่งไปสู่ทำนองโยนต่อไป เป็นเหมือนทำนองปิดเพื่อสิ้นสุดท่วงทำนองในชุดนี้ทั้งยังเกิดความคลี่คลายของทำนองตามมาด้วย

รูปแบบ ทำนองกลุ่มที่ 2 นี้ ได้กำหนดคสัญลักษณ์ เป็น B

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 2

XX - X	XX - X	XXXX	- X - -	XX - X	XXXX

ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองมีลักษณะทำนองที่ซิดและห่าง เป็นการผ่อนจังหวะของทำนอง ดังจะเห็นได้จากห้องที่ 1 และ 2 ส่วนโน้ตห้องที่ 3 และ 4 นั้น เป็นการเน้นกระสวนจังหวะของทำนอง และมีการลักจังหวะตกของทำนองชุดแรกในห้องที่ 4 ส่วนในห้องที่ 5 และ 6 เป็นการรวมผสมผสานของกระสวนจังหวะใน 4 ห้องแรก โดยนำมาตัดต่อให้เหลือ 2 ห้อง เป็นเสมือนการสรุปทำนองให้จบลงอย่างสมบูรณ์ อีกทั้งไม่สู้พบในเพลงทั่วไปนัก สามารถสรุปได้ว่า กระสวนจังหวะของทำนองเช่นนี้ ถือเป็นเอกลักษณ์พิเศษประการหนึ่งของเพลงเร็ว

กลุ่มที่ 3

- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ
- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ

กลุ่มที่ 3 พบว่าเป็นลักษณะของทำนองโยน บันไดเสียงของทำนองโยนนี้นับไล่เสียงเพียงออล่าง กับทำนองเพลงกลุ่มที่ 2 ซึ่งใช้นับไล่เสียงเพียงออล่าง เป็นเสียงจบท่อน ซึ่งมีเสียงหลักในการโยนที่เสียงซอล ดังปรากฏการวิเคราะห์ในตอนที่ 1 กลุ่มที่ 7

รูปแบบ เป็นลักษณะของลูกโย! กำหนดให้เป็น S

กระสวนจังหวะของท่านอง ปรากฎการวิเคราะห์ดังที่ผ่านมาแล้วข้างต้น

กลุ่มที่ 4

(ทลล ท	คร ม ซ	ซฟ) ล ซ	ซฟ-) ฟ ซ)
- ซ - -	- - - -	- ม - -	- ม - -

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 1 นี้ มีการใช้เสียงของบันไดเสียงเพียงออล่างและบันไดเสียงเพียงอบบนประปราย โดยมีการใช้เสียงหลุม (Gap) ของทั้งสองบันไดเสียง กล่าวคือ บันไดเสียงเพียงออล่าง เสียงหลักอยู่ที่ ซ ล ท X ร ม X เสียงหลุมที่นำมาใช้คือ เสียง โค ซึ่งเป็นเสียงหลุมเสียงแรกของบันได ส่วนบันไดเสียงทางเพียงอบบนนั้น มีโครงสร้างเสียงอยู่ที่ คร ม X ซ ล X เสียงหลุมที่นำมาใช้นั้นคือ เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงหลุมของบันไดเสียงแรกเช่นเดียวกัน ในการใช้เสียงเพิ่มเข้ามานี้ทำให้เกิดเสียงต่อเนื่อง (Add Pitch) เป็นเสียงที่ 4 ในระบบ Pentatonic Scale ที่ถูกเพิ่มขึ้นเป็นเฉพาะไป ในการเพิ่มเสียงที่ 4 และเสียงที่ 7 เข้ามาในบางโอกาส

ส่วนลูกตกนั้น ท่านองกลุ่มที่ 4 นี้ มีเสียงลูกตกอยู่ที่เสียง ซอล เป็นหลัก เสียงซอลนี้เป็นเสียงแรกและเป็นเสียงสำคัญของบันไดเสียงเพียงออล่าง ได้ถูกนำมาใช้มากที่สุดในกลุ่มท่านองนี้ ทำให้ส่วนของการดำเนินท่านองและส่วนที่นำมาเป็นลูกตก ซึ่งพบได้ในท้ายห้องที่ 2, 4, 6 และ 8 ตามลำดับ มีเสียงลูกตกอยู่ที่เสียงซอล ซึ่งเป็นเสียงหลักของบันไดเสียงเพียงอบบนตามโครงสร้างที่ผู้ประพันธ์กำหนด เสียงของลูกตกของ 2 ท่านองนี้พบว่าเป็นเสียงเดียวกัน เนื่องจากการซ้ำท่านอง

ท่านองหลัก ของกลุ่มที่ 4 นี้ พบกลุ่มท่านองที่มีการซ้ำกัน 2 ครั้ง เช่นเดียวกับกลุ่มท่านองที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังมีการดำเนินท่านองเรียงเสียงจากเสียงซอลต่ำ ไปสู่เสียง ซอลสูง ในท้ายประโยค โดยท่านองนั้นเริ่มต้นด้วยการสับเสียงในคอนตันของประโยค และไล่เสียงจากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง โดยใช้มือขวาตีโล่เรียงขึ้นไป คังโน้ตในห้องที่ 2 นอกจากนี้ยังมีการสับคังโน้ตในช่วงหัวห้องในห้องที่ 3 และห้องที่ 4 ลักษณะการสับคังโน้ตที่หัวท่านองของห้องที่ 3 และ 4 นี้ ในการบรรเลงแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของเสียง ตามศัพท์สังคีตที่ว่า เร็ว เรียบ ร่อน

ท่านองหลักของประโยคนี เห็นได้ว่าเป็นการซ้ำท่านอง โดยมีการสับคังโน้ตที่หัววรรคของห้องที่ 1, 3 และ 4 ในการสับคังโน้ตที่หัววรรคของท่านองในห้องต่างๆเหล่านี้ ส่งผลให้ผู้บรรเลง

ต้องใช้ทักษะในการบรรเลง อันได้แก่ การสับค้อน สบคอง และการตีเรียงเสียงขึ้นโดยลักษณะการดำเนินทำนองเช่นนี้ ผู้บรรเลงต้องใช้ทักษะในการปฏิบัติอย่างดีจึงจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ในท่วงทำนองมากที่สุด

รูปแบบ ในทำนองกลุ่มที่ 4 นี้ ไม่สามารถกำหนดรูปแบบตามหลักการวิเคราะห์ได้ แม้ว่าจะเป็นเสียงลูกตกเสียงเดียวกันกับกลุ่มทำนองของที่ 3 หากแต่ทำนองกลุ่มที่ 4 นี้ จากการวิเคราะห์พบว่า ส่วนนกลุ่มย่อยของห้องที่ 1 และห้องที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบกับห้องที่ 3 และห้องที่ 4 มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง จึงไม่สามารถกำหนดรูปแบบได้

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 4

xxx X X	X X X X	xxx X X	xxx X X

เมื่อพิจารณากระสวนจังหวะของทำนองพบว่ามีกระสวนค้อนในห้องที่ 1 ซึ่งเป็นลักษณะที่พบเป็นส่วนมากของทำนองหลักในเพลงเร็วเรื่องนี้ หลังจากนั้นเป็นการดำเนินทำนองอย่างปกติในห้องที่ 2 ส่วนในห้องที่ 3-4 ใช้การสับค้อนเข้ามาในส่วนต้นของทำนอง ลักษณะเช่นนี้เป็นความพิเศษอย่างหนึ่งของเพลงเร็วเรื่องแขกมัดดินหมูนี

กลุ่มที่ 5

(- - ล -	ซ ม - ซ	- ม - -	- - ร -)
- ล - -	- ทซ -	ค - ร ค	ท ค - ล

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 5 นี้ เป็นการใช้นับไล่เสียงเพียงขอบบน โดยมีโครงสร้างเสียงที่ ค ร ม X ซ ล X เห็นได้ว่าการเปลี่ยนบันไดเสียงจากกลุ่มที่ 4 ที่อยู่ในบันไดเสียงเพียงขอล่าง ได้อย่างเหมาะสมและกลมกลืน เนื่องจากในบันไดเสียงเพียงขอล่างและเพียงขอบบนนั้นมีเสียงที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันคือ เสียงซอล ,ลา ,เร ,มิ ทำให้การเชื่อมโยงบันไดเสียงมีความกลมกลืนส่วนลูกตกนั้น มีเสียงตกอยู่ที่เสียงซอล ซึ่งเป็นเสียงหลักของบันไดเสียงเพียงขอบบนตามโครงสร้างที่ผู้ประพันธ์กำหนด เสียงของลูกตกพบในห้องที่ 2 และห้องที่ 4 นั้น มีการใช้เสียงของลูกตกอย่างมีชั้นเชิง โดยในห้องที่ 2 ลูกตกอยู่ที่เสียง ซอล จากนั้นห้องที่ 4 ลูกตกอยู่ที่เสียงลาต่ำ เป็นทำนองที่มีการไล่เรียงเสียงจากเสียงลาสูง ลงมาหาลาต่ำได้อย่างกลมกลืน โดยทำนองกลุ่มที่ 5 นี้พบว่าเป็นการซ้ำทำนอง 2 ครั้ง

ทำนองหลัก กลุ่มที่ 5 นี้ เป็นการฝึกใช้มือ คู่ 8 ในช่วงแรกของทำนอง จากนั้นจึงมีการแบ่งมือ โดยใช้การตีเรียงเสียง ทั้งยังมีลักษณะการตีเก็บในห้องที่ 3 - 4 ที่พบเป็นเอกลักษณ์ในเพลงเร็วแขกมัดคินหมู การตีเก็บเช่นนี้เสมือนเป็นการตีช้อนเกร็ด การตีเช่นนี้ มักพบได้ในเพลงสำเนียงแขก

ลักษณะการดำเนินทำนองนั้นพบว่าทางในการดำเนินทำนองนั้นถือประโยชน์ต่อผู้บรรเลงคือ

- - ล -	ซ ม - ซ	- ม - -	- ค ร
- ล - -	- ท ซ-	ค - ร ค	ท - - ล

มีการตีสับมือเป็นคู่ 8 ในห้องแรก ในห้องที่ 2 เป็นการตีทนมือขวา ส่วนในห้องที่ 3 - 4 เป็นการตีเก็บ โดยใช้หลักการแบ่งมือตามหลักการบรรเลงฆ้องทำให้ผู้บรรเลงสามารถแยกแยะการใช้มือได้อย่างดี

รูปแบบ ในทำนองกลุ่มที่ 5 นี้ เป็นการซ้ำทำนอง 2 ครั้ง กำหนดรูปแบบทำนองเป็น DD

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 5

- XX -	XXXX	XXXX	XXXX

ลักษณะของกระสวนจังหวะของทำนองที่พบ มีการเริ่มต้นทำนองด้วยการลัดจังหวะและเป็นการแสดงออกซึ่งสำเนียงของเพลง คือ สำเนียงแขก แม้ว่าจะไม่มีกลวิธีพิเศษในการปฏิบัติแต่อย่างไร หากแต่ได้มีการเน้นเรื่องของกระสวนของจังหวะ จากนั้นในห้องที่ 2 - 4 เป็นการดำเนินทำนองตามปกติ

กลุ่มที่ 6

- ค - ร	ค - - ค	- ร ค -	- ค - -	ท ล ๓ ท	ค ร ม -
- ท - -	- ซ - -	- - - ซ	- - - -	- ซ - -	- - - ล

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 6 นี้ เป็นการใช้นับบันไดเสียงเพียงรอบใน ช่วง 4 ห้องแรกของทำนอง โดยมีโครงสร้างเสียงที่ คร ม X ซ ล X และในห้องที่ 5 - 6 มีการตั้งบันไดเสียงเพียงขอล่างขึ้นใหม่ โดยมีกลุ่มเสียงคือ ซ ล ท X ร ม X นอกจากนี้ยังพบเสียงหลุม (Gap) ของบันไดเสียง คือ เสียง โด มาเป็นเสียงช่วยในการดำเนินทำนองลูกเก็บของห้องที่ 5 - 6

ส่วนลูกตกนั้น พบว่ามีลูกตกอยู่ที่เสียง โด และเสียง ลา สามารถสังเกตได้จาก ห้องที่ 2 ห้องที่ 4 ท้ายห้องมีเสียงตกอยู่ที่เสียง โด และท้ายห้องที่ 6 พบลูกตกที่เสียง ลา

ทำนองหลัก ในกลุ่มนี้ พบว่ามีการขึ้นต้นประโยคด้วยการใช้เสียงประสานคู่ 2 ส่วน ใน 4 ห้องแรกนั้น มีการใช้เสียงในกลุ่มเสียงถี่ๆ เพียง 5 เสียง คือ ซอล ที โด เร ท่วงทำนองเหมือนวทวนไปมา รวมถึงมีการดำเนินทำนองลึกร้อยยั้งหวัหวั ส่วนในช่วงท้ายท่วงทำนองคลี่คลายออกจากความวทวน

นอกจากนี้มีการตีคู่ 2 โดยมีการตีในลักษณะเสียงกล้า อีกทั้งยังมีการซ้ำทำนองเพื่อปิดประโยค โดยนำทำนองในห้องที่ 2 มาเป็นทำนองซ้ำอีกครั้งในห้องที่ 3 หากแต่มีความแตกต่างในเรื่องของการลัดจังหวะบ้าง และมีการสะบัดตั้งต้นในห้องที่ 5 และตีเรียงเสียงขึ้นไปถึงเสียง มี และใช้มือซ้ายรับด้วยเสียงลา เป็นการปิดทำนองกลุ่มที่ 6 นี้ ซึ่งเสียงลานี้จะส่งผลต่อทำนองในกลุ่มถัดไป

รูปแบบ ในทำนองกลุ่มที่ 6 สามารถกำหนดรูปแบบทำนองเป็น E

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 6

- X - X	X X - X	- X X X	- X - -	xxx X X	X X X X

พบว่าการแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ในช่วงที่ 1 - 2 มีลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองเหมือนกัน หากแต่กระสวนจังหวะของทำนองในชุดที่ 1 นั้น เป็นลักษณะจังหวะปกติ ส่วนในชุดที่ 2 เป็นลักษณะการลัดจังหวะ (ห้องที่ 3 - 4) ส่วนกระสวนจังหวะของทำนองห้องที่ 5 - 6 นั้น เป็นไปตามจังหวะในอัตราปกติ

กลุ่มที่ 7

- - ต ต	- ต - -	ต ต - ต	- ต - ต	- ต - ต	- ต - -	ต ต - ต	- ต - ร
- - ต	ม - - -	- ต - ม -	ม - - ซ	- - ค -	ซ - - -	ค - ซ -	ซ - - ต

- ร - ร	- ร - -	ร-ร-ร	- ร - ม	- ม ม	- ม - -	ม-ม-ม	- ม - ซ
-- ร -	ล - - -	- ร ล -	ล - - ท	- - ม -	ท - - -	- ม ท -	ท - - ซ

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 7 นี้ ลักษณะทำนองเป็นกลุ่มใหญ่ อยู่ในบันไดเสียงเพียงออบน คือ ในกลุ่มเสียง ครมXซลX ส่วนลูกตกนั้นเมื่อพิจารณาการแบ่งทำนองออกเป็นชุด โดยใน 1 ชุดแบ่งเป็นกลุ่มละ 4 ห้องนั้น พบว่ามีในลูกตกของแต่ละชุดนั้นตกที่เสียง โด ,เร , มี และซอล ตามลำดับ ซึ่งเป็นกลุ่มเสียงในบันไดเสียงเพียงออบน

ทำนองหลัก เป็นการดำเนินทำนองไปตามบันไดเสียงเพียงออบน มีการสะบัดเสียงทุกๆ ส่วนหัวของทำนอง เหมือนมีทำนองคั้งและซ้ำทำนองเดิมเพื่อนำไปสู่เสียงตกที่สูงขึ้นไปอีก ทำนองทั้งหมด มี 4 ชุด สังเกตได้ว่าการดำเนินทำนองลักษณะเดียวกัน หากแต่มีการเปลี่ยนเสียงไปตามเสียงลูกตก นอกจากนี้ยังเป็นการเล่นเสียงซ้ำโดยการสะบัดเสียงเดียวสอดแทรกด้วยการใช้คู่ประสานคือ คู่ 4 และสะบัดหัวห้องและดำเนินทำนองเป็นคู่ 4 โดยไล่เสียงขึ้นมาตั้งแต่ โด , เร , มี และจบที่เสียง ซอล ซึ่งแต่ละเสียงที่บรรเลงนั้นใช้คู่ 4 เน้นเสียงที่ตกในแต่ละจังหวะทำให้เกิดความนุ่มนวลสอดแทรกเข้าไปในทำนอง นอกจากนี้ยังเป็นการเอื้อให้ผู้บรรเลงได้ใช้มือในการสะบัดเสียงเดียวและการตีคู่ 4 ในการดำเนินทำนองอีกด้วย

รูปแบบ ในทำนองกลุ่มที่ 7 นี้ กำหนดรูปแบบเป็น F

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 7

-- xxx	XX - -	xxx XX	XX - X

มีลักษณะของการลัดจังหวะใน 2 ห้องแรก ส่วนในห้องที่ 3 นั้น เป็นลักษณะการนำเอากระสวนจังหวะของทำนองของห้องที่ 1 - 2 มารวมเข้าไว้ด้วยกัน โดยให้จังหวะตกลงตามปกติ ส่วนในห้องที่ 4 ยังคงมีการลัดจังหวะของกระสวนจังหวะของทำนองอยู่บ้าง ในทำนองกลุ่มที่ 7 นี้ พบว่ามีการใช้การลัดจังหวะเข้ามาช่วงคบบแต่งทำนองให้เกิดความงดงามอย่างยิ่ง

กลุ่มที่ 8

(- - ล -	ซ ม - ซ	ค ม - -	- ค ร)
- ล - -	- ท ซ -	- - ร ค	ท - - ล

ในกลุ่มที่ 8 นี้ เป็นการย้อนกลับ ไปสู่จำนวนเดิม คือทำนองในกลุ่มที่ 5 ซึ่งเป็นแบบแผนการซ้ำทำนองในตอนต้นที่ปรากฏในเพลงเร็วทั่วไปและเมื่อหมดกลุ่มประโยคใหญ่ก็จะเปลี่ยนรูปประโยคต่อท้ายเสียงใหม่ ดังการวิเคราะห์ที่ปรากฏในกลุ่มที่ 5 ของท่อน 3

รูปแบบ เป็นการย้อนกลับไปยังบรรเลงในกลุ่มทำนองที่ 5 อีกครั้งสามารถกำหนดรูปแบบ คือ DD

กระสวนจังหวะของทำนอง ดังปรากฏการวิเคราะห์ในทำนองกลุ่มที่ 5

กลุ่มที่ 9

- ค - 5	ค - - ค	- 5 ค -	- ค - -	ทล ไล ท	ค ร ม -
- ท - -	- ซ - -	- - - ซ	- - - -	- ซ - -	- - - ล

ในกลุ่มที่ 9 นี้ เป็นการซ้ำทำนองกลุ่มที่ 6 ดังการวิเคราะห์ที่ปรากฏในกลุ่มเสียงที่ 6

รูปแบบ เป็นการย้อนกลับไปยังบรรเลงในกลุ่มทำนองที่ 6 อีกครั้งสามารถกำหนดรูปแบบ คือ E

กระสวนจังหวะของทำนอง ดังปรากฏการวิเคราะห์ในทำนองกลุ่มที่ 6

กลุ่มที่ 10

(- - ท -	ท ร - ท	- - ท -	ท ร - ซ)
- - - ล	- - - ร	- - - ล	- - - ร

บันไดเสียงและลูกตกของกลุ่มที่ 10 นี้ อยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง คือ ในกลุ่มเสียง ซ ล ท X ร ม X ซึ่งเป็นบันไดเสียงที่ต่อเนื่องมาจากทำนองใน 2 ห้องสุดท้ายของกลุ่มที่ 9 เป็นทำนองที่เหมือนเป็นสะพานเชื่อมเสียง (Tonal Bridge) เพื่อนำมาสู่ทำนองในบันไดเสียงเพียงออล่างเช่นกัน ในส่วนของลูกตกนั้น ในห้องที่ 2 และห้องที่ 4 เสียงของลูกตกอยู่ที่ เสียง ที ส่วนห้องที่ 4 ตกที่เสียงซอล ลักษณะลูกตกที่ห่างกันเป็นเป็นคู่ 3

ทำนองหลัก ลักษณะการดำเนินทำนอง เป็นการใช้มือในกลุ่มเสียงเพียงออล่าง โดยไม่มีเสียงหลุมเข้ามา ในกลุ่มทำนองนี้ มีการใช้เสียงที่เป็นคู่ 3 และ คู่ 5 มาเป็นคู่เสียงประสานในทุกๆ ช่วงของทำนอง อีกทั้งยังใช้การลักจังหวะและการข้อยังหวะเข้ามา โดยเสียงตกสุดท้ายของสำนวนนี้ ตกลงหลังจังหวะตกที่เสียงตกปรกคิลงตรงจังหวะ อีกทั้งการกระตุก และลงข้อยังหวะนี้เป็นการตกแต่งลีลาของทำนองให้มีความงดงามด้วย

ทำนองในกลุ่มที่ 10 นี้ ยังมีการแบ่งมือที่ถูกต้องตามหลักศรียางคศิลป์อีกด้วย ทั้งยังพบการใช้มือคู่ประสานคู่ 3 และคู่ 5 ที่เสียงลูกตกของทำนองในแต่ละช่วงอีกด้วย

รูปแบบ ในทำนองกลุ่มที่ 9 นี้ สามารถกำหนดรูปแบบได้ คือ G

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 9

- - X X	XX - X

ลักษณะของกระสวนจังหวะของทำนองที่พบนั้น เป็นลักษณะการลักจังหวะโดยใน โดยในท้องที่ 1 นั้น มีการใช้ตัวโน้ตเพียง 2 ตัว พบการใช้เสียงตกลงจังหวะตรงตามปกติ หากแต่มีการเว้นหน้าไป 2 ตัวโน้ตเท่านั้น ในท้องที่ 2 เป็นลักษณะการดำเนินทำนองที่เว้นโน้ตตัวที่ 3 ไป และให้โน้ตตัวสุดท้ายตกลงที่จังหวะตกของห้องพอดี ทำให้กระสวนจังหวะของกลุ่มทำนองมีการชะงักอย่างได้สัดส่วน

กลุ่มที่ 11

(- ซ - ลท	ร ม ร	- - ท -	- ล - ซ)
ร - ซ -	- - ท -	- ล - -	ซ - ม -

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 11 นี้ อยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง คือ ในกลุ่มเสียง ซลทX รม X เช่นเดิม เนื่องจากเป็นทำนองที่มีความต่อเนื่องมาจากทำนองกลุ่มที่ 9 ในส่วนของลูกตกนั้น ในท้องที่ 2 และท้องที่ 4 มี ลักษณะลูกตกที่ห่างกันเป็นเป็นคู่ 4 กล่าวคือ ในท้องที่ 2 นั้น เสียงของลูกตกอยู่ที่ เสียง เร ส่วนทำนองถัดไปนั้นลูกตกอยู่ที่เสียง ซอล

ทำนองหลัก การเคลื่อนที่ของทำนองเริ่มปรากฏให้เห็นขึ้น เนื่องจากทำนองในกลุ่มที่ 9 นั้น การดำเนินทำนองยังอยู่ในกลุ่มเสียงที่แคบ แต่ในทำนองที่ 11 นี้ เริ่มเห็นการเคลื่อนที่ขึ้น โดยใช้การสับค 3 เสียง ส่งทำนองให้สูงขึ้นและจึงใช้ย้อนกลับลงสู่เสียงต่ำ มีการใช้มือที่สัมพันธ์กับ

ทำนองในห้องที่ 3-4 ด้วยการตีสลับมือซ้าย และมือขวา อีกทั้งการกระตุกทำให้เกิดลีลาที่ชวนฟังมากขึ้น และมีการซ้ำทำนอง 2 ครั้งด้วยกัน

รูปแบบ เป็นการซ้ำทำนอง 2 ครั้ง สามารถกำหนดรูปแบบได้เป็น HH

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 11

X X xxx	X X X X	- X X -	X X X X

ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองที่พบ มีการใช้กระสวนจังหวะแบบสลับเข้ามาครบถ้วนทำนองในส่วนต้นของประโยค ส่วนในห้องที่ 2 นั้น เป็นลักษณะการดำเนินทำนองตามอย่างปกติกล่าวคือ 4 ตัวโน้ตใน 1 ห้อง ในห้องที่ 3 นั้น ปรากฏการลักจังหวะทำให้ทำนองเกิดมีลีลามากขึ้น ส่วนในห้องสุดท้ายมีลักษณะกระสวนจังหวะเช่นเดียวกับทำนองในห้องที่ 2

กลุ่มที่ 12

(- ช ลท	ค ม - -	ซฟ - -	มร - ซ	ลช ชล	ทค - ท	ทค - ท	ชล - ซ)
ร - ซ -	- - รค	- - มร	- - ค -	- ร - -	- - ท -	- - ท -	- - ซ -

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 12 อยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง คือในกลุ่มเสียงซลทXรมX เช่นเดิม มีลูกตกที่เสียงซอล สังเกตได้จากเสียงท้ายห้องที่ 4 และห้องที่ 8 โดยมีลูกตกเสียงที่ ท้ายห้องที่ 6 และ 7 เสียงที่ นี้เป็นเสียงที่แสดงเอกลักษณ์ของเพลงสำเนียงแขก ซึ่งทำให้ทำนองกลุ่มนี้มีความโดดเด่นและไพเราะกลุ่มหนึ่ง

ทำนองหลัก มีการนำทำนองในห้องที่ 1 ของกลุ่มที่ 10 เข้ามาเป็นส่วนหัวของทำนอง หากแต่ได้มีการดำเนินทำนองถึงขั้นมีลักษณะกลอนที่ติดต่อกัน มีการใช้มือพิเศษในห้องที่ 1-2 โดยใช้มือขวาตีเรียงเสียงขึ้นไปและรับด้วยมือซ้าย 2 เสียง ซึ่งโดยปกติแล้วการใช้มือลักษณะนี้เป็นการฝืนแก่ผู้บรรเลง แต่ในลักษณะทำนองกลุ่มที่ 12 นี้ มีการเรียงร้อยทำนองได้อย่างเหมาะสมเจาะลงตัว ทั้งยังเป็นการเอื้อแก่ทำนองวรรคถัดไปอีกด้วย ทั้งยังมีการลงจบในวรรคแรกโดยการหลบเสียงไปที่เสียง ซอลสูง ทั้งนี้เพื่อเป็นการเชื่อมกลอนในวรรคที่ 2 โดยในห้องที่ 5 นั้น ใช้การสลับข้ามเสียงเข้ามาช่วยส่งให้ทำนองเคลื่อนที่ไปตามทิศทางที่สูงขึ้น ในห้องที่ 6-8 นั้น เป็นการใช้มือที่เป็นลักษณะพิเศษ คือ ตีมือขวา 2 ครั้ง และตามด้วย ตีคู่ 8 ตาม กลุ่มที่ 12 นี้ ยังมีการดำเนินทำนองซ้ำถึง 2 ครั้ง ด้วยความรูปร่างประโยคมีความยาว อีกทั้งมีกลอนดำเนินทำนองติดต่อกัน ผู้บรรเลงจึงต้องใช้ความแม่นยำและกำลังเพิ่มขึ้นด้วย

รูปแบบ ในทำนองกลุ่มที่ 11 นี้ กำหนดรูปแบบได้เป็น II

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 11 มีลักษณะการดำเนินทำนองอย่างปกติ คือ ห้อย
ละ 4 ตัวโน้ต สอดแทรกการสลับเข้ามาช่วยในการตกแต่งทำนองเป็นบางช่วง

กลุ่มที่ 13

- - ซ ซ	- ม - ถ	- ซ - ม	- ร - ซ	ล ท ร ม	ร ค ท ถ	- ซ - ม	- ร - ซ
- ซ - -	- ท - ถ	- ซ - ท	- ถ - ซ	ซ - ร ม	ร ค ท ถ	- ซ - ท	- ถ - ซ

เป็นการบรรเลงทำนองที่เรียกว่า"ลูกบาค" ดังปรากฏการวิเคราะห์ในท่อนที่ 1 กลุ่มที่ 6

รูปแบบ ของทำนองเป็นการบรรเลงลูกบาคซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องไปยังลูกโยน ใน
ทำนองกลุ่มที่ 14 ต่อไป

กระสวนจังหวะของทำนองกลุ่มนี้ดังปรากฏการวิเคราะห์ในทำนองท่อนที่ 1 กลุ่มที่ 6

กลุ่มที่ 14 (ทำนองโยน)

- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ
- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ

กลุ่มที่ 14 พบว่าเป็นลักษณะการบรรเลงที่เรียกว่า " ทำนองโยน " ทำนองโยนนี้ เป็น
การขึ้นเสียงไว้ที่เสียงใดเสียงหนึ่ง และเป็นการพักทำนองที่ได้ดำเนินมาก่อนที่จะดำเนินทำนองอื่น
ต่อไป และเป็นการให้ผู้บรรเลงได้เตรียมความพร้อมที่จะบรรเลงท่อนต่อไปได้อย่างดีอีกด้วย ดัง
ปรากฏการวิเคราะห์ในท่อน 1 กลุ่มที่ 7

รูปแบบ ของทำนองลูกบาคและลูกโยนที่ปรากฏในทำนองกลุ่มที่ 13-14 มีลักษณะ
เช่นเดียวกับทำนองในท่อนที่ 1 กลุ่มที่ 7 สามารถกำหนดรูปแบบของกลุ่มทำนองได้เป็น Z

กระสวนจังหวะของทำนอง ดังปรากฏการวิเคราะห์ในทำนองท่อนที่ 1 กลุ่มที่ 7

จากการวิเคราะห์เพลงเร็ว เรื่องแจกมัดตีนหมู ท่อน 3 ผู้วิจัยพบลักษณะสำคัญดังนี้

1. การสะบัดมือ ซึ่งพบหลายลักษณะดังนี้
  - การสะบัดเสียงเดียว
  - การสะบัด 3 เสียงหรือที่เรียกว่า การสะบัดเดี่ยว ซึ่งเป็นกลวิธีพิเศษที่พบในเพลงเดี่ยว
  - การสะบัด 3 เสียงซิด โดยพบทั้งการสะบัดขึ้นและการสะบัดลง
  - การสะบัด 3 เสียงข้าม
2. การตีสับมือเป็นคู่ 8 สลับกับการตีทนมือ
3. การตีเก็บในกลุ่มทำนองที่มีความละเอียด
4. การใช้เสียงกล้ำเป็นคู่ 2 และการตีคู่ประสาน 4
5. การตีคู่ประสาน คู่ 5 หรือที่เรียกว่า "เสี้ยว" ในทำนองโยน
6. ในทำนองกลุ่มที่ 11 พบกลวิธีพิเศษใน 1 ทำนองซึ่งประกอบด้วย การตีสะบัดขึ้น 3 เสียงติด ,การตีเก็บ, การตีสะบัดลง 3 เสียงห่าง , การตีคู่ 8 , การตีทนมือ
7. การตีเป็นคู่ 8 อย่างทำนองของระนาดเอก ซึ่งพบได้ในลูกบวก
8. การลัดจังหวะและการย่อทำนอง

จากการวิเคราะห์รูปแบบ (Form) ของเพลงเร็วเรื่องแจกมัดตีนหมู ท่อนที่ 3 นั้น พบการแบ่งกลุ่มทำนองซึ่งมีทั้งสิ้น 13 กลุ่มทำนอง โดยสามารถสรุปรูปแบบได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1	AA
กลุ่มที่ 2	B
กลุ่มที่ 3	S
กลุ่มที่ 4	CC
กลุ่มที่ 5	DD
กลุ่มที่ 6	E
กลุ่มที่ 7	F
กลุ่มที่ 8	DD
กลุ่มที่ 9	E
กลุ่มที่ 10	G
กลุ่มที่ 11	HH
กลุ่มที่ 12	II
กลุ่มที่ 13	Z

หมายเหตุ

- Z หมายถึง ทำนองโยนที่มีลูกบาศก์
S ทำนองโยนที่ไม่มีลูกบาศก์

รูปแบบของท่อน 3 คือ AA B S CC DD E F DD E G HH II Z

รูปแบบของทำนอง ในท่อนที่ 3 นี้ พบว่า มีรูปแบบทำนองที่มีความหลากหลาย เนื่องจากมีรูปทำนองต่างๆ มากมายปรากฏอยู่ หากแต่ยังคงไว้ซึ่งการซ้ำทำนอง 2 ครั้ง ในบางทำนอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำนองแรกของท่อน ซึ่งจะพบลักษณะเช่นนี้ได้ ในท่อนอื่นๆ ของเพลง นอกจากนี้ รูปแบบของทำนองยังพบลูกโยนที่ไม่มีลูกบาศก์นำหน้าเข้ามาคั่นระหว่างกลางของทำนองทั้งนี้ เพื่อเป็นการเปลี่ยนเสียงของทำนองให้เกิดความหลากหลาย จากนั้นยังพบการย้อนกลับสู่การซ้ำทำนองเดิมที่ผ่านมาแล้ว ก่อนที่จะออกสู่ลูกบาศก์และลูกโยนต่อไป

ท่อน 4

กลุ่มที่ 1

(- ม - -	ซซ - ซ	- ค - -	ซซ ซ)
- - - ซ	- - ม ร	- - - ซ	- - ม ร

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 1 นี้ อยู่ในบันไดเสียงเพียงออบน ในกลุ่มเสียง คร ม X ซ ล X ลูกตกในกลุ่มที่ 1 ใช้เสียง ซอล เป็นเสียงตก และมีการใช้เสียง มีและเสียงโค เป็นเสียงเน้น โดยมีลักษณะเสียงกระโดด ทั้งยังทำให้เกิดสีตันของทำนองขึ้นด้วย

ทำนองหลัก มีการดำเนินทำนองซ้ำ 2 ครั้ง คั่นกัน ซึ่งจะพบเห็นได้ในทุกๆ เพลงเร็ว เนื่องจากประโยชน์ของเพลงสั้น การซ้ำทำนอง 2 หน จึงเป็นเสมือนการย้ำให้ผู้ฟังได้เกิดความเคยชินกับท่วงทำนองอีกครั้ง ก่อนที่จะดำเนินสู่ท่วงทำนองต่อไป โดยส่วนต้นของทำนองมีการใช้คู่ประสานคู่ 4 เข้ามาทั้งในห้องที่ 1 , และ 2 โดยลักษณะการใช้คู่ 4 เช่นนี้ทำให้ทำนองเกิดความนุ่มนวล เสนาะหูผู้ฟัง นอกจากนี้ในห้องสุดท้ายยังเป็นการใช้เสียงประสานคู่ 4 ปิดท้ายทำนองด้วย อีกทั้งยังมีการตีแยกมือ หรือที่เรียกว่า " มืออ่าง " สลับกับการตีคู่ 8 ผู้บรรเลงต้องใช้ความแม่นยำในการบรรเลงอย่างยิ่ง

รูปแบบ ในทำนองกลุ่ม 1 สามารถกำหนดรูปแบบ คือ AA

กระสวนจังหวะของท่านอง กลุ่มที่ 1

- X- X	XXXX

กระสวนจังหวะ ของท่านองกลุ่มที่ 1 มีลักษณะกระสวนจังหวะที่เว้นห่างๆ ขยายออกเป็น 1 เท่าตัว ในห้องที่ 1 ส่วนในห้องที่ 2 นั้น เป็นการดำเนินท่านองตามปกติ คือ 4 ตัวโน้ต ต่อ 1 ห้อง

กลุ่มที่ 2

- ซ - ค	- ซ - ซ	- ซ - ค	- ซ - ซ	- ซ - ค	- ซ - ซ	- ซ - ค	- ซ - ซ
- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ

เป็นลักษณะการโยนโน้ตในบันไดเสียงเพียงอย่างเดียว โดยการโยนนั้นเป็นการขึ้นเสียงไว้ที่ตำแหน่งเสียงใดเสียงหนึ่ง ในประโยคนี้นั้นอยู่ที่เสียง ซอล ซึ่งเอื้อต่อการบรรเลงในประโยคต่อไปได้อย่างดี ลูกโยนนี้ จะพบคังการวิเคราะห์ในท่อนที่ 1 กลุ่มที่ 3

รูปแบบ ของท่านองกลุ่มที่ 2 นี้ เป็นลักษณะของลูกโยนที่ไม่มีลูกบาศก์นำ กำหนดครูรูปแบบท่านองเป็น S

กระสวนจังหวะของท่านอง ดังปรากฏการวิเคราะห์ในท่านองท่อนที่ 1 กลุ่มที่ 3

กลุ่มที่ 3

(- ม - -	ซ ซ - ซ	- ค - -	ซ ซ - ซ)
- - - ซ	- - ม ร	- - - ซ	- - ม ร

ในกลุ่มท่านองที่ 3 นี้เป็นการย้อนกลับมาสู่ท่านองในกลุ่มที่ 1 อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็น อยู่ในบันไดเสียงเพียงออบน

รูปแบบ เป็นการกลับมาดำเนินท่านองในส่วนต้น คือกลุ่มท่านองที่ 1 อีกครั้ง กำหนดให้เป็น AA

กระสวนจังหวะของท่านอง ดังปรากฏในการวิเคราะห์ท่านองกลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 4

(----	ร - ร ร	- - ค -	ท ค ร ค)
----	- ร - -	- ค - -	ท ค ร ค

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 4 มีการเปลี่ยนบันไดเสียงจากเพียงออบนลงมาเป็นทางกลาง คือ ท ค ร X ฟ ซ X ลูกตกของท่านองกลุ่มที่ 4 นี้ มีเสียงตกที่เสียง เร ในห้องที่ 2 และเสียง โค ในห้องที่ 3 และ 4 ตามลำดับ

ท่านองหลัก มีการดำเนินท่านองซ้ำ 2 ครั้งด้วยกัน เป็นลักษณะของท่านองที่เปลี่ยนบันไดเสียงจากทางเพียงออบนมาเป็นทางกลางได้อย่างกลมกลืน ลักษณะการดำเนินท่านองเป็นการร้อยเรียงเสียงสูงลงมาสู่เสียงต่ำ โดยอาศัยการตีเรียงเป็นคู่ 8 ลักษณะการตีเรียงเช่นนี้เหมือนกลอนระนาดเอก นอกจากนี้ยังใช้การชะงักท่านองเข้ามาตบแต่งท่วงท่านองทำให้ไม่ดูเรียบง่ายจนเกินไปพบว่าประโยคท่านองในเพลงเร็วเป็นประโยคสั้นๆและรวบรัดการบรรเลงซ้ำ 2 ทวน จึงเป็นการดีที่จะทำให้ท่วงท่านองนั้นๆคุ้นหูและเกิดความสัมพันธ์ของท่วงท่านองเป็นคู่ ซึ่งหากเป็นการถามก็เป็นการทวนคำถาม 2 ครั้งและหากตอบเป็นการสอแก็เป็นการกล่าวถึง 2 ครั้งเช่นกัน ทำให้เกิดความสมดุลของท่วงท่านองขึ้น

รูปแบบ ในท่านองกลุ่มที่ 4 นี้ สามารถกำหนดรูปแบบได้ คือ BB

กระสวนจังหวะของท่านอง กลุ่มที่ 4

----	XXXX	- XX -	XXXX

ลักษณะกระสวนจังหวะที่พบนั้น มีการเว้นจังหวะในช่วงแรกของท่านอง 1 จังหวะ จากนั้นในห้องที่ 2 จึงเป็นการดำเนินกระสวนจังหวะไปตามปกติ จากนั้นในห้องที่ 3 พบการลักจังหวะเข้ามาคั่นกลางระหว่างท่านองปกติ เกิดลักษณะท่วงท่านองที่มีความเข้มข้นขึ้น ก่อนที่กระสวนจังหวะของท่านองจะดำเนินไปตามปกติในห้องที่ 4 ต่อไป

กลุ่มที่ 5

----	(ร ม - ซ	- ล - ท	- ล - ท	- ท - -	(ร ม - ซ	- ล - ท	- ล - ท
----	ค - ซ -	ล - ท -	- - ท -	- ม - -	ค - ซ -	ล - ท -	- - ท -

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 5 อยู่ในบันไดเสียง เพียงออล่าง โดยมีกลุ่มเสียงอยู่ที่ ซ ล ท X ร ม X ลูกตกในทำนองกลุ่มที่ 5 มีเสียงลูกตกอยู่ที่เสียง ซอล และ ที ส่วนในห้องที่ 5 นั้น ลูกตกเสียงที มีการเน้นทำนองเป็นคู่ 5 ซึ่งเป็นคู่เสนาะคู่หนึ่ง

ทำนองหลัก มีการร้อยเรียงเสียงจากเสียงต่ำขึ้นไปสู่เสียงสูง โดยเริ่มจากการสะบัด ขึ้น จากนั้นจึงเลื่อนไหลทำนองโดยการไต่ระดับเป็นคู่ 8 ไต่เรียงเสียงขึ้นไป โดยเริ่มตั้งแต่เสียง ซอล ,ลา และ ที โดยในห้องที่ 4 นั้น มีจุดประสงค์เพื่อต้องการย้ำเสียงตกให้อยู่ที่เสียง ที ส่วนในห้องที่ 5 นั้น เป็นการทำให้เสียง ที ในทำนองกลุ่มนี้มีความหนักแน่นมากขึ้นกว่าเดิม ด้วยการไต่เสียงประสานคู่ 4 เข้ามาคั่นกลางระหว่างท่วงทำนอง ทำให้เกิดความกลมกลืนยิ่งขึ้น ส่วนในวรรคหลังระหว่างห้องที่ 6-8 นั้น เป็นการซ้ำทำนองเดิมที่ดำเนินมาอย่างเช่นในวรรคแรก แต่ตัดการลงเสียงประสานคู่ 4 ในส่วนท้ายออกไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความพอดีกับลูกโยนที่ต่อท้ายกลุ่มนี้ต่อไป

รูปแบบ ในทำนองกลุ่มที่ 5 นี้ สามารถกำหนดรูปแบบได้คือ CC

ระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มทำนองที่ 5

----	xxx XX	- XXX	- X - -

ลักษณะระสวนจังหวะของทำนองกลุ่มที่ 5 นี้ พบว่า มีการเว้นระสวนจังหวะในส่วนต้นทำนอง จากนั้นทำนองเริ่มต้นด้วยการสะบัดที่ส่วนต้นของทำนอง อันเป็นลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของเพลงเร็ว จากนั้นระสวนจังหวะในห้องถัดไปเป็นการเว้นจังหวะในส่วนหน้าของทำนอง มีลักษณะการวางระสวนจังหวะจากเร็วไปหาช้า โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ กล่าวคือ ห้องที่ 2 มีระสวนจังหวะที่กระชั้น โดยไต่การสะบัดเข้าไปที่ต้นห้อง ในห้องที่ 3 ระสวนจังหวะมีความถี่น้อยลงจากห้องที่ 2 ส่วนห้องที่ 4 นั้น เป็นระดับระสวนจังหวะที่ช้าที่สุดรองต่อมาจากห้องที่ 3

ลักษณะการจัดวางระดับของระสวนจังหวะเช่นนี้ ทำให้ทำนองเพลงมีความเป็นระเบียบ เกิดสัดส่วนที่ลงตัว ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญในงานศิลปะประการหนึ่ง

กลุ่มที่ 6

- ท - ท	- ท - ท	- ท - ท	- ท - ท	- ท - ท	- ท - ท	- ท - ท	- ท - ท
- - - ม	- - - ท	- - - ม	- - - ท	- - - ม	- - - ท	- - - ม	- - - ท

ทำนองหลักและลูกตก เป็นการดำเนินทำนองที่เรียกว่า " ลูกโยน " โดยขึ้นเสียงอยู่ที่เสียง ที ซึ่งเป็นเสียงสำคัญในบันไดเสียงเพียงออล่าง ซึ่งในท่อนที่ 4 นี้ ถือเป็นทำนองโยน ครั้งที่ 2 โดยครั้งแรกนั้น ทำนองโยน ขึ้นเสียงอยู่ที่เสียง ซอล ส่วนในกลุ่มที่ 6 นี้เป็นการขึ้นเสียงอยู่ที่เสียง ที

รูปแบบ เป็นลักษณะของลูกโยนที่ไม่มีลูกบอกนำสามารถกำหนดรูปแบบเป็น S

กระสวนจังหวะของท่านอง ดังปรากฏการวิเคราะห์ที่ผ่านมาแล้วข้างต้น

กลุ่มที่ 7

(รม - ซ	- ล - ซ	- - ท -	ท ล - ท)
ค - ซ -	- - ซ	- ท - -	- - ท -

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 7 ในช่วง 2 ห้องแรกนั้น เป็นทำนองที่อยู่ในบันไดเสียง เพียงขอบบนจากนั้นการเคลื่อนที่ทำนองในห้องที่ 3-4 เป็นทำนองที่เข้าสู่ทางเพ็ชงออล่าง ลูกตกของทำนองในกลุ่มนี้ ในห้องที่ 1-2 มีลูกตกเสียงเดียวกัน คือเสียงซอล ส่วนในห้องที่ 3-4 ใช้ลูกตกเสียง ที

ทำนองหลัก ลักษณะทำนองนั้นมีความคล้ายคลึงกับทำนองในกลุ่มที่ 5 ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ก่อนหน้าทำนองโยน โดยเมื่อพิจารณาจากลูกตก พบว่ามีลูกตกเป็นเสียงเดียวกัน คือ เสียง ที หากแต่ว่าลีลาในการบรรเลงกลุ่มนี้ไม่มีการเว้นจังหวะในห้องแรกของประโยค ลักษณะการดำเนินทำนองนั้น เริ่มต้นด้วยการสะบัด จากนั้นจึงเป็นการส่งทำนองให้ค่อยๆ สูงขึ้น แต่การส่งทำนองในห้องที่ 1 - 2 นั้น จะใช้เสียงแรกในการเริ่มตีเป็นคู่ 8 ของแต่ละวรรค เช่นในห้องที่ 1 - 2 เสียงแรกของคู่ 8 คือ เสียง ซอล เมื่อส่งขึ้นสูงไป 1 เสียงแล้ว จึงกลับมาจบลงที่เสียงแรกเริ่มอีกครั้ง จากนั้น ในห้องที่ 3-4 ใช้การตีในลักษณะเดียวกัน โดยคั้งต้นที่เสียง ที และกลับมาจบลงที่เสียงทีเช่นเดิม ระยะห่างของทำนองทั้ง 2 วรรคนี้ มีความห่างกันเป็นคู่ 3

การใช้เสียงกระตุกในกลุ่มสำนวนนี้ ทำให้ลีลาของเพลงมีความน่าฟังยิ่งขึ้นเหมาะจะเป็นเพลงเร็ว ซึ่งแสดงอารมณ์สนุกสนานอีกทั้งกลุ่มนี้ยังใช้การลัดจังหวะทำให้เสียงสุดท้ายในห้องนั้นมีน้ำหนักเสียงลงล่วงหน้าก่อนจังหวะ

รูปแบบ ทำนองกลุ่มที่ 7 นี้ สามารถกำหนดรูปแบบ เป็น DD

กระสวนจังหวะของท่านอง กลุ่มที่ 7

xxx XX	- XXX	- XX -	XXXX

กระสวนจังหวะของท่านองนี้ มีความหลากหลาย กล่าวคือเริ่มต้นด้วยการสะบัดก่อนที่ต้นหึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของเพลงเร็ว จากนั้นพบว่าในห้องที่ 2 และห้องที่ 4 เป็น

ลักษณะการดำเนินกระสวนจังหวะอย่างปกติ โดยมีการแทรกทำนองพิเศษระหว่างทั้ง 2 ห้องนี้ใน ห้องที่ 3 ซึ่งเป็นลักษณะการดำเนินทำนองที่เรียกว่า " ลักจังหวะ " ทำให้ท่วงทำนองมีสีสัน และ ไพเราะยิ่งขึ้น

กลุ่มที่ 8

- ท - -	ร ค - ท	ร ค - ท	ซล - ซ	- ซ - -	ร ค - ท	ร ค - ท	ซล - ซ
- ฟ - -	- - ท -	- - ท -	ฟ - ซ -	- ร - -	- - ท -	- - ท -	ฟ - ซ -

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 8 นี้เป็นการขยับบันไดเสียงจากกลุ่มทำนองที่ 7 ซึ่ง จบทำนองด้วยบันไดเสียงเพียงออล่าง โดยเปลี่ยนเป็นบันไดเสียงทางกลาง มีกลุ่มเสียงคือ ท ค ร X ฟ ซ X หากแต่การดำเนินทำนองทั้ง 2 กลุ่มทำนองนี้มีความกลมกลืนและแนบเนียนทำให้ผู้ฟังไม่ เกิดความรู้สึกขัดหูแต่อย่างไร

ทำนองหลัก ทำนองในกลุ่มนี้ มีการซ้ำทำนอง 2 เทียบด้วยกัน โดยในห้องแรกเป็น ทำนองที่ต่อเนื่องมาจากส่วนท้ายของกลุ่มที่ 7 ซึ่งมีลูกตกเสียง ที โดยมีลักษณะเป็นเสียงประสานคู่ 4 ทำให้เป็นการเน้น จากนั้นการเคลื่อนที่ของทำนองในห้องที่ 2-3 นั้น มีลักษณะการดำเนินทำนอง อย่างผ่อนคลาย แต่ทำนองถัดมาในห้องที่ 4- 5 เป็นการปิดทำนอง จากนั้นจึงนำเสียงลูกตกมาเป็น เสียงประสานคู่ 4 เพื่อเป็นเหมือนทำนองเชื่อมเพื่อกลับต้น ทั้งการใช้เสียงประสานคู่ 4 เข้ามาใน ทำนองทำให้เกิดความนุ่มนวลขึ้น

ลักษณะของทำนองให้ความสนุกสนาน กระฉับกระเฉงมากขึ้น เป็นลักษณะกลอนที่ ต่อเนื่องมาจากกลุ่มที่ 7 แต่มีความจัดจ้านมากกว่า ประโยคนี้มีการซ้ำ 2 ครั้งและในเที่ยวสุดท้าย นั้นในส่วนท้ายของประโยคมีการเน้นเสียงเป็นคู่ 4 โดยใช้เสียงลูกตกท้ายประโยคเป็นเสียงซ้ำ เหมือนกับเป็นการย้ำว่ายังมีประโยคอื่นตามมาอีก

รูปแบบ ทำนองกลุ่มที่ 8 นี้ สามารถกำหนดรูปแบบได้เป็น EE

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 8

- X - -	XXXX	XXXX	xxx XX

ในห้องแรกนั้นพบว่าเป็นลักษณะการลักจังหวะในส่วนต้นห้อง จากนั้นในห้องที่ 2-3 เป็นลักษณะกระสวนจังหวะตามปกติ ส่วนในห้องที่ 4 นั้นกระสวนจังหวะเริ่มด้วยการสะบัดซึ่งตาม ปกติแล้วพบว่าในทำนองหลักของเพลงเรื่อนั้น มีการสะบัดที่ส่วนต้นของทำนอง แต่กระสวน

จังหวะของท่านองนี่ เป็นการสะบัดในส่วนท้ายของท่านอง เมื่อนำมาเรียงร้อยต่อกันทำให้ท่านองเกิดความหลากหลาย ไพเราะ

กลุ่มที่ 9

(- ซ - -	- ค - ท	- ค - ร	- ค - ท	- ม - ร	- ค - ท	- ค - ท	(ซล - ซ)
- ร - -	ค - ท -	ค - ร -	ค - ท -	ม - ร -	ค - ท -	ค - ท -	ฟ - ซ -

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 9 นั้น อยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ซึ่งอยู่ในกลุ่มเสียง ท ค ร X ฟ ซ X ลูกตกของท่านองกลุ่มที่ 9 มีเสียงตกที่เสียง ที่เป็นส่วนใหญ่ โดยปรากฏในห้องที่ 2, 4 และ 6 ส่วนในห้องที่ 8 เป็นการจบที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ให้ความสมบูรณ์ในการลงจบ

ท่านองหลัก มีการซ้ำเสียงประสานคู่ 4 ซึ่งเป็นเสียงตกท้ายต่อจากท่านองในกลุ่มที่ 9 ซึ่งอยู่ในบันไดเสียงทางกลางเช่นกัน มีการตีคู่ 8 สลับเสียง โดยเริ่มจากเสียงต่ำไปเสียงสูง โดยมีการตีลักษณะเช่นนี้ทั้งสิ้น 12 คู่ แล้วมีการปิดท้ายสำนวนเช่นเดียวกับท่านองในกลุ่มที่ 9 ลักษณะของท่านองมีความสบาย ผ่อนคลาย แต่แฝงไว้ด้วยการใช้มือที่ถี่ๆ ผู้บรรเลงต้องใช้ความแม่นยำในการบรรเลงคู่ 8 สลับกลับไปมา

รูปแบบ ท่านองกลุ่มที่ 9 นี้ สามารถกำหนดรูปแบบได้เป็น FF

กระสวนจังหวะของท่านอง กลุ่มที่ 9

- X - -	X X X X	X X X X	xxx X X

พบว่าในส่วนต้นนั้นเป็นการลักจังหวะในจังหวะยกของห้อง ส่วนท่านองถัดไปนั้น เป็นลักษณะการดำเนินท่านองปกติ คือ 4 ตัวโน้ต ต่อ 1 ห้อง เรื่อยไป จนถึงห้องสุดท้ายซึ่งรูปกระสวนจังหวะเริ่มต้นด้วยการสะบัดซึ่งเป็นลักษณะที่พบได้ทั่วไปในเพลงเร็วเรื่องแขกมัดตีนหมูนี และตามด้วย 2 ตัวโน้ต เป็นการจบกระสวนจังหวะอย่างลงตัว

กลุ่มที่ 10

- - ซ ซ	- ม - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	ลท ร ม	ร ค ท ล	- ซ - ม	- ร - ซ
- ซ - -	- ท - ล	- ซ - ม	- ล - ซ	ซ - ร ม	ร ค ท ล	- ซ - ท	- ล - ซ

เป็นการบรรเลงทำนองที่เรียกว่า " ลูกบาศก์ " ดังปรากฏการวิเคราะห์ในตอนที่ 1
กลุ่มที่ 6

กลุ่มที่ 11 (ทำนองโยน)

- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ
- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ

กลุ่มที่ 11 พบว่าเป็นลักษณะการบรรเลงที่เรียกว่า " ทำนองโยน " ดังปรากฏการ
วิเคราะห์ในตอน 1 กลุ่มที่ 7

จากการศึกษาตอนที่ 4 ผู้วิจัยพบภูมิปัญญาที่สำคัญของโบราณจารย์หลายประการคือ

1. การตีแขกมือ เป็นการฝึกโสตประสาทของผู้บรรเลง
2. การตีคู่ประสานเป็นคู่ 5 หรือที่เรียกว่า " เสี้ยว " พบในทำนองโยน
3. ตีลักษณะเป็นคู่ 8 เหมือนการดำเนินกลอนของระนาดเอก
4. การตีคู่ 8 ในลักษณะการตีลับ
5. มีการกระตุกเสียง , การข้อยังหวะ เข้ามาคบบ้างทำนองเพลง

จากการวิเคราะห์รูปแบบ ของเพลงเร็วเรื่องแขกมัดตีนหมู ตอนที่ 4 นั้น พบการแบ่ง
กลุ่มทำนองซึ่งมีทั้งสิ้น 11 กลุ่มทำนอง โดยสามารถสรุปรูปแบบได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1	AA
กลุ่มที่ 2	S
กลุ่มที่ 3	AA
กลุ่มที่ 4	BB
กลุ่มที่ 5	CC
กลุ่มที่ 6	S
กลุ่มที่ 7	DD
กลุ่มที่ 8	EE
กลุ่มที่ 9	FF
กลุ่มที่ 10-11	Z

หมายเหตุ

- Z หมายถึง ทำนองโยนที่มีลูกบาศก์
S ทำนองโยนที่ไม่มีลูกบาศก์

รูปแบบของท่อน 4 คือ AA S AA BB CC S DD EE FF Z

ลักษณะรูปแบบการซ้ำทำนองในท่อน 4 นี้พบว่าการซ้ำทำนองในประโยคเดียวกัน 2 ครั้ง ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการซ้ำทำนองในเพลงเร็ว พบการซ้ำทำนองในกลุ่มต้นของประโยค โดยมีการซ้ำทำนองในกลุ่มที่ 1 อีกครั้งในทำนองกลุ่มที่ 3 หากแต่มีการนำลูกโยนเข้ามาคั่นกลางระหว่างทำนองที่ 1 และ 3 ลักษณะดังกล่าวนี้เองทำให้ท่วงทำนองเพลงเกิดความกลมกลืนทั้งในด้านเสียงที่มีลูกโยนเป็นทำนองช่วยเชื่อมโยงเสียงในประโยคตั้งแต่ทำนองกลุ่มที่ 4 เป็นต้นมาเป็นการซ้ำ ทำนองเดียวกัน 2 ครั้ง จนถึงทำนองที่ 5 ส่วนในกลุ่มทำนองที่ 6 เป็นการนำลูกโยนเข้ามาคั่นกลางระหว่างท่วงทำนองอีกครั้งหนึ่ง ก่อนที่ในทำนองกลุ่มที่ 7 จะเป็นการดำเนินทำนองซ้ำ 2 รอบ จนถึงทำนองกลุ่มที่ 9 ลงจบด้วยลูกบาศก์และลูกโยน

ในท่อนที่ 4 นี้ เห็นได้ชัดเจนว่า ลูกโยนได้เข้ามามีส่วนสำคัญในรูปแบบการซ้ำทำนองของบทเพลง ทำให้ลักษณะการกลับต้นของทำนองเกิดความสมดุล อีกทั้งเป็นเสมือนทำนองเชื่อมเสียงของกลอนในประโยคให้เกิดความไพเราะตามมาอีกด้วย

ท่อน 5

กลุ่มที่ 1

(- ล - -	ซซ - ม	- ล - ซ	- ม - ร	- - ซ -	ลซ - ซ)
- ล - ซ	- - - ท	- ล - ซ	- ท - ล	- ซ - -	- - ม ร

บันไดเสียงและลูกตก เพียงออล่าง โดยลักษณะโครงเสียงของกลุ่มที่ 1 นี้ ยังไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนว่าอยู่ในบันไดเสียงใด เนื่องจากจำนวนเสียงที่ใช้นั้น ประกอบด้วยเสียง เร มี ซอล ลา โดยอาจสรุปได้เป็น 2 บันไดเสียง กล่าวคือ ทั้งบันไดเสียงเพียงออบนและบันไดเสียงเพียงออล่าง แต่เมื่อพิจารณาทำนองของกลุ่มที่ 2 ถัดไป พบว่า มีการใช้เสียง ที เข้ามาใช้ในการดำเนินทำนอง จึงทำให้สรุปได้ว่าทำนองของกลุ่มที่ 1 นี้ ใช้บันไดเสียงเพียงออล่างซึ่งมีความเกี่ยวพันไปในทำนองกลุ่มที่ 2 ด้วย

ทำนองหลัก กลุ่มที่ 1 นี้ ทำนองในห้องแรกนั้นมีลักษณะการดำเนินทำนองใกล้เคียงกับสำนวนของเพลงประเภทปรบไต่ แต่ใน 2 ห้องสุดท้ายของกลุ่มนั้น ลักษณะการดำเนินหลักมีลักษณะสำนวนของเพลงเร็ว กล่าวคือ ในท่วงทำนองแรกนั้นมีการบรรเลงอยู่ในกลุ่มเสียงถี่ๆ โดยไล่เรียงเสียงลงมาและมีลักษณะรูปทำนองกว้าง รวมทั้งใช้คู่ประสานคู่ 4 ทำให้ท่วงทำนองมีความอ่อนหวานขึ้น มีการตีมือคู่ 8 แบบสลับมือ ประกอบกับการตีลูกเก็บในห้องสุดท้ายของกลุ่ม การดำเนินทำนองของกลุ่มที่ 1 นี้ มีการซ้ำทำนองทั้งกลุ่ม 2 ครั้งซึ่งปรากฏในประโยคขั้นต้นของเพลงเร็วทั้งในรูปประโยคกว้างๆ และในรูปแบบประโยคสั้นๆ ก่อนต่างๆ ของเพลงเร็ว

รูปแบบ ในทำนองกลุ่มที่ 1 นี้ เป็นลักษณะการซ้ำทำนองเดิม 2 ครั้ง กำหนดรูปแบบเป็น AA

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 1

- X - X	XX-X	-X-X	-X-X	-XX-	XXXX

ลักษณะของกระสวนจังหวะของทำนองในกลุ่มที่ 1 นี้ พบว่า เป็นลักษณะกระสวนจังหวะโดยมีสำนวนไปทางหน้าทับปรบไต่ กล่าวคือ เป็นลักษณะทำนองหลักที่เป็นพื้น หากแต่สอดแทรกด้วยการลักจังหวะในช่วงห้องที่ 5 ของทำนอง และกลับเข้าสู่กระสวนจังหวะปกติ คือ 4 ตัวโน้ต ต่อ 1 ห้อง

กลุ่มที่ 2

(- ล ทล	- - ชล	- ล ทล	- - ลช	- ม - -	- ค ร -)
ล - - -	ช ม - -	ล - - -	ช ม - -	ค - ร ค	ท - - ล

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 2 นั้น อยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง ลูกตกของทำนองในกลุ่มที่ 2 นี้ มีเสียง ลา เป็นเสียงตกหลักในกลุ่มทำนอง

ทำนองหลัก มีการตีเก็บโดยสอดประสานคู่ 8 ในห้องที่ 1 และห้องที่ 3 แต่เมื่อพิจารณาจากสำนวนกลอนของเพลงสามารถแยกสำนวนเพลงออกได้เป็นสำนวนละ 2 ห้อง ประกอบด้วยสำนวนถาม สำนวนตอบและสำนวนเชื่อมกลอนเพลง กล่าวคือ ห้องที่ 1 และห้องที่ 2 เป็นสำนวนถาม ส่วนห้องที่ 3 และ 4 เป็นสำนวนตอบ ทำนองเพลงห้องที่ 5 และ 6 นั้น เป็นลักษณะการตีเก็บซึ่งพบในส่วนตอนต้นของเพลงหลายแห่งดังที่กล่าวไว้ว่าเป็นสำนวนที่เป็นเอกลักษณ์ของเพลงเร็วแขกมดตินหมู่ประการหนึ่ง

ในสำนวนถามและตอบนั้นมีการใช้เสียงอยู่ในกลุ่มถี่ๆ ซิดติดกัน โดยเปลี่ยนเฉพาะเสียงตกท้ายสำนวนเท่านั้น ส่วนสำนวนเชื่อมกลอนเพลงนั้นเป็นประโยชน์เพื่อสามารถซ้ำท่วงทำนองเดิมนี้ได้อีกอย่างกลมกลืน และยังสามารถเชื่อมต่อไปสู่ประโยคถัดไปอย่างดี และด้วยเพลงเร็วเป็นเพลงที่มีสำนวนกลอนที่กระชับจึงสามารถเห็นภาพของกลอนที่สัมผัสระหว่างวรรคได้อย่างสมบูรณ์ ลักษณะการดำเนินทำนองของทำนองกลุ่มที่ 2 นี้ เป็นการดำเนินทำนองหลักที่เป็นลูกเก็บตลอดทั้งกลุ่ม

รูปแบบ ในทำนองกลุ่มที่ 2 นี้ เป็นลักษณะการซ้ำทำนองเดิม 2 ครั้ง กำหนดรูปแบบทำนองเป็น BB

กระสวนจังหวะของทำนอง มีลักษณะการดำเนินทำนองปกติคือ 4 ตัวโน้ตต่อ 1 ห้อง

กลุ่มที่ 3

(- ม - -	ม ร - -	ค ล - -	ซ ซ - -)
ค - ร ค	- - ค ล	- - ซ ม	- ม - -

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 3 นั้น อยู่ในบันไดเสียงเพียงออบน ซึ่งมีเสียงอยู่ในกลุ่มเสียง ค ร ม Xซ ล X ลูกตกในทำนองกลุ่มที่ 3 นี้ มีเสียงตกหลักอยู่ที่ เสียง โค ,ลา, ซอล และเสียง มี ซึ่งเป็นกลุ่มเสียงที่อยู่ในบันไดเสียงเพียงออบนเช่นกัน

ทำนองหลัก ในวรรคแรกของประโยคนี้ เหมือนเป็นสำนวนที่มีการสานต่อมาจากท่วงทำนองท้ายในกลุ่มที่ 2 หรือในกลุ่มสำนวนเชื่อมกลอนเพลง โดยในทำนองกลุ่มนี้เป็นการทอนสำนวนของวรรคหน้าลงมาครั้งหนึ่ง แต่ยังคงบรรเลงซ้ำ 2 เที้ยว เป็นหลัก ในกลุ่มนี้มีการร้อยเรียงเสียงจากเสียงสูงลงมาสู่เสียงต่ำ แต่มีการย้ำทำนองที่ห้องที่ 3 และห้องที่ 4 ทั้งยังมีสำนวนท้ายของกลุ่มที่ 2 ต่อเนื่องมาสู่ช่วงวรรคแรกของกลุ่มทำนองนี้ ทำให้ทำนองกลุ่มที่ 3 เกิดความกลมกลืนต่อเนื่องได้ดีโดยไม่ทำให้เกิดสำนวนขัดหู สอดแทรกการลักจังหวะบ้างเล็กน้อยในตอนท้ายประโยคเป็นการเพิ่มสีสันให้กับทำนองนี้อย่างดี

รูปแบบ ในทำนองกลุ่มที่ 3 นี้ เป็นลักษณะการซ้ำทำนองเดิม 2 ครั้ง กำหนดรูปแบบเป็น CC

กระสวนจังหวะของท่านอง กลุ่มที่ 3

XXXX	XXXX	XXXX	XX--

ลักษณะของกระสวนจังหวะของท่านองกลุ่มที่ 3 นี้ พบว่า เป็นลักษณะการดำเนิน ท่านองสำนวนปรบไ้ ๕ ชั้นเดียว ซึ่งเป็นกระสวนจังหวะอย่างปกติที่เป็นการดำเนินท่านอง 4 ตัว โน้ต ต่อ 1 ห้อง จากนั้นในห้องที่ 4 เป็นกระสวนจังหวะของท่านองเพลงเร็ว ที่เข้ามาต่อท้ายทำให้ ท่านองยังคงความเป็นเพลงเร็วเช่นเดิม

กลุ่มที่ 4

- ม - -	ม ร - -	- ม - -	ม ร - -	(ค ค-ร)	ร - - ค	(ค ค ร -	ร - - ค
ค - ร ค	- - ค ล	ค - ร ค	- - ค ล	ค - - ค	- ช - ล	ค - ค	- ช - ล

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 4 นั้น อยู่ในบันไดเสียงเพียงออบน ซึ่งเป็นบันไดเสียงที่ต่อเนื่องมาจากกลุ่มท่านองที่ 3 ลูกตก ในกลุ่มท่านองที่ 4 นี้ มีเสียงลูกตกที่เสียง โค และ ลา เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นเสียงที่ร่วมอยู่ในบันไดเสียงเพียงออบนด้วย

ท่านองหลัก เป็นการนำเอาท่านองส่วนต้นในกลุ่มที่แล้ว ตัดทอนเฉพาะส่วนหัว แล้ว จึงนำมาบรรเลงซ้ำ 2 ครั้ง แล้วมีการเปลี่ยนแปลงท่านองหลักให้มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่แฝงไว้ด้วยความแยบยล หากแต่ท่านองลูกตกเสียงเดิม คือ เสียงลา ลักษณะการแบ่งมือนั้น เป็นการบรรเลงเก็บ ส่วนท่านองในกลุ่มหลังมีการตีสะบัดเสียงเดียวครบแต่งท่านองให้มีความละเอียดยิ่งขึ้น สลับกับการตีเก็บ โดยมีการตีคู่ 3 เข้ามาประกอบ

รูปแบบ ท่านองกลุ่มที่ 4 นี้ สามารถกำหนดรูปแบบได้เป็น D

กระสวนจังหวะของท่านอง กลุ่มที่ 4

xxx XX	X X - X

กระสวนจังหวะของท่านอง มีลักษณะที่คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของเพลงเร็วประการหนึ่ง คือพบการสะบัดที่ส่วนหน้าของท่านอง จากนั้นเป็นลักษณะการลักจังหวะเข้ามาต่อท้ายเกิดความ เข้มข้นกระสวนจังหวะมากขึ้น หากแต่เกิดความพอดีและลงตัวของท่านองตามมา

กลุ่มที่ 5

- - ค ค	- ร - -	ร ค - ค	- ร - ม	ซ ซ ล -	ล - - ซ	ซ ซ ล -	ล - - ซ
- - - ค	- - - ค	- - ซ -	- ล - ท	ซ - ซ	- ร - ม	ซ - ซ	- ร - ม

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 5 นั้น อยู่ในบันไดเสียงเพียงออบน ซึ่งมีกลุ่มเสียงคือ ค ร ม X ซ ล X ลักษณะลูกตก มีเสียงตกคือ เสียง โด และเสียง มี ส่วนใหญ่ในกลุ่มทำนอง ซึ่งเป็นเสียงร่วมในบันไดเสียงเพียงออบนด้วย

ทำนองหลัก ลักษณะของทำนองในส่วนของวรรคแรกจะเป็นการฉายรูปจากทำนอง 2 ห้องสุดท้ายที่ผ่านมา โดยการประดิษฐ์ทำนองให้ห่างขึ้น แล้วให้ตกที่เสียง มี ทั้งยังเป็นการเปิดทางให้ประโยคถัดไปสามารถบรรเลงต่อไปได้ ส่วนวรรคหลังนั้น มีลักษณะการดำเนินทำนองเป็นกลอนผ่าแฝดกับวรรคที่สอง ของกลุ่มที่ 4 หากแต่มีการเปลี่ยนเสียงจากเสียง โด เป็นเสียงซอล

รูปแบบ ในทำนองกลุ่มที่ 5 นี้ สามารถกำหนดรูปแบบการซ้ำทำนอง กำหนดรูปแบบเป็น E

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 5

- - xxx	- X - X	X X X X	- X - X

ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองกลุ่มที่ 5 นี้ พบว่า มีการสลับในส่วนต้นทำนอง ทำให้กระสวนจังหวะเกิดความกระชับตั้งแต่ในห้องแรกของทำนอง ส่วนในห้องที่ 2 และห้องที่ 4 พบว่า กระสวนจังหวะมีการขยายออกอีกเท่าตัว ทำให้เกิดความห่างของทำนอง จากนั้นเป็นกระสวนจังหวะของทำนองปกติ และกลับเข้าสู่ทำนองห่างอีกครั้งหนึ่ง โดยทำนองยังคงรูปสำนวนเก่าอยู่ทำให้ทำนองมีความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

กลุ่มที่ 6

(- ม - -	ม ร - -	ค ล - -	ซ ซ - -
ค - ร ค	- - ค ล	- - ซ ม	- ม - -

เป็นการซ้ำทำนองในกลุ่มที่ 3 อีกครั้งหนึ่ง ดังการวิเคราะห์ที่อธิบายไว้ในกลุ่มที่ 3

รูปแบบ เนื่องจากเป็นการซ้ำที่ประโยคกลุ่มที่ 3 กำหนดรูปแบบทำนองเป็น CC

กระสวนจังหวะของทำนอง ดังปรากฏการวิเคราะห์ในประโยคกลุ่มที่ 3

กลุ่มที่ 7

- ม --	ม ร --	- ม --	ม ร --	ม ร -ด	ร ม ฟช
ค - รค	-- ค ล	ค - รค	-- ค ล	- ค ช-	-- -ช

บันไดเสียงและลูกตกของกลุ่มที่ 7 นั้น อยู่ในบันไดเสียงเพียงออบน ซึ่งมีกลุ่มเสียงที่ คร ม Xช ล X ลูกตกของกลุ่มที่ 7 นี้ ตกที่เสียง โด, ลา และ ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ปรากฏในบันไดเสียงเพียงออบนเช่นกัน

ทำนองหลัก ลักษณะสำนวนเป็นเหมือนทำนองปิด โดยมีทำนองที่กระชั้นและมีความถี่มากยิ่งขึ้น ลักษณะทำนองในส่วนของวรรคแรกนั้นเป็นการตีเก็บ โดยลักษณะเป็นการตัดทอนประโยคมาจากทำนองในกลุ่มที่ 6 โดยในท้องที่ 5-6 นั้นลักษณะของทำนองเป็นเหมือนทำนองซึ่งเชื่อมไปสู่ทำนองโยน โดยการส่งทำนองให้สูงขึ้นไปสู่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ใช้ในทำนองโยน และเป็นเสียงที่สะดวกต่อการเชื่อมเพลงในตอนถัดไปเข้าด้วยกันอีกด้วย ในส่วนสำนวนเชื่อมระหว่างสร้อย กับ โยนนั้น เป็นสำนวนที่มีความสัมพันธ์ในเชิงคลี่คลาย

รูปแบบ ทำนองกลุ่มที่ 7 นี้ เป็นกลุ่มทำนองที่มีลักษณะเดี่ยว ไม่มีการซ้ำทำนองสามารถกำหนดรูปแบบเป็น F

กระสวนจังหวะของทำนอง เป็นลักษณะการดำเนินทำนองในกระสวนจังหวะปกติ คือ ใน 1 ห้อง มี 4 ตัวโน้ต

กลุ่มที่ 8

- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช
- - - ค	- - - ช	- - - ค	- - - ช	- - - ค	- - - ช	- - - ค	- - - ช

เป็นลักษณะของทำนองโยน เพื่อพักมือผู้บรรเลงหลังจากที่มีการบรรเลงอย่างกระชั้น และใช้กำลังในการบรรเลง รวมทั้งผ่อนคลายร่างกายเพื่อเข้าสู่ท่อนใหม่ต่อไป ดังการวิเคราะห์ที่พบในท่อนที่ 1 กลุ่มที่ 3

รูปแบบ เป็นลักษณะของลูกโยนที่ไม่มีลูกบอกนำหน้าประโยค ดังการวิเคราะห์ที่พบในท่อนที่ 1 กลุ่มที่ 3 สามารถกำหนดรูปแบบเป็น S

กระสวนจังหวะของทำนอง ปราบกฎการวิเคราะห์ในทำนองท่อนที่ 1 กลุ่มที่ 3

จากการศึกษาท่อนที่ 5 ผู้วิจัยพบภูมิปัญญาที่สำคัญของโบราณจารย์หลายประการคือ

1. ลักษณะทำนองที่กระโดดในส่วนต้นของทำนองกลุ่มที่ 1 มีการตีแยกมือ ถือเป็น การฝึกโสตประสาทผู้บรรเลงให้เกิดความแม่นยำในการบรรเลงได้ทางหนึ่ง

2. การตีคู่ประสานคู่ 4

3. การสะบัดเสียงเคียว

4. การตีสลับเสียงในลักษณะเป็นคู่ 8 โดยเริ่มจากเสียงต่ำไปสู่เสียงสูงรวมทั้งสิ้น

12 คู่ ในทำนองกลุ่มที่ 9

5. การตีคู่ 8 อย่างกลอนอย่างระนาดเอก ในทำนองลูกบอก

6. การตีคู่ประสานคู่ 5 หรือที่เรียกว่า "ลูกเสี้ยว" ในทำนองโยน

7. การลักจังหวะและย้อนจังหวะของทำนอง

จากการวิเคราะห์รูปแบบ ของเพลงเร็วเรื่องแขกมดดินหมู ท่อนที่ 5 นั้น พบการแบ่งกลุ่มทำนองซึ่งมีทั้งสิ้น 8 กลุ่มทำนอง โดยสามารถสรุปรูปแบบได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 2

กลุ่มที่ 3

กลุ่มที่ 4

กลุ่มที่ 5

กลุ่มที่ 6

กลุ่มที่ 7

กลุ่มที่ 8

หมายเหตุ

- Z หมายถึง ทำนองโยนที่มีลูกบาศก์นำ
S ทำนองโยนที่ไม่มีลูกบาศก์นำ

รูปแบบของท่อน 5 คือ AA BB CC D E CC F S

ลักษณะรูปแบบของท่อน 5 นี้ พบว่าในช่วงแรกของทำนอง กลุ่มที่ 1 - 3 มีลักษณะการซ้ำทำนองเดิม 2 ครั้ง เมื่อมาถึงทำนองกลุ่มที่ 4 - 5 เป็นลักษณะกลุ่มทำนองเดี่ยวที่เป็นเสมือนกลุ่มทำนองเชื่อมประโยคเพลงให้แน่นเนียนก่อนที่จะกลับไปย้อนสู่ทำนองในกลุ่มที่ 3 อีกครั้ง จากนั้นทำนองในกลุ่มที่ 7 จะออกสู่ทำนองเชื่อมเพื่อลงจบที่ลูกโยน เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าก่อนที่การซ้ำทำนองในท่อนนั้นจะต้องมีทำนองคั่นระหว่างทำนองนั้นๆ เสียก่อนไม่ว่าจะเป็นทำนองที่เกิดขึ้นใดๆ โดยไม่มีการซ้ำทำนอง หรือเป็นทำนองที่เรียกว่า ลูกโยนเข้ามาคั่นระหว่างทำนอง ลักษณะเช่นนี้ก่อให้เกิดความสมดุลในท่อนเพลงอย่างยิ่ง

ท่อน 6

กลุ่มที่ 1

- ช ล ม	- ม - ม	- ช ล ม	- ม - ม	- - ช ช	- ม - ร	- ค - ล	- - ช ช
ช - - ท	- ท - ท	ช - - ท	- ท - ท	- ช - -	- ท - ล	- ช - ม	- ช - -

- ม - ร	- ค - ล	- ช - ค	- ร - ม
- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท

บันไดเสียงและลูกตก อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงขอบบน ซึ่งมีโครงสร้างเสียง

ค ร ม X ช ล X ตลอดทั้งกลุ่มทำนอง

เสียงลูกตกของทำนองกลุ่มที่ 1 มีรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ลูกตกเสียง มี (ห้องที่ 1 - 4)

ส่วนที่ 2 ลูกตกเสียง ลา (ห้องที่ 5 - 7 และห้องที่ 8 - 10)

ส่วนที่ 3 ลูกตกเสียง มี (ห้องที่ 11 - 12)

ทำนองหลัก ของทำนองกลุ่มที่ 1 เป็นทำนองหลักห่าง ๆ ใช้การตีลักษณะ " ทคมือแบบคู่ 4 " ดังปรากฏในโน้ตห้องที่ 6 - 7 ได้อย่างกลมกลืน และมีความหมายในเชิงความสัมพันธ์ของทำนองที่เชื่อมไปสู่ทำนองห้องที่ 11 - 12 ของกลุ่ม ซึ่งใช้การตีคู่ 4 ทั้งหมด ในห้องที่ 11 - 12 นั้นเป็นการย้อนทำนองกลับไปสู่ลูกตกเสียงมี ซึ่งเป็นเสียงลูกตกเสียงแรก ใน 4 วรรคแรกนั้นเป็นการตีซ้ำทำนอง 2 ครั้งตามแบบของเพลงเร็วโดยมากซึ่งเน้นการซ้ำทำนองเป็นส่วนใหญ่ทั้งยังเน้นการตีเสียงตกเป็นการประสานเป็นคู่ 4

ในห้องที่ 5 - 10 มีการแบ่งทำนองออกเป็น 3 ห้อง และทำการซ้ำทำนองเดิมอีกครั้งหนึ่ง ส่วนห้องที่ 11-12 นั้นเป็นลักษณะของสำนวนปิดประโยค เพื่อนำไปสู่ทำนองโยน เห็นได้ว่าทำนองกลุ่มที่ 1 มีการใช้คู่ประสานคู่ 4 เข้ามาช่วยทำให้มีท่วงทำนองที่นุ่มนวล อ่อนหวานขึ้นแต่มีการใช้คู่ 4 ติดต่อกันหลายเสียงจึงเสมือนกับผสมความลึกกลับเข้าไปด้วยท่วงทำนองจึงฟังดูแปลกหู ก่อนจะออกท้ายด้วยทำนองโยน

รูปแบบ ของทำนองกลุ่มนี้ สามารถกำหนดรูปแบบได้เป็น AA

กระสวนจังหวะ ของทำนอง

เป็นลักษณะสำนวนปกติของเพลงทางพื้นทั่วไป

กลุ่มที่ 2

- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม
- - - ล	- - - ม	- - - ล	- - - ม	- - - ล	- - - ม	- - - ล	- - - ม

ทำนองกลุ่มที่ 2 เป็นทำนอง "ลูกโยน" ดังที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น

รูปแบบของกลุ่มทำนองโยนนี้ สามารถกำหนดได้ เป็น S

กระสวนจังหวะของทำนอง ดังปรากฏการวิเคราะห์ลูกโยนที่ผ่านมาแล้วข้างต้น

กลุ่มที่ 3

- ช ล ม	- ม - ม	- ช ล ม	- ม - ม	- - ช ช	- ม - ร	- ค - ล	- - ช ช
ช - - ท	- ท - ท	ช - - ท	- ท - ท	- ช - -	- ท - ล	- ช - ม	- ช - -

- ม - ร	- ค - ล	- ร - ม	- ช - ล
- ท - ล	- ช - ม	- ล - ท	- ร - ม

ทำนองกลุ่มที่ 3 นี้เป็นการซ้ำทำนองกับทำนองกลุ่มที่ 1 ของท่อน หากแต่โน้ตห้องที่ 11 - 12 นั้นได้มีการเปลี่ยนเสียงลูกตก จากลูกตกเสียงมี ไปเป็นลูกตกเสียงลา แต่การดำเนินทำนองเป็นการซ้ำทำนองเดียวกันกับทำนองกลุ่มที่ 1 ดังจะได้แสดงโน้ตเปรียบเทียบดังนี้ ลูกตกทำนองของกลุ่มที่ 1

- ช - ค	- ร - ม
- ร - ช	- ล - ท

ลูกตกทำนองของกลุ่มที่ 3

- ร - ม	- ช - ล
- ล - ท	- ร - ม

รูปแบบของการซ้ำทำนองในกลุ่มที่ 3 นี้ เป็นการซ้ำทำนองเดิมในกลุ่มที่ 1 อีกครั้ง หากแต่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงลูกตกในตอนท้ายประโยค สามารถกำหนดรูปแบบของทำนองกลุ่มนี้ได้ดังนี้ คือ A1

กระสวนจังหวะของทำนองมีลักษณะเดียวกับทำนองในกลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 4

- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล ท -	ล ๗ - ม
- - - ร	- - - ล	- - - ร	- - - ล	- - - ร	- - - ล	- ล ท -	ล ๗ - ม

ทำนองกลุ่มที่ 4 เป็นทำนอง "ลูกโยน" ดังที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น หากแต่ 2 ห้องสุดท้ายมีการเปลี่ยนทำนองลูกโยน เป็นการดำเนินทำนองเพื่อปากเสียงไปสู่ลูกตกเสียง มี เพื่อทำการบรรเลงโยนในเสียง มี ซึ่งเป็นเสียงของทำนองโยนต่อไปในกลุ่มทำนองที่ 5

รูปแบบ ของทำนองเป็นการกลับเข้าสู่ลูกโยนอีกครั้งหนึ่ง สามารถกำหนดรูปแบบเป็น S

กระสวนจังหวะของทำนองกลุ่มที่ 4 นี้เป็นลักษณะของทำนองโยน

- X - X	- X - X	- X X -	XX - X

ลักษณะของกระสวนจังหวะมีความราบเรียบมาตั้งแต่ส่วนต้นจากนั้นในส่วนท้ายของประโยค มีทำนองที่ลึกลงเข้ามาอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดทำนองที่มีความแปลกขึ้น อีกทั้งยังทำให้กระสวนจังหวะของทำนองมีความเข้มข้นขึ้นในส่วนท้ายประโยค

กลุ่มที่ 5

- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม
- - - ล	- - - ม	- - - ล	- - - ม	- - - ล	- - - ม	- - - ล	- - - ม

ทำนองกลุ่มที่ 5 นี้ เป็นทำนอง "ลูกโยน" ลักษณะเดียวกับทำนองกลุ่มที่ 2 ของท่อนนี้หากพิจารณาที่ทำนองโยนที่พบเห็นได้ว่ามีความพิเศษแตกต่างออกไปจากทำนองโยนที่พบเห็นก่อนหน้านี้ ในเพลงเร็วแขกมัดดินหมูท่อนต่างๆในส่วนท้ายของทำนองโยนจะใช้การสะบัด

เสียงขึ้นเข้าช่วย แล้วต่อจำนวนด้วยเสียงคู่ 8 ทำให้กระสวนทำนองในทำนองโยนนี้มีความโดดเด่นขึ้น ทั้งยังเป็นทำนองที่ช่วยเชื่อมไปสู่ทำนองโยนอีกเสียงได้อย่างดี สำหรับทำนองโยนในส่วนวรรคท้าย นั้นก็เป็นเสียงเดียวกับทำนองโยนที่จบไปในช่วงแรกคือเสียง มี โดยมีทำนองโยนทั้ง 2 เสียง ใน ประโยคนี้มีระยะเสียงห่างกันเป็นคู่ 4 พอดี จึงเกิดความกลมกลืนในเสียงโยนทั้ง 2 เสียงที่บรรเลงต่อกันไปโดยมีกระสวนทำนองเข้ามาเป็นตัวเชื่อมเสียง

รูปแบบ ทำนองในกลุ่มที่ 5 นี้ เป็นการบรรเลงลูกโยนอีกครั้ง สามารถกำหนดรูปแบบเป็น S

กระสวนจังหวะของทำนอง ปรากฏการวิเคราะห์ลูกโยนที่ผ่านมาแล้วข้างต้น

กลุ่มที่ 6

- ซ ล ม	- ม - ม	- ซ ล ม	- ม - ม	- - ซ ซ	- ม - ร	- ด - ล	- - ซ ซ
ซ - - ท	- ท - ท	ซ - - ท	- ท - ท	- ซ - -	- ท - ล	- ซ - ม	- ซ - -

- ม - ร	- ด - ล	- ซ - ค	- ร - ม	(- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม)
- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- ล - ท	- - - ล	- - - ม	- - - ล	- - - ม

- ซ ล ม	- ม - ม	- ซ ล ม	- ม - ม	- - ซ ซ	- ม - ร	- ด - ล	- - ซ ซ
ซ - - ท	- ท - ท	ซ - - ท	- ท - ท	- ซ - -	- ท - ล	- ซ - ม	- ซ - -

- ม - ร	- ด - ล	- ร - ม	- ซ - ล	(- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล)
- ท - ล	- ซ - ม	- ซ - ล	- ร - ม	- - - ร	- - - ล	- - - ร	- - - ล

ทำนองกลุ่มที่ 6 นี้ เป็นการซ้ำทำนองชุดใหญ่จากทำนองกลุ่มที่ 1 ถึงทำนองกลุ่มที่ 5

รูปแบบการซ้ำทำนอง สามารถกำหนดได้ดังนี้ คือ A , S , A1 , S1

กระสวนจังหวะของทำนอง ดังที่ปรากฏการวิเคราะห์ที่ผ่านมาแล้วข้างต้น

กลุ่มที่ 7 **

(ล ล ร -	ร - ทค	- - ร ค	- - - ล)
ล - - ล	- ล - -	ทล - -	ทลช -

บันไดเสียงและลูกตก อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบน ซึ่งมีโครงสร้างเสียง ค ร ม X ช ล X ตลอดทั้งกลุ่มทำนอง หากแต่ลักษณะทำนองหลักของกลุ่มนี้เป็นทำนอง "เก็บ" ตลอดทั้งทำนอง มีการนำเสียง ที ซึ่งเป็นเสียงตกหลุมของบันไดเสียงนี้มาประกอบทำนองเก็บทำให้เกิดความรู้สึกแปลกขึ้นจากทำนองปกติ

เสียงลูกตกของทำนองกลุ่มที่ 7 มีเสียงลูกตกที่เสียง ลา ซึ่งจะพิจารณาได้จากเสียงสุดท้ายของห้องที่ 4 และห้องที่ 8

ทำนองหลัก ของทำนองกลุ่มนี้เป็นลักษณะการตี "ลูกเก็บ" ทำนองที่เป็นส่วนของการขึ้นต้นประโยคเป็นการตีสลับมือในเสียงที่เป็นเสียงคู่ 4 และมีการตีทำนองเก็บโดยแบ่งมือการตีฆ้องวงใหญ่ตามหลักทางดุริยางคศิลป์ไทย โดยมีหลักที่ "ซ้ายสอง ขวาสอง"

รูปแบบ ของทำนองกลุ่มที่ 7 นี้ สามารถกำหนดได้เป็น BB

กระสวนจังหวะของทำนอง เป็นลักษณะของกระสวนทำนองที่ดำเนินกลอนอย่างปกติ กล่าวคือ ใน 1 ห้องประกอบไปด้วย 4 ตัวโน้ต

กลุ่มที่ 8

(- ค ค -	- ค - ร	- - ม -	- - ม -	- ค ค -	- ค - -	- ร - ม	- ช - ล)
- - ค -	ช - - ล	- ม - -	- ร - -	- - ค -	ช - - -	- ร - ม	- ช - ล

บันไดเสียงและลูกตก อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบน ซึ่งมีโครงสร้างเสียง ค ร ม X ช ล X ตลอดทั้งกลุ่มทำนอง เสียงลูกตกของทำนองกลุ่มที่ 8 มีเสียงลูกตกที่เสียง มี และเสียง ลา ซึ่งจะพิจารณาได้จากเสียงสุดท้ายของห้องที่ 4 และห้องที่ 8

ทำนองหลัก ของทำนองกลุ่มนี้เป็นลักษณะการใช้คู่ 4 บรรเลง โดยมีชั้นเชิงการบรรเลงในเรื่องของ "การตีลึงจังหวะ" โดยให้เสียงตกลงก่อนจังหวะปกติ นำไปสู่ทำนองที่เป็นทำนองปกติเรียงเสียงไปทางเสียงสูงโดยไปตกเสียงลูกตกที่เสียงลา มีการเล่นสำนวนลักษณะเสียง

กระตุก ตกแต่งทำนองให้เกิดความงามทางการประพันธ์มาก เป็นสำนวนกลอนที่ไพเราะให้
อารมณ์สนุกสนานสำนวนหนึ่ง

รูปแบบ เป็นการกลับไปซ้ำกลุ่มทำนองที่ผ่านมา สามารถกำหนดรูปแบบ
ทำนองเป็น CC

กระสวนจังหวะของทำนองกลุ่มที่ 8

สำนวนต้น

- xxx -	X X - X	-- XX	- X X -

กระสวนจังหวะของกลุ่มทำนองในสำนวนต้นนั้น มีการลักจังหวะยกเสียงและพลิก
เพลง กล่าวคือมีลักษณะกระสวนจังหวะที่ผิดไปจากทำนองหลักประเภทอื่นๆ มีการลักจังหวะ
ความซิด ความห่างที่ผิดไปจากปกติ ซึ่งสามารถพบได้ในห้องที่ 2 - 4 ลักษณะของกระสวนทำนอง
เช่นนี้ทำให้ทำนองเพลงมีความฉูดฉาดและเป็นลักษณะเด่นในกระสวนจังหวะของเพลงเร็ว

สำนวนหลัง

- xxx -	X X --	- X - X	- X - X -

กระสวนจังหวะของทำนองสำนวนหลัง พบว่ามีความคลี่คลายมากกว่าสำนวนแรก
ใน 2 ห้องแรกนั้น ลักษณะกระสวนจังหวะมีการสะบัดที่หัวสำนวนและในห้องที่ 2 พบกระสวน
จังหวะกระตุก ซึ่งเป็นกระสวนที่มีความเกี่ยวเนื่องมาจากสำนวนต้น ส่วนในห้องที่ 3-4 เป็นลักษณะ
กระสวนจังหวะที่มีความคลี่คลายทำให้กระสวนจังหวะของทำนองจบลงได้อย่างเหมาะสม

กลุ่มที่ 9

- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล
- - - ร	- - - ล	- - - ร	- - - ล	- - - ร	- - - ล	- - - ร	- - - ล

ลักษณะทำนองกลุ่มที่ 9 เป็นการบรรเลง "โยน" ดังที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น เมื่อจบการ
บรรเลงแล้ว ให้กลับไปซ้ำที่ ทำนองกลุ่มที่ 7 ถึง กลุ่มที่ 9 อีกครั้งหนึ่ง เป็นอันจบท่อน 6 บรรทัด

รูปแบบ เป็นการกลับมาบรรเลงที่ลูกโยนอีกครั้งกำหนดรูปแบบ ได้คือ S2

กระสวนจังหวะของทำนอง ดังปรากฏการวิเคราะห์ลูกโยนที่ผ่านมาแล้วข้างต้น

จากการศึกษาตอนที่ 6 ผู้วิจัยพบภูมิปัญญาที่สำคัญของโบราณจารย์หลายประการคือ

1. การตีคู่ประสานคู่ 4 ติดต่อกันในทำนอง
2. การละบัดเสียงเดียว
3. มีการเปลี่ยนบันไดเสียงที่ทำนองโยน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของเพลงเร็ว
ประการหนึ่ง
4. พบแบบแผนการซ้ำทำนองเป็นกลุ่มใหญ่
5. ใช้การลักจังหวะและการข้อยังหวะ เข้ามาคบบแต่งทำนองเพลง
6. การตีคู่ประสานคู่ 5 ในทำนองโยน

จากการวิเคราะห์รูปแบบ (Form) ของเพลงเร็วเรื่องแขกมัดคินหมู ตอนที่ 6 นั้น พบการแบ่งกลุ่มทำนองซึ่งมีทั้งสิ้น 9 กลุ่มทำนอง โดยสามารถสรุปรูปแบบได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1	A
กลุ่มที่ 2	S1
กลุ่มที่ 3	A 1
กลุ่มที่ 4	S2
กลุ่มที่ 5	S1
กลุ่มที่ 6	A , S1 , A1 , S2
กลุ่มที่ 7	BB
กลุ่มที่ 8	CC
กลุ่มที่ 9	S2

หมายเหตุ

- Z หมายถึง ทำนองโยนที่มีลูกบาคนำ
S ทำนองโยนที่ไม่มีลูกบาคนำ

รูปแบบของตอน 6 คือ A S1 A1 S2 S1 A S1 A1 S2 BB CC S2

ในตอน 6 นี้ พบว่าลักษณะรูปแบบของการซ้ำทำนองปรากฏในลักษณะของทำนองที่มีการใช้ลูกโยนเข้ามาคั่นกลางระหว่างทำนองก่อนที่จะทำการซ้ำทำนองเดิมในกลุ่มที่ 1 นั้นมีการใช้ลูกโยนเข้ามาคั่นก่อนที่จะเข้าสู่ทำนองกลุ่มที่ 3 โดยมีลักษณะทำนองลักษณะเดียวกับทำนองกลุ่มที่ 1 หากแต่มีการเปลี่ยนแปลงลูกตกของทำนองในช่วงท้าย ก่อนที่ในทำนองกลุ่มที่ 4 จะเป็นการ

ใช้ลูกโยนอีกเสียงเข้ามาคั่นทำนองและตามด้วยลูกโยนอีกหนึ่งทำนองซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับลูกโยนในทำนองกลุ่มที่ 2 จากนั้นทำนองกลุ่มที่ 6 เป็นการย้อนกลับสู่ทำนองในกลุ่มที่ 1-4 อีกครั้งหนึ่งซึ่งเป็นการซ้ำทำนองกลุ่มใหญ่ซึ่งเป็นลูกโยนเสียงเดียวกันกับทำนองโยนกลุ่มที่ 2 และเป็นเหมือนทำนองเชื่อมไปสู่การกลับต้นชุดใหญ่อีกครั้งในทำนองกลุ่มที่ 6 จากนั้นทำนองในกลุ่มที่ 7-8 เป็นการซ้ำทำนองชุดใหม่อย่างละ 2 เที้ยว ก่อนที่ในทำนองกลุ่มที่ 9 จะออกสู่ลูกโยนซึ่งเป็นเสียงเดียวกับทำนองในกลุ่มที่ 4 และเป็นลูกโยนลงจบของท่อน

ท่อน 7

กลุ่มที่ 1

- - ค ล	- - - ล	- - ค ล	- - - ล	- - - ล	- ค - ล	- ค - ล	ช ม - ช
- - - -	- ล - -	- - - -	- ล - -	- ล - -	- ค - ล	- ค - ล	ช ท - ช

- - - ช	- - ลช	- ช - -	พ ม - ม	- - ม ม	- ช - -	ช ม - -	ร ม - ร
- ช - -	- - - ม	- ร - -	- ร - -	- - ม -	- - - ม	- - ร ค	- - - ล

- - ร ม	ช ม - -	- - ค ค	- ค - -	- ม - ล	- ช - ค
- ค - -	- - ร ค	- - ค	ช - - -	- ม - ล	- ช - ค

บันไดเสียงและลูกตก อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบน ซึ่งมีโครงสร้างเสียง ค ร ม X ช ล X ตลอดทั้งกลุ่มทำนอง เสียงลูกตกของทำนองกลุ่มที่ 1 มีเสียงลูกตกที่เสียง ซอล, มี , เร และ โค ได้เรียงตามลำดับในบันไดเสียงเพียงออบน โดยพบลูกตกเสียง ซอล ในห้องที่ 8 บรรทัดที่ 1 ลูกตกเสียง มี ห้องที่ 4 บรรทัดที่ 2 ลูกตกเสียงเร ห้องที่ 8 บรรทัดที่ 2 และลูกตกเสียง โค ในห้องที่ 6 บรรทัดที่ 3

ทำนองหลัก ลักษณะท่วงทำนองในท่อน 7 นี้ใช้ลูกเล่นในการลัดจังหวะ การกระตุกเสียง โดยใช้การดำเนินทำนองอย่างห่างๆ ส่วนในวรรคแรกนั้นเป็นเหมือนสำนวนถามที่มีความซับซ้อนและไม่คลี่คลายแต่ในวรรคที่ 2 นั้น เน้นการซ้ำเสียงและทำนองเดิมทั้งยังลงท้ายด้วยสำนวนที่คลี่คลายเกิดความแตกต่างที่สมดุลยิ่งขึ้นในทำนอง

ในทำนองบรรทัดที่ 2 ต้นประโยค เป็นการซ้ำเสียงท้ายของวรรคที่ 2 อีกครั้ง ก่อนที่จะใช้การสะบัดลง โดยเป็นการสะบัดข้ามเสียง ตามด้วยสะบัดเสียงเดียว ส่วนทำนองถัดมามีการใช้รูปกลอนชนิดเดียวกันหากแต่เปลี่ยนเฉพาะเสียงในทำนองต่อมาเป็นการบรรเลงอย่างห่าง ๆ สดับ

การบรรเลงเก็บในท่อนี้จะใช้การสะบัดเสียงเดียวเป็นส่วนใหญ่ และใน 4 ห้องสุดท้ายของกลุ่ม ทำนองนี้มีลักษณะเป็นสำนวนปีคประโยชน์ เกิดความสมบูรณ์ของประโยชน์อย่างมาก

ลักษณะการใช้มือในกลุ่มที่ 1 นี้ ทำนองในบรรทัดที่ 1 นั้น มีการตีทนมือ ซึ่งเป็นลักษณะการตีมือเดียว 2 เสียง ในกลุ่มเสียงสูง และตามด้วยการตีคู่ 8 สลับ ร้อยเรียงเสียงลงมาสู่กลุ่มเสียงต่ำ โดยใช้คู่ 4 เป็นคู่ประสานก่อนจบทำนองในประโยคแรก ในประโยคที่ 2 พบการตีสะบัดเดี่ยว ซึ่งการสะบัดเดียวนั้นเป็นการตีโดยใช้ มือขวา ตี 2 ลูก และมือซ้ายตีลูกเดียว ลักษณะการตีเช่นนี้มักพบมากในการบรรเลงเดี่ยว ซึ่งต้องการความสะดวกและรวดเร็วและตามด้วยการสะบัดเสียงเดียว อีกทั้งการตีเก็บสลับกับการสะบัดเสียงเดียวในช่วงประโยคที่ 3

รูปแบบ ของทำนองกลุ่มนี้ สามารถกำหนดรูปแบบ เป็น A

กระสวนจังหวะของทำนองกลุ่มที่ 1 นี้ มีลักษณะเด่นของที่ปรากฏคือ

- - xxx	- X - -	xxx - X	- - xxx

ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองเริ่มต้นด้วยการสะบัดในห้องแรก ตามด้วยการลักจังหวะในห้องที่ 2 และ ยังคงใช้การสะบัดเข้ามาช่วยตกแต่งทำนองจนจบประโยค ลักษณะรูปกระสวนทำนองเป็นลักษณะทำนองในอัตรา 3 ชั้นเข้ามาประกอบ ถือได้ว่าในอัตราชั้นเดียวของเพลงเร็วเรื่องแขกมัดคินหมู มีการทำได้อย่างเหมาะสมและกลมกลืน นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาที่มีความลึกซึ้งประการหนึ่ง ในการนำทำนองที่มีความแตกต่างเข้ามาเรียงร้อยกันได้อย่างกลมกลืนและเหมาะสม

กลุ่มที่ 2

- ค - ค	- ค - ค	- ค - ค	- ค - ค	- ค - ค	- ค - ค	ซด คร	ม ร ค ล
- - - ฟ	- - - ค	- - - ฟ	- - - ค	- - - ฟ	- - - ค	ฟ - คร	ม ร ค ล

- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล
- - - ร	- - - ล	- - - ร	- - - ล	- - - ร	- - - ล	- - - ร	- - - ล

บันไดเสียงมะลูตก แบ่งทำนองโยนออกเป็น 2 ช่วงด้วยกัน โดยในช่วงแรกนั้น ทำนองโยนขึ้นอยู่ที่เสียง โค จากนั้นในช่วงท้ายของทำนองโยนได้มีการบรรเลง " ลูกบาก " เพื่อช่วยให้ทำนองลงมาอยู่ที่เสียง ลา โดยมีความห่างของเสียงเป็นคู่ 3 อีกทั้งในการที่ลูกตกห้เขท่อน

ลงจบด้วยเสียง ลา นั้น เพื่อทำให้เกิดความกลมกลืนของเสียงในเวลาถัดขึ้น เนื่องจากในส่วนต้นประโยคนั้น มีลักษณะโครงสร้างเสียงที่ใช้เสียง ลา เป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งเสียง ลา ยังเป็นเสียงกลุ่มเสียงสำคัญที่ใช้ในตอนถัดไปอีกด้วย

ทำนองหลัก ทำนองการโยนในช่วงแรกนั้นดำเนินไปอย่างเรียบง่ายและออกสู่ทำนองโยนโดยขึ้นอยู่ที่เสียง โด เมื่อโยนได้ 6 ห้องโน้ตใน 2 ห้องสุดท้ายได้มีการดำเนินทำนองให้เข้มข้นขึ้นโดยใช้การสลับขึ้นแล้วตีทำนองอย่างคู่ 8 เรียงเสียงขึ้น - ลง ซึ่งการตีเก็บของกลอนอย่างระนาดเอกเช่นนี้ทำให้เกิดความยากลำบากในการตีกลอน ผู้ตีต้องใช้ความแม่นยำผนวกกับพลังกำลังอย่างสูง กลอนเช่นนี้พบในเพลงเดี่ยวและเพลงเรื่องสำคัญๆและจากนั้นจึงเปลี่ยนเสียงทำนองโยน โดยขึ้นที่เสียง ลา จนจบประโยค

จากลักษณะการดำเนินทำนองในตอน 7 นี้ มีความเรียบง่ายไม่โดดเด่นมากนักเป็นการร้อยเรียงกระสวนทำนองโดยเริ่มจากกลุ่มเสียงสูงจากนั้นจึงค่อยเคลื่อนที่ลงมาสู่กลุ่มเสียงต่ำ สลับกับการใช้คู่ 4 ที่ให้เสียงประสานที่นุ่มนวล ในตอน 7 นี้จึงเป็นเสมือนที่พักระหว่างเพลงก่อนจะไปสู่ตอน 8 ต่อไป

รูปแบบ เป็นลักษณะของลูกโยนซึ่งปรากฏลักษณะการโยนเป็น 2 เสียงสามารถกำหนดรูปแบบทำนองได้เป็น S1 และ S2

กระสวนจังหวะของทำนองเป็นลักษณะของลูกโยน ที่ปรากฏการวิเคราะห์ในกลุ่มทำนองที่ผ่านมาข้างต้น

จากการวิเคราะห์เพลงเร็วเรื่องแขกมดดินหมู ตอนที่ 7 ผู้วิจัยพบลักษณะเด่นของทำนองดังนี้

1. มีการสลับเข้ามาคบบ้างทำนอง ซึ่งประกอบด้วย
  - การสลับ 3 เสียงข้าม โดยมีการใช้มือในลักษณะการสลับ "เฉี่ยว
  - การสลับ 3 เสียงซิด
  - การสลับเสียงเดียว
2. การตีทนมือในกลุ่มทำนอง
3. มีการกระตุกเสียง , ลักจังหวะ และช้อยจังหวะเข้ามาคบบ้างทำนอง
4. การตีคู่ประสานคู่ 4 ในทำนอง
5. การตีเก็บเป็นกลอนคู่ 8 ตามอย่างกลอนระนาดเอก

6. มีการใช้คู่ประสานคู่ 5 ในทำนองโยน และมีการเปลี่ยนบันไดเสียงโดยอาศัย "ลูกบาศก์" เป็นกลอนเชื่อมนำไปสู่ทำนองโยนบันไดเสียงอื่นต่อไป

7. มีการเปลี่ยนบันไดเสียงที่ ทำนองโยน 2 ครั้ง

จากการวิเคราะห์รูปแบบ (Form) ของเพลงเร็วเรื่องแจ่มจ้าคตินหมู่ ท่อนที่ 7 นั้น พบการแบ่งกลุ่มทำนองซึ่งมีทั้งสิ้น 2 กลุ่มทำนอง โดยสามารถสรุปรูปแบบได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 A

กลุ่มที่ 2 S1, S2

หมายเหตุ

Z หมายถึง ทำนองโยนที่มีลูกบาศก์นำ

S ทำนองโยนที่ไม่มีลูกบาศก์นำ

รูปแบบของท่อน 7 คือ A S1 S2

ลักษณะทำนองกลุ่มที่ 1 นั้น เป็นลักษณะของทำนองชุดใหญ่เพียงชุดเดียวในท่อนก่อนที่จะออกสู่ทำนองกลุ่มที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยลูกโยนจำนวน 2 เสียงด้วยกัน ก่อนที่จะจบท่อนด้วยลูกโยนเป็นอันจบท่อนอย่างสมบูรณ์

ท่อน 8

กลุ่มที่ 1

(- ท - ล	- ม - ล	- ล ท ค	ร ค -)
- - ล -	ร - ร -	ล - - -	- - ท ล

บันไดเสียงและลูกตก ใช้บันไดเสียงเพียงออบน เป็นหลัก โดยมีการใช้เสียง ที ซึ่งเป็นเสียงหลุมของบันไดเสียงเพียงออบนเข้ามาประกอบ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะทำนองหลักมีความดี ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างไปจากทำนองหลักของเพลงประเภทปรบไ้ เพราะเพลงประเภทปรบไ้มีลักษณะทำนองหลักที่ห่างๆ สามารถคงรูปแบบโครงสร้างเสียงของแต่ละระดับเสียงได้อย่างชัดเจน

ลูกตกของทำนองในกลุ่มที่ 1 คือ เสียงลา เป็นส่วนใหญ่ นอกจากเสียง ลา จะเป็นเสียง ลูกตกแล้ว ยังเป็นเสียงหลักที่ใช้มากที่สุดในกลุ่มทำนองนี้

ทำนองหลัก การเคลื่อนที่ของทำนองโดยอาศัยการตีคู่ 8 สลับกับการตีสับ เพื่อส่ง ทำนองให้สูงขึ้นและขมวดกลอนวนกลับลงมาที่เสียงเดิม

รูปแบบ ของทำนองกลุ่ม 1 นี้ เป็นการซ้ำทำนองเดิม 2 ครั้ง สามารถกำหนด รูปแบบได้เป็น AA

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 1 นี้ ในห้องแรกมีการใช้กระสวนทำนองเพียง 3 ตัวโน้ต โดยเว้นโน้ตตัวแรกไป จากนั้นในห้องต่อมามีลักษณะกระสวนทำนองปกติ กล่าวคือ มี 4 ตัวโน้ต ใน 1 ห้อง

กลุ่มที่ 2

(- - - ม	- ร - ค	ลท - ล	- ท คร	ม - ม	- ร - ค	คท - รค	- - - -)
... ม	ร - ค -	ช - ล -	- ท คร	ม - ม -	ร - ค -	- ล - -	ท ล ชห่

บันไดเสียงและลูกตก มีการผสมผสานบันไดเสียงอย่างกลมกลืน โดยใน 2 ห้อง แรกนั้นใช้บันไดเสียงเพียงออล่าง และในห้องที่ 3 มีการเปลี่ยนบันไดเสียงไปที่ทางเพียงออบน ส่วนในห้องที่ 3-4 เป็นการกลับมาสู่บันไดเสียงเพียงออล่างอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความ สัมพันธ์ในการกลับไปซ้ำทำนองเดิมที่ปรากฏในห้องที่ 5-6 ส่วนทำนองที่ 7-8 นั้นเป็นการใช้เสียง ถึง 6 เสียงด้วยกันร้อยเรียงทำนองลงมา ในวรรคแรกนั้นมีลูกตกในบันไดเสียงเพียงออล่าง นอกจากนี้ในส่วนท้ายของทำนองมีเสียงลูกตกที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสมือนสะพานเชื่อมเสียงไปสู่ทำนองถัดไป

ทำนองหลัก ในกลุ่มที่ 2 นี้เป็นการดำเนินทำนองด้วยกลุ่มเสียงถี่ๆ โดยใช้การตีสลับ มือไล่เสียงเรียงขึ้นลง และแทรกด้วยการใช้เสียงสะบัดขึ้น เป็นตัวเชื่อมให้ทำนองร้อยเรียงเสียงขึ้นสู่ เสียงสูงและการสะบัดลงร้อยเรียงเสียงลงต่ำ อีกทั้งมีการดำเนินทำนองแบบคีย์อ้อยจังหวะ คือตีเสียง ตกสุดท้ายของสำนวนให้ตกเสียงลงหลังจังหวะตก ที่เสียงตกปกติลงตรงจังหวะให้ช้อยจังหวะลงที่ หลังจังหวะตกปกติ โดยมีการใช้รูปสำนวนเสียงกระตุกเข้ามาช่วยตกแต่งลีลาการดำเนินทำนองให้มีความไพเราะและงดงามไปอีกแบบหนึ่ง

เป็นสำนวนกลอนที่มีการใช้มือคู่แปด ผวนกับการตีประคบบมือเป็นจุดเด่น โดยการตี สลับมือจกเสียงต่ำไปหาเสียงสูง มีการร้อยเรียงสำนวนกลอนค่อยขึ้นเสียงสูงและร้อยเรียงลงสู่

เสียงต่ำ ในกลุ่มนี้มีการซ้ำทำนอง 2 ครั้งด้วยกันเป็นเสมือนการยื่นทำนองให้คงอยู่ ณ บัน ไคเสียงเดิม และให้ผู้ฟังเคยชินกับทำนองด้วยประการหนึ่ง

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 2

- XXX	X- XX

ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองกลุ่มที่ 2 พบว่า มีจุดเด่นอยู่ในห้องที่ 4-5 ของทำนอง กล่าวคือ มีการเว้นตัวโน้ตตัวที่ 2 ของห้องที่ 5 ซึ่งปกติกระสวนจังหวะของทำนองเพลงมักจะหยุดหรือเว้นพยางค์ของโน้ตในพยางค์ที่ 1 หรือพยางค์ที่ 3 และลงเสียงหนักที่พยางค์ที่ 2 หรือ 4 ของห้อง ลักษณะการเว้นตัวโน้ตตัวที่ 2 ของห้องนี้ มีลักษณะที่สวนทางไปจากลักษณะปกติ ทำให้ทำนองเกิดความพิเศษและมีความแปลกไปจากทำนองอื่น ลักษณะเช่นนี้จะพบได้หลายแห่งในท่อนนี้

กลุ่มที่ 3

(--- ล	- ซ - ฟ	ร - ม - ร	- ม ฟ ซ	ล - - ล	- ซ - ฟ	ฟ - ซ ฟ	- - - ร)
- - ล -	ซ - ฟ -	ล - ร -	- ม ฟ ซ	ล - ล -	ซ - ฟ -	- ร - -	ม ร ล -

บันไดเสียงและลูกตก กลุ่มที่ 3 พบว่าอยู่ในบันไดเสียงซวา ซึ่งมีกลุ่มเสียงคือ ฟ ซ ล X ค ร X ซึ่งพบว่าจาก ทำนองตั้งแต่กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 เป็นต้นมานั้น เป็นการดำเนินทำนองในบันไดเสียงเพียงออล่าง และ เพียงออบนตามลำดับเป็นกลุ่มใหญ่ จากนั้นในทำนองกลุ่มที่ 3 นี้เป็นการย้ายบันไดเสียงมาที่ทางซวา ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า ทั้ง 3 บันไดเสียงนั้น มีความสัมพันธ์กัน คือ มีเสียงสูงกว่ากัน 3 เสียง โดยทางเพียงออบน สูงกว่าทางเพียงออล่าง 3 เสียง และทางซวาก็สูงกว่าทางเพียงออบน 3 เสียง (ซึ่งเสียงที่เป็น Tonic ของบันไดเสียงห่างกันเป็นคู่ 4) สังเกตได้ว่าในทางดนตรีไทยนั้นบันไดเสียงที่มีระยะห่างของเสียงเป็นคู่ 4 เช่นนี้ ถือว่าเป็นบันไดเสียงที่เป็นคู่สัมพันธ์กัน ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงในเพลง เช่น จากบันไดเสียงเพียงออบนไปบันไดเสียงซวา ทำนองเพลงนั้นก็ยังคงความกลมกลืน สามารถดำเนินทำนองได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ได้ทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีการเปลี่ยนบันไดเสียงขึ้นแต่อย่างใดเลย

เสียงลูกตกของทำนอง พบเสียงตกที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงสูงของทำนอง จากนั้นในวรรคสุดท้าย ลูกตก ตกที่เสียง เร ซึ่งมีระยะห่างของเสียงเป็นคู่ 5

ทำนองหลัก พบว่ามีการตั้งต้นทำนองที่เสียง ลา โดยมีกระสวนทำนองไล่เรียงเสียงลงมา จากนั้นใช้การสะกดขึ้นไล่เรียงเสียงติดกัน และกลับไปสู่เสียงตั้งต้นเดิมคือเสียง ลา ลักษณะ

การดำเนินเป็นทำนองเก็บของฆ้องวงใหญ่ โดยมีลักษณะการใช้มือคู่ 8 เป็นส่วนใหญ่ ส่วนในวรรคที่ 2 นั้นเป็นการซ้ำทำนองในส่วนของ 2 ห้องแรก

จากนั้นจึงใช้การสะบัดเสียงติดลงมา และร้อยเรียงทำนองลงสู่เสียงต่ำประโยคนี้อันเป็นประโยคถามและตอบไปในตัว โดยในตอนท้ายของกลุ่มทำนองมีสำนวนที่คลี่คลายขึ้น อีกทั้งการดำเนินทำนองเป็นเสมือนทำนองคู่แฝดกับกลุ่มทำนองที่ผ่านมาข้างต้น (กลุ่มที่ 2) เนื่องจากลักษณะของกลอนเหมือนกัน หากแต่มีความแตกต่างที่เสียงเท่านั้น โดยประโยคนี้อันเป็นการเลื่อนไหล ของสำนวนลงมาสู่กลุ่มเสียงต่ำ

รูปแบบ ของประโยคที่ 1 เนื่องจากเป็นประโยคกลุ่มใหญ่ ซึ่งอยู่ในทำนองกลุ่มที่ 3 จึงสามารถกำหนดรูปแบบได้ เป็น CC

กระสวนจังหวะของทำนองมีลักษณะเช่นเดียวกับการวิเคราะห์ในทำนองกลุ่มที่ 2

กลุ่มที่ 4

(- ค) รม	- - ฟ ช	ช) พล	- - - -)
ช - ค -	ร ม - -	- ฟ ม - -	ช ฟ ม ร

ทำนองกลุ่มที่ 4 เป็นลักษณะของลูกบาคนำสู่ทำนองโยน ลักษณะทำนองกลุ่มนี้ เป็นการซ้ำทำนองในส่วนของ 4 ห้องแรกของทำนองในกลุ่มที่ 4 หากแต่ในกลุ่มนี้เป็นการบรรเลงทำนองซ้ำ 2 ครั้ง ซึ่งอยู่ในบันไดเสียง เฟิงฮอบน ซึ่งมีกลุ่มคือ ค ร ม X ช ล X โดยมีการใช้เสียงใน Degree ที่ 4 เข้ามาเชื่อมทำนองเป็นการสำนวนเดิมที่ใช้ในกลุ่มประโยคนี้นำมาดำเนินทำนองอีกครั้งหนึ่ง ลักษณะการบรรเลงยังคงเหมือนการเร่งรีบที่จะออกสู่ทำนองต่อไปด้วยการบรรเลงแบบตีเก็บทั้งประโยค ลักษณะทำนองเป็นการซ้ำทำนอง 2 เที้ยวแต่หากผู้ฟังได้ฟังมาแต่ต้นของท่อนนี้จะพบว่าในช่วงแรกนั้น ท้ายประโยคเป็นสำนวนคลี่คลายออกสู่ทำนองโยน แต่ในการย้อนกลับครั้งหลังเป็นการขมวดกลอนโดยอาศัยการซ้ำทำนองแรกทำให้สำนวนไม่คลี่คลาย และทำให้ทราบว่ายังมีประโยคอื่นต่อไปอีก

รูปแบบ ของทำนองสามารถกำหนดรูปแบบทำนองเป็น DD

กระสวนจังหวะของท่านอง เป็นการดำเนินท่านองในลักษณะปกติโดยมีการสะบัด สอดแทรกเข้ามาดบแต่งท่านองในบางช่วง

กลุ่มที่ 5

(- - -ร	- - ทค	- - รค	- - - -)
- - ร -	ช ล - -	ท ล - -	ท ล ช ฟ

บันไดเสียงและลูกตก เป็นบันไดเสียงซวา ซึ่งมีกลุ่มเสียงหลัก คือ ฟ ช ล X คร X ลักษณะของลูกตกนั้น อยู่ที่เสียง เร โค และฟา ซึ่งเป็นกลุ่มเสียงที่อยู่ในบันไดเสียงเพียงซวา

ท่านองหลัก รูปท่านองหลักกลุ่มนี้ เป็นลักษณะกลอนเดียวกันกับท่านองกลุ่มที่ 2 และ 3 โดย เป็นการเปลี่ยนเสียงแต่ยังคงรูปท่านองเดิม ลักษณะท่านองพบว่าเป็นความคลี่คลายที่ต่อเนื่องมาจากท่านองในกลุ่มที่ 7 ซึ่งมีการขมวดกลอนให้ให้จบอย่างคลุมเครือ จากนั้นในกลุ่มที่ 8 จึงเป็นการเคลื่อนไหวท่านองโดยใช้เสียงลูกตกท้ายท่านองกลุ่มที่ 7 คือ เสียง เร มาเป็นเสียงต้น ท่านองกลุ่มที่ 8 นี้ เกิดการประสมประสานและความกลมกลืนอย่างดี

รูปแบบ สามารถกำหนดรูปแบบเป็น EE

กระสวนจังหวะของท่านอง มีลักษณะปกติ หากแต่ในห้องแรกนั้นกระสวนจังหวะมีการลักจังหวะแต่หลังจากนั้น กระสวนจังหวะก็เข้าสู่การดำเนินท่านองอย่างปกติ

กลุ่มที่ 6

(- - -ล	- ช-ฟ	ร-ม-ร	- ม ฟช	ล - - ล	- ช-ฟ	ฟ-ม-ชฟ	- - -ร)
- - ล -	ช-ฟ-	ค-ร-	- ม ฟช	ล - ล -	ช-ฟ-	- ร - -	ม ร ค -

ลักษณะท่านองในกลุ่มที่ 6 นี้ เป็นการซ้ำท่านองในกลุ่มที่ 3 อีกครั้ง ซึ่งเป็นเสมือน ท่านองสร้อยของท่านองที่ 8 นี้ มักพบกลุ่มท่านองนี้ก่อนที่จะเป็นการดำเนินท่านองออกลูกบอก ดั่งปรากฏการวิเคราะห์ในท่านองประโยคที่ 1 ในกลุ่มที่ 3 ของท่านอง 8

รูปแบบ ท่านองเป็นการซ้ำท่านองที่ผ่านมาแล้ว สามารถกำหนดรูปแบบ ท่านองเป็น CC

กระสวนจังหวะของทำนอง ปรากฏการวิเคราะห์ในทำนองดังที่ผ่านมาข้างต้น

กลุ่มที่ 7

- ค (รม)	- - ฟ ซ	ซฟ (ฟ ล)	- - - -	- ค (รม)	- - ฟ ซ	(ซล ดร)	ค ท ล ซ
ซ - ค -	ร ม - -	- ม - -	ซ ฟ ม ร	ซ - ค -	ร ม - -	ฟ - ดร	ค ท ล ซ

ทำนองในกลุ่มที่ 7 เป็นลักษณะของทำนองบาค ซึ่งพบทำนองลักษณะนี้ก่อนออกทำนองโยนเสมอ มีการดำเนินกลอนต่อเนื่อง และมีลีลาที่เข้มข้น บ่งบอกถึงความรีบเร่ง สังเกตได้จากในประโยคนี้จะพบการสะบัดจำนวนมาก อีกทั้งการดำเนินทำนองยังใช้เสียงถี่ๆ และติดกัน ผู้บรรเลงจึงต้องใช้พลังกำลังและความแม่นยำเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้ายประโยคมีการสะบัดเสียงขึ้นและติกลอนเป็นคู่ 8 อย่างระนาดเอกส่งผลให้ทำนองนี้มีความโดดเด่นก่อนจะถึงทำนองโยน อีกทั้งยังทำให้รูปสำนวนมีความคลี่คลายลงไปมากดังปรากฏการวิเคราะห์ในทำนองกลุ่มที่ 4

รูปแบบ ของทำนองสามารถกำหนดรูปแบบทำนองเป็น F

กระสวนจังหวะของทำนองเป็นลักษณะทำนองปกติคือ 4 ตัวโน้ต ต่อ 1 ห้อง โดยมีการสะบัดเข้ามาครบแต่งทำนองในบางช่วงทำนอง

กลุ่มที่ 8

- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ล - -	- ซ - ล
- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ	- ซ - ม	- ร - ม

- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล
- - - ร	- - - ล	- - - ร	- - - ล	- - - ร	- - - ล	- - - ร	- - - ล

เป็นการบรรเลงทำนองโยน ดังปรากฏการวิเคราะห์ในทำนองกลุ่มที่ 3 ท่อนที่ 8

รูปแบบ สามารถกำหนดรูปแบบทำนองโยน 2 เสียง เป็น S1 และ S2

กระสวนจังหวะของทำนอง ดังปรากฏการวิเคราะห์ลู่ โยนที่ผ่านมาข้างต้น

จากการวิเคราะห์เพลงเร็วเรื่องแขกมดดินหนู ตอนที่ 8 ผู้วิจัยพบลักษณะเด่นของทำนองดังนี้

1. พบการสลับ 3 เสียงซิด การตีเก็บ และการตีทำนองเป็นคู่ 8 อย่างกลอน ระยะเวลาเอก ในลูกบาค
2. กลุ่มทำนองมีความละเอียด จึงพบการตีเก็บกับการตีสลับเสียงเป็นคู่ 8
3. การตีประคบบมือ การข้อยังหวะ ในบางช่วงทำนอง
4. ทำนองมีการเปลี่ยนบันไดเสียงจากเพียงอล่าง คู่ บันไดเสียงเพียงอบบน และบันไดเสียงขวา โดยมีระยะห่างเป็นคู่ 4 เกิดความกลมกลืนในทำนองอย่างดี
5. การเปลี่ยนบันไดเสียงในทำนอง โยน 2 ครั้ง ทั้งช่วงกลางและช่วงท้ายของเพลง
6. พบการเปลี่ยนบันไดเสียงแต่ยังคงรูปทำนองดั้งเดิมพบได้ในทำนองกลุ่มที่ 2-3 ซึ่งมีลักษณะกลอนอย่างเดียวกันกับทำนองกลุ่มที่ 8
7. การสลับเสียงที่บริเวณส่วนหัวของทำนองซึ่งเป็นลักษณะเด่นที่พบได้ทั่วไปในเพลงเร็วเรื่องแขกมดดินหนู
8. พบแบบแผนการซ้ำทำนองกลุ่มใหญ่

จากการวิเคราะห์รูปแบบ (Form) ของเพลงเร็วเรื่องแขกมดดินหนู ตอนที่ 8 นั้น พบการแบ่งกลุ่มทำนองซึ่งมีทั้งสิ้น 8 กลุ่มทำนอง โดยสามารถสรุปรูปแบบได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1	AA
กลุ่มที่ 2	BB
กลุ่มที่ 3	CC
กลุ่มที่ 4	DD
กลุ่มที่ 5	EE
กลุ่มที่ 6	CC
กลุ่มที่ 7	FF
กลุ่มที่ 8	S1 และ S2

หมายเหตุ

Z	หมายถึง ทำนองโยนที่มีลูกบาคนำ
S	ทำนองโยนที่ไม่มีลูกบาคนำ

รูปแบบของท่อน 8 คือ AA BB CC DD EE CC F S1 S2

ลักษณะของรูปแบบการซ้ำทำนองของรูปประโยคทำนองในตอน 8 พบว่าในทำนองกลุ่มที่ 1-6 นั้นเป็นการซ้ำรูปทำนองเดิม 2 ครั้งเรื่อยมา ก่อนที่จะมีทำนองเชื่อมออกไปสู่ทำนองโยนในทำนองกลุ่มที่ 6 และออกสู่ลูกโยน 2 เสียงเป็นการจบอย่างสมบูรณ์

ท่อน 9

กลุ่มที่ 1

(- ม - ล	- ม - ล	--- ม	- ล --	ล ท ค	ร ค --	- ท --	- ล --)
ร - ร -	ร - ร -	-- ร -	ร ---	ล ---	-- ท ล	--- ล	- ร --

บันไดเสียงและลูกตก ทำนองกลุ่มนี้อยู่ในบันไดเสียงเพียงขอบน ซึ่งมีกลุ่มเสียง คือ ค ร ม X ซ ล X โดยมีการใช้เสียงหลุม (Gap) ใน Degree ที่ 7 เข้ามาด้วย ในช่วงทำนองวรรคที่ 2 ลูกตกของทำนองมีลักษณะการตกที่เสียง ลา เสียงเป็นส่วนใหญ่ ทั้งในส่วนของห้องที่ 4 และในห้องที่ 6 ซึ่งเป็นเหมือนทำนองที่จบลงแล้ว ในห้องที่ 7-8 เป็นการเพิ่มทำนองเข้ามาอีก โดยเป็นการเน้นเสียงตกในห้องที่ 6 คือเสียง ลา แต่ลักษณะการเน้นทำนองเป็นการ ดีสลับมือเป็นคู่ 8 และตามด้วยการประสานเสียงลา คู่ 5 ทำห้องเป็นเสียงตกสุดท้ายของกลุ่มทำนอง

ทำนองหลัก ลักษณะทำนองในกลุ่มนี้มีการเคลื่อนที่ของทำนองในกลุ่มเสียงที่ดี โดยใน 2 ห้องแรกของกลุ่มทำนองนั้น มีการใช้ทำนองที่ละเอียดกว่า ส่วนห้องที่ 3- 4 มีการใช้มือแบบห่าง หรือที่เรียกว่า มือจาว มีลักษณะการขยายทำนองมาจาก 2 ห้องแรก ในห้องที่ 4 นั้น เริ่มมีการเคลื่อนที่ของทำนอง โดยมีกรการไล่เรียงทำนองให้สูงขึ้น และกับลงมาสู่เสียงตกหลักของกลุ่มทำนองนี้ คือ เสียง ลา และตามด้วยการจบประโยคด้วยเสียงคู่ 5

รูปแบบ ทำนองสามารถกำหนดได้เป็น AA

กระสวนจังหวะของทำนอง สามารถแบ่งจำนวนออกเป็น 2 ส่วนคือ

จำนวนต้น

XXXX	XXXX	---XX	XX--

ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองในจำนวนต้นนี้ ในห้องที่ 1 -2 พบการดำเนินทำนองอย่างปกติ คือ 4 ตัวโน้ต ต่อ 1 ห้อง จากนั้นในห้องที่ 3 กระสวนจังหวะเริ่มมีการลักจังหวะ และต่อเนื่องไปยังทำนองในห้องที่ 4 การลักจังหวะเช่นนี้ก่อให้เกิดรูปกระสวนจังหวะที่มีความสัมพันธ์กันในทำนองอย่างดี ทั้งยังเป็นลักษณะเด่นอีกประการที่พบในเพลงเร็ว

สำนวนหลัง

XXXX	XXXX	- X - X	- X - -

กระสวนจังหวะของท่านองในสำนวนหลังนี้ พบว่า ใน 2 ห้องแรกมีลักษณะเหมือนกับสำนวนต้น คือเป็นการดำเนินทำนองอย่างปกติ ส่วนในห้องที่ 3 นั้นเป็นการถอนทำนองให้ห่างจากทำนองปกติ 1 เท่าตัว ก่อนที่ห้องสุดท้ายกระสวนจังหวะจะปิดทำนองด้วยการลักจังหวะ โดยให้เสียงตกที่จังหวะยก ทำให้กระสวนจังหวะของท่านองนี้ได้สัดส่วนอย่างพอเหมาะและลงตัว

กลุ่มที่ 2

- - คร	- ม - -	- - ค ม	- - - -	ท - ร -	ล ท คร	- ม - -	- ร - -
ล ท - -	ค - ร ค	ล ท - -	ร ค - -	- ล - ซ	- - - -	- - - ร	- ซ - -

บันไดเสียงและลูกตก เป็นทำนองที่อยู่ในบันไดเสียงเพียงออบน ซึ่งเป็นบันไดเสียงที่ต่อเนื่องมาจากทำนองกลุ่มที่ 1 โดยมีการใช้เสียงหลุม ในDegree ที่ 7 เข้ามาดำเนินทำนองร่วมด้วย ลูกตกของท่านองในกลุ่มที่ 2 ตกที่เสียง เร โค มี ซอถ ซึ่งเป็นเสียงที่อยู่ในบันไดเสียงเพียงออบนเช่นกัน

ทำนองหลัก ลักษณะการดำเนินทำนองในช่วงแรกของกลุ่ม ในห้องที่ 1 - 2 นั้น เป็นการใช้มือถึ ดำเนินทำนองละเอียด เป็นการค่อยๆ ไล่เรียงเสียงขึ้นไป เมื่อถึงเสียง โค แล้ว จึงย้อนกลับมาตั้งต้น ณ ตำแหน่งเสียงแรกอีกครั้ง แต่การดำเนินทำนองใน ห้องที่ 3 - 4 นั้นเป็นเสมือนการข้ทำนองเดิมอีกครั้งในรูปของการทอนทำนองลงให้กระชับขึ้น แต่ยังคงเน้นเสียงตกเป็นเสียง โค เช่นเดิม

จากนั้นในวรรคที่ 2 ห้องที่ 5 เป็นการใช้เสียงที่ต่ำกว่าเสียงตกของวรรค 1 ลงมา 1 เสียง คือ เสียง ที เป็นเสียงตั้งต้นโดยยื่นทำนองไว้ก่อนที่จะส่งทำนองให้ขึ้นสูงไปแล้วไปจบที่เสียง เร และลงท้ายด้วยการตีคู่ประสานคู่ 5 เสียง เร คังเดิม

รูปแบบ สามารถกำหนดรูปแบบทำนองเป็น B_1

กระสวนจังหวะของท่านองกลุ่มที่ 2 กระสวนต้นเป็นการดำเนินทำนองอย่างปกติคือ 4 ตัวโน้ต ต่อ 1 ห้อง และสอดแทรกด้วยการลักจังหวะเล็กน้อยในส่วนท้ายของสำนวนต้น ส่วนสำนวนหลังนั้นมีลักษณะกระสวนจังหวะเช่นเดียวกับสำนวนในกลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 3

- - ค ร	- ม - -	- ค ม	- - - -	คท) รค	ท ล - -	- ซ - -	- ฟ - -
ล ท - -	ค - รค	ล ท - -	รค - -	- ล - -	- - ซ ฟ	- - - ฟ	- ท - -

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 3 เป็นทำนองที่อยู่ในบันไดเสียงเพียงออบน ซึ่งเป็นบันไดเสียงที่ต่อเนื่องมาจากทำนองกลุ่มที่ 1 และ 2 และใช้เสียงที่ 7 ของบันไดเสียงซึ่งเป็นเสียงหลุม เข้ามาในการดำเนินทำนอง แต่ในช่วงท้ายของทำนองได้มีการเปลี่ยนบันไดเสียงเพื่อเชื่อมประโยคถัดไปลูกตกของทำนองในกลุ่มที่ 3 นี้ ในช่วงห้องที่ 1 - 4 เป็นการใช้นเสียงตกที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงเพียงออบน แต่เมื่อเริ่มจากห้องที่ 5 เป็นต้นไป ทำนองเริ่มค่อยๆเปลี่ยนบันไดเสียงเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับทำนองในกลุ่มต่อไปที่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงอย่างเต็มตัว

ทำนองหลัก เป็นการซ้ำทำนองในวรรคแรก ของทำนองในกลุ่มที่ 2 จากนั้นในห้องที่ 5 ได้มีการสะบัดลง 3 เสียงติดกัน ในลักษณะการสะบัดเฉียง และจึงไล่เรียงเสียงลงมา 6 เสียง และมาหยุดที่เสียง ฟา รวมทั้งใช้การตีสลับคู่ 8 ลงด้วยเสียง ฟา เป็นเสียงตกคู่ 5

รูปแบบ เป็นลักษณะทำนองโคด ๆ สามารถกำหนดรูปแบบทำนองได้เป็น C_1

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 3 กระสวนจังหวะส่วนต้นเป็นการดำเนินทำนองอย่างปกติคือ 4 ตัวโน้ต ต่อ 1 ห้อง และสอดคล้องด้วยการลักจังหวะเล็กน้อยในส่วนท้ายของกระสวนต้น ส่วนสำนวนหลังนั้นมีลักษณะกระสวนจังหวะเช่นเดียวกับสำนวนในกลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 4

- - ฟ ซ	- ล - -	- - ฟ ล	- - - -	ม-ซ -	ร ม ฟ ซ	- ล - -	- ซ - -
ร ม - -	ฟ - ซ ฟ	ร ม - -	ซ ฟ - -	- ร - ค	- - - -	- - - ซ	- ค - -

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 4 อยู่ในบันไดเสียงซวา โดยมีกลุ่มเสียง คือ ฟ ซ ล X ค ร X ทั้งยังมีเสียงใน Degree ที่ 7 ของบันไดเสียงเข้ามาด้วย ลูกตกของทำนองในกลุ่มที่ 4 นี้ มีเสียงตกที่เสียง ซอล ฟา ลา โค ซึ่งเป็นกลุ่มเสียงที่อยู่ในบันไดเสียงซวา

ทำนองหลัก ลักษณะทำนองหลักของทำนองกลุ่มที่ 4 มีลักษณะกลอนเหมือนกับทำนองกลุ่มที่ 2 ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างทำนองและลักษณะมี้องเดียวกัน เห็นได้ว่ามีทำนอง

เดียวกันแต่อยู่คนละบันไดเสียง จึงให้อารมณ์และความรู้สึกที่ต่างกันอย่างออกไป ดังการวิเคราะห์ในทำนองกลุ่มที่ 2

รูปแบบ เป็นลักษณะทำนองโดดๆ ไม่มีการซ้ำทำนอง สามารถกำหนดรูปแบบทำนองได้เป็น B_2

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 4 กระสวนต้นเป็นการดำเนินทำนองอย่างปกติคือ 4 ตัวโน้ต ต่อ 1 ห้อง และสอดแทรกด้วยการลักจังหวะเล็กน้อยในส่วนท้ายของสำนวนต้น ส่วนสำนวนหลังนั้นมีลักษณะกระสวนจังหวะเช่นเดียวกับสำนวนในกลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 5

- - ฟ ช	- ล - -	- - ฟ ล	- - - -	ม - ช ฟ	- - - ร	- ม - -	- ร - -
ร ม - -	ฟ - ช ฟ	ร ม - -	ช ฟ - -	- ร - -	ม ร ค -	- - - ร	- ช - -

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 5 อยู่ในบันไดเสียงเพียงออบน โดยมีกลุ่มเสียง คือ คร ม X ช ล X โดยมีการใช้เสียงใน Degree ที่ 4 เข้ามาร่วมในการดำเนินทำนองในกลุ่มนี้เป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงทางขวา ซึ่งเป็นบันไดเสียงก่อนหน้ากลุ่มทำนองนี้ การเปลี่ยนบันไดเสียงลักษณะนี้เป็นการเปลี่ยนโดยมีระยะห่างของบันไดเสียงเป็นคู่ 4 ทำให้เกิดความกลมกลืนในท่วงทำนอง อีกทั้งทำให้ผู้ฟังไม่รู้สึกลงถึงการเปลี่ยนแปลงของบันไดเสียงแต่อย่างใด ลูกตกของทำนองในกลุ่มที่ 5 อยู่ที่เสียง ซอล ฟา ลา เร พบว่าเป็นกลุ่มเสียงที่ปรากฏในบันไดเสียงเพียงออบน นอกจากเสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงกลุ่มใน Degree ที่ 4 เข้ามารวมแต่งทำนองด้วย

ทำนองหลัก ในกลุ่มที่ 5 นี้ มีลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองคล้ายคลึงกับทำนองในกลุ่มที่ 5 ดังปรากฏการวิเคราะห์ในทำนองกลุ่มที่ 5

รูปแบบ เป็นลักษณะทำนองโดดๆ ไม่มีการซ้ำทำนอง สามารถกำหนดรูปแบบทำนองได้เป็น C_2

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 5 กระสวนต้นเป็นการดำเนินทำนองอย่างปกติคือ 4 ตัวโน้ต ต่อ 1 ห้อง และสอดแทรกด้วยการลักจังหวะเล็กน้อยในส่วนท้ายของสำนวนต้น ส่วนสำนวนหลังนั้นมีลักษณะการกระสวนจังหวะเช่นเดียวกับสำนวนในกลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 6

- ร - ร	. ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	-- ร - ร
--- ซ	- - - ร	--- ซ	- - - ร	--- ซ	- - - ร	--- ซ	- - - ร

เป็นการดำเนินทำนองโยน หากแต่ในท่อนที่ 9 นี้ ก่อนทำนองโยน ไม่มีลูกบาท ซึ่ง
เป็นทำนองเชื่อมส่งให้กับการบรรเลงทำนองโยน ซึ่งจะพบได้ในทุกท่อนของเพลงเร็วแขก
มัตตินหมู ทว่าในท่อนนี้ เป็นการโยนต่อท้ายจากเสียงตกคู่ 5 จากทำนองก่อนหน้านี จึงเป็นเสมือน
ทำนองเชื่อมเพื่อมาสู่ทำนองโยน

รูปแบบ เป็นลักษณะของลูกโยนที่ไม่มีลูกบาทนำ ซึ่งสามารถกำหนดรูปแบบทำนอง
ได้เป็น S1

กระสวนจังหวะของทำนอง ลูกบาท ดังที่ปรากฏในกรวิเคราะห์ที่ผ่านมาข้างต้น

จากการวิเคราะห์เพลงเร็วเรื่องแขกมัตตินหมู ท่อนที่ 9 ผู้วิจัยพบลักษณะเด่นของ
ทำนองดังนี้

1. การตีเสียงประสานเป็นคู่ 5
2. ทำนองมีความถี่ ผู้บรรเลงต้องใช้การตีเก็บเป็นหลัก
3. การตีลักษณะสลับเป็นคู่ 8
4. การสะบัด 3 เสียงห่าง เข้ามาคบแต่งทำนอง
5. พบการเปลี่ยนบันไดเสียงแต่ยังคงรูปทำนองดั้งเดิมพบได้ในทำนองกลุ่มที่ 2

ซึ่งมีลักษณะกลอนอย่างเดียวกันกับทำนองกลุ่มที่ 4

6. พบการเปลี่ยนบันไดเสียงในกลุ่มทำนองจากบันไดเสียงเพียงออบน มาเป็น
บันไดเสียงขวา โดยมีระยะห่างกันเป็นคู่ 4 เกิดความกลมกลืนในทำนองเป็นอย่างดี

จากการวิเคราะห์รูปแบบ (Form) ของเพลงเร็วเรื่องแขกมัตตินหมู ท่อนที่ 9 นั้น พบ
การแบ่งกลุ่มทำนองซึ่งมีทั้งสิ้น 6 กลุ่มทำนอง โดยสามารถสรุปรูปแบบได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1	AA
กลุ่มที่ 2	B ₁
กลุ่มที่ 3	C ₁

กลุ่มที่ 4	B ₂
กลุ่มที่ 5	C ₂
กลุ่มที่ 6	S1

หมายเหตุ

Z	หมายถึง ทำนองโยนที่มีลูกบาศก์นำ
S	ทำนองโยนที่ไม่มีลูกบาศก์นำ

รูปแบบของทำนองท่อน 9 คือ AA B C D E S1

ลักษณะรูปแบบของทำนองในท่อนที่ 9 นี้พบว่าในส่วนของทำนองกลุ่มที่ 1 ซึ่งเป็นทำนองแรกสุดของท่อนนั้น มีการซ้ำทำนองเดิม 2 ครั้งและสามารถได้ในเพลงเร็วมัดตีนหนูแทบทุกท่อนซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของเพลงเร็วประการหนึ่ง

จากนั้นในทำนองกลุ่มที่ 2-5 ลักษณะรูปแบบทำนองจะเป็นการดำเนินทำนองแต่ละกลุ่มกันไป ทำให้เกิดความแตกต่างและทำนองที่หลากหลายในท่อนที่ 9 นี้อย่างยิ่ง และในทำนองกลุ่มที่ 6 เป็นลักษณะของทำนองโยน ที่ไม่มีลูกบาศก์นำและจบด้วยลูกโยนอันถือเป็นการปิดท่อนให้ลงจบอย่างสมบูรณ์

ท่อน 10

กลุ่มที่ 1

- - ท ล	- - - -	ท ล - -	- - ล ท	- - ร ท	- - - -	ร ท - -	ร ม - ร
- - - -	ซ ร - -	- - ซ ร	- ซ - -	- - - -	ล ท - -	- - ล ท	- - ท ล

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 1 อยู่ในบันไดเสียงออล่าง ซึ่งมีกลุ่มเสียง คือ ซ ล ท Xร ม X ตลอดทั้งกลุ่มทำนองที่ 1 นี้ ลักษณะบันไดเสียงนี้เป็นบันไดเสียงที่มีความสัมพันธ์ของเสียงเชื่อมมาจากบันไดเสียงของท่อนที่ 9 ในช่วงท้ายท่อนซึ่งเป็นบันไดเสียงเพียงออล่างเช่นเดียวกันลูกตกของทำนองในกลุ่มที่ 1 นี้ จากการพิจารณาพบว่าเสียงของลูกตกเป็นเสียง ที และเสียง เร ดังจะพบลูกตกเสียงที ท้ายห้องที่ 4 และ ลูกตกเสียงเร ท้ายห้องที่ 8

ทำนองหลัก ของทำนองห้องที่ 1 - 4 มีลักษณะการดำเนินทำนองที่เรียงร้อยจากกลุ่มทำนองเสียงสูงลงมาสู่กลุ่มทำนองเสียงต่ำและย้อนกลับไปสู่เสียงตั้งต้นทำนองเสียงเดิม คือ เสียง ที

ลักษณะทำนองเป็นการดำเนินทำนองแบบลักจังหวะ และซ้ำทำนองที่ลักจังหวะนี้นำไปสู่ลูกตกเสียงที่ ซึ่งเป็นเสียงหลักของทำนอง 4 ห้องแรก

ทำนองหลักของทำนองห้องที่ 5 - 8 มีลักษณะการดำเนินแบบเดียวกับทำนองห้องที่ 1 - 4 กล่าวคือ เป็นการดำเนินทำนองลักจังหวะ และซ้ำทำนองที่ลักจังหวะนี้นำไปสู่ลูกตกเสียง เร ซึ่งเป็นเสียงลูกตกของทำนองห้องที่ 8 ของกลุ่มทำนอง

รูปแบบ เป็นลักษณะทำนองโคดๆ ไม่มีการซ้ำทำนอง สามารถกำหนดรูปแบบทำนองได้เป็น A

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 1

- - XX	XX - -	XXXX	- XXX

เป็นลักษณะทำนองที่มีการผสมระหว่างการลักจังหวะกับทำนองที่มีการเก็บ โดยใน ห้องที่ 1 - 2 นั้น กระสวนจังหวะของทำนองเป็นการลักจังหวะ โดยทำนองมีความสัมพันธ์ต่อกัน จากนั้นในห้องที่ 3 - 4 เป็นการดำเนินกระสวนจังหวะปกติ

กลุ่มที่ 2

- - - ล	- ช - -	- ล - ช	- ม - ร	- - - ม	- ร - -	- ม - ร	- ม - ช
- - ม -	ม - - -	ม - ม -	ร - ท -	- - ท -	ท - - -	ท - ท -	ท - ช -

- - ล ท	- - - -	ล ท - -	- ช - -
- - - -	ล ช - -	- - ล ช	ม - ร ม

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 2 อยู่ในบันไดเสียงออล่าง ซึ่งมีกลุ่มเสียง คือ ช ล ท X ร ม X ตลอดทั้งกลุ่มทำนองที่ 2 ซึ่งเป็นบันไดเสียงที่ต่อเนื่องมาจากทำนองกลุ่มที่ 1 เป็นลักษณะการใช้บันไดเสียงเพียงออล่างล้วน ๆ ไม่มีการเพิ่มเสียงหรือลดเสียง อย่างทำนองของท่อนอื่น ๆ ลูกตกของทำนองในกลุ่มที่ 2 นี้ จากการพิจารณาพบว่าเสียงของลูกตกเป็นเสียง เร เสียงซอล และเสียง มี ดังจะพบลูกตกเสียงเร ท้ายห้องที่ 4 บรรทัดที่ 1 ลูกตกเสียง ซอล ท้ายห้องที่ 8 บรรทัดที่ 1 และ ลูกตกเสียงเร ท้ายห้องที่ 8 บรรทัดที่ 2 เสียงลูกตกทั้ง 3 เสียงนั้นเป็นเสียงหลักของบันไดเสียงเพียงออล่างทั้งสิ้น

ทำนองหลักของทำนองกลุ่มนี้ มีลักษณะการดำเนินทำนองแบบลักจังหวะ และซ้ำทำนองที่ลักจังหวะนี้นำไปสู่ลูกตกเสียงเร เสียงซอล และเสียงมีตามลำดับ การดำเนินทำนองหลักของกลุ่มนี้เป็นลักษณะการดำเนินทำนองเช่นเดียวกับทำนองกลุ่มที่ 1 ของท่อนนี้ นับได้ว่าเป็นทำนองที่มีความต่อเนื่องกันมา

รูปแบบ เป็นลักษณะทำนองโดดๆ ไม่มีการซ้ำทำนอง สามารถกำหนดรูปแบบทำนองได้เป็น B

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 3 มีลักษณะเช่นเดียวกับกระสวนทำนองกลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 3

(- - - ร	ม ซ - ซ	- - - ร	ม ซ- ม)	- - ล ซ -	ซ - - -	ซ-ซ-	- ท - ล
- - ท -	- - ม -	- - ท -	- - ร -	- - - ร	- ม - -	- ร - ม	- ท - ล

(- - ล ล	ท ล - -	- ท - -	- ร - -)
- - ล	- - ซม	- - ล ซ	- - ท ล

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 3 อยู่ในบันไดเสียงออล่าง ซึ่งมีกลุ่มเสียง คือ ซ ล ท X ร ม X ตลอดทั้งกลุ่มทำนองที่ 3 ซึ่งเป็นบันไดเสียงที่ต่อเนื่องมาจากทำนองกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 เป็นลักษณะการใช้บันไดเสียงเพียงออล่างล้วน ๆ มาตั้งแต่ต้นท่อน โดยยังไม่ได้มีการแทรกบันไดเสียงอื่น ๆ เข้ามาในทำนองหลักเลย

ลูกตกของทำนองในกลุ่มที่ 3 นี้ จากการพิจารณาพบว่าเสียงของลูกตกเป็นเสียง มี และเสียงลา ดังจะพบลูกตกเสียงมี ทำยห้องที่ 4 และทำยห้องที่ 8 ของบรรทัดที่ 1 ลูกตกเสียงลา ทำยห้องที่ 4 และทำยห้องที่ 8 ของบรรทัดที่ 2 เสียงลูกตกทั้ง 2 เสียงนั้นเป็นเสียงหลักของบันไดเสียงเพียงออล่างทั้งสิ้น

ทำนองหลัก ของทำนองกลุ่มนี้ ทำนองบรรทัดที่ 1 มีลักษณะการดำเนินทำนองในลักษณะเป็นชุดทำนองเหมือนเป็นห้วง ๆ สังกัดได้จากทำนองที่เป็นห้วง ๆ นี้จะมีทำนองกลุ่มย่อยกลุ่มละ 2 ห้องโน้ต ส่วนทำนองบรรทัดที่ 2 ใน 4 ห้องแรกนั้น เป็นลักษณะทำนองหลักที่บรรเลงสลับมือไปมาไปในทางเสียงสูง ลักษณะสำนวนเปิดไปสู่ทำนองต่อไปใน 4 ห้องหลัง

ทำนองหลักของ 4 ห้องสุดท้ายบรรทัดที่ 2 นั้น มีลักษณะการบรรเลงไล่เสียงทำนอง โดยมีเสียงหลักอยู่ที่เสียงลา บรรเลงทำนองพันไปพันมาอยู่กับเสียงลาและมีเสียงลูกตกที่เสียงลา ลักษณะการดำเนินทำนองหลัก 4 ห้องหลังนี้มีการบรรเลงซ้ำทำนอง 2 ครั้ง

รูปแบบ เป็นลักษณะกลุ่มทำนองใดๆ ไม่มีการซ้ำทำนอง สามารถกำหนดรูปแบบทำนองได้เป็น C และในส่วนท้ายของทำนองกลุ่มที่ 3 ยังพบการซ้ำทำนองเป็นกลุ่มเล็ก สามารถกำหนดได้เป็น DD ดังนั้นรูปแบบทำนองในกลุ่มที่ 3 นี้ จึงมีรูปแบบเป็น C และ DD

กระสวนจังหวะของทำนอง กลุ่มที่ 3 มีลักษณะการดำเนินทำนองปกติคือ 4 ตัวโน้ตต่อ 1 ห้อง สอดแทรกด้วยการลักจังหวะและการสะบัดในกระสวนทำนองบางแห่ง

กลุ่มที่ 4

(-- ม ม	-- ซล	- ล - ล	- ฟ - -)	(- ฟ - -	ฟ ม - -	ร - ทร	- - ร ม)
- - ม	ร ม - -	- ร - -	ร ม - ม	- - ม ร	- - ร ท	- ล - -	ล ท - -

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 4 อยู่ในบันไดเสียงทางนอกซึ่งมีกลุ่มเสียง คือ ร ม ฟ X ล ท X ตลอดทั้งกลุ่มทำนองที่ 4 ซึ่งเป็นบันไดเสียงที่หักเสียงจากบันไดเสียงเพียงออถ่าง ซึ่งเป็นบันไดเสียงที่กำหนดเสียงของท่อน 1 ท่อน 2 และท่อน 3 ล้วน ๆ ลูกตกของทำนองในกลุ่มที่ 4 นี้ จากการพิจารณาพบว่าเสียงของลูกตกเป็นเสียง มี เป็นลูกตกเสียงหลักทั้ง 2 กลุ่มทำนอง (1 บรรทัดต่อ 1 กลุ่มทำนอง)

ทำนองหลัก ของทำนองกลุ่มนี้ ทำนองบรรทัดที่ 1 มีลักษณะการดำเนินทำนองแบบเก็บเสียงเดียวในห้องที่ 1 - 2 และมีการใช้เสียงคู่ 5 มาประกอบทำนอง ในห้องที่ 3 และกลับมาใช้เสียงคู่ 2 ในห้องที่ 4 ไปสู่ลูกตก ส่วน 4 ห้องหลังเป็นการดำเนินทำนองซ้ำกับ 4 ห้องแรกทำนองหลักของทำนองกลุ่มนี้ ทำนองบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 1 - 4 มีลักษณะการดำเนินทำนองแบบเก็บ มีการแบ่งมือซึ้งไปตามทำนองหลัก ส่วน 4 ห้องหลังเป็นการดำเนินทำนองซ้ำกับ 4 ห้องแรก

รูปแบบ ของทำนองในกลุ่มที่ 4 นั้น พบการซ้ำทำนอง 2 กลุ่ม โดยสามารถกำหนดรูปแบบทำนองได้เป็น EE และ FF

กระสวนจังหวะของท่านอง กลุ่มที่ 4

- xxx	XXXX	- X-X	XX-X

มีการเก็บท่านองมา 2 ห้องโน้ต ในลักษณะที่มีความถี่ จากนั้นมีการผ่อนกระสวน จังหวะลง 1 เท่าตัว ส่วนห้องสุดท้ายนั้นเปลี่ยนลักษณะการเก็บเกือบทั้งหมดมีการเว้นวรรคกระสวน ท่านอง 1 ตัวโน้ต ลักษณะเช่นนี้เป็นรูปแบบของเพลงเร็วอีกอย่างหนึ่ง ที่มีการจัดสัดส่วนสลับกัน ไปมาอย่างเหมาะสม

กลุ่มที่ 5

-- ท ท	ร - ทร	-- ร ร	ม - รร	-- ม ม	ช ม -ท	- ท -ท	- ท ลช
-- ท	- ล - -	-- ร	- ท - -	-- ม	-- รท	-- ท -	ร ท ลช

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 5 อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่างทั้งกลุ่มท่านอง ซึ่งมีกลุ่มเสียง คือ ซลทXรมX ตลอดทั้งกลุ่มท่านองที่ 5 ซึ่งเป็นการกลับไปในบันไดเสียงเดิมของท่านองกลุ่มที่ 1 - 3 เนื่องจากท่านองกลุ่มที่ 4 มีการเปลี่ยนมาเป็นบันไดเสียงทางนอก ลูกตกของท่านองในกลุ่มที่ 4 นี้ จากการพิจารณาพบว่าเสียงของลูกตกเป็นเสียง มี ในท้ายห้องที่ 4 และลูกตกที่เสียงซอล ในท้ายห้องที่ 8

ท่านองหลัก ของท่านองกลุ่มนี้ มีการดำเนินท่านองแบบเก็บเป็นชุด ๆ ได้ท่านอง 3 ชุด ๆ ละ 2 ห้องโน้ต ส่วนชุดที่ 3 นั้น มีการดำเนินท่านองหลักไปตกเสียงที่ ซึ่งเป็นเสียงทางสูง เพื่อเชื่อมท่านองนำไปสู่การจบประโยคด้วยการตีคู่ 8

รูปแบบ ของท่านองในกลุ่มที่ 5 นั้น พบการซ้ำท่านอง สามารถกำหนดรูปแบบท่านอง เป็น GG

กระสวนจังหวะของท่านอง พบว่ามีการสะบัดในส่วนต้นของท่านองสลับกับการเก็บ ซึ่งเป็นลักษณะของท่านองปกติ

กลุ่มที่ 6

- - ชช	- ม - ล	- ช - ม	- ร - ช	ลท รร	รค ทล	- ช - ม	- ร - ช
- ช - -	- ท - ล	- ช - ท	- ล - ช	ช - รร	รค ทล	- ช - ท	- ล - ช

บันไดเสียงและลูกตก ของกลุ่มที่ 6 อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่างทั้งกลุ่มทำนอง ซึ่งมีกลุ่มเสียง คือ ซลทขรมX ลูกตกของทำนองในกลุ่มที่ 6 นี้ จากการพิจารณาพบว่าเสียงของลูกตกเป็นเสียง ซอล ทั้ง 2 กลุ่มทำนองย่อย คือทำนองที่ 4 และทำนองที่ 8

ทำนองหลัก ของทำนองกลุ่มนี้ มีการดำเนินทำนองซึ่งเรียกว่า "ลูกบาก" ลักษณะทำนองหลักเช่นนี้จะพบในหลาย ๆ ท่อนและจะพบว่าเป็นสำนวนทำนองหลักที่บรรเลงก่อนทำนอง "ลูกโยน" เป็นส่วนใหญ่

รูปแบบ ของทำนองในกลุ่มที่ 6 นั้น เป็นลักษณะของลูกบาก ซึ่งเป็นทำนองที่ต่อเนื่องไปยังทำนองกลุ่มที่ 7 โดยสามารถกำหนดรูปแบบทำนองได้เป็น Z

จังหวะกระสวนทำนอง ดังที่ปรากฏในทำนองบากที่ผ่านมาข้างต้น

กลุ่มที่ 7

- ซ - ค	- ซ - ซ	- ซ - ค	- ซ - ซ	- ซ - ค	- ซ - ซ	- ซ - ค	- ซ - ซ
- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ	- - - ค	- - - ซ

บันไดเสียงของกลุ่มที่ 7 อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ลูกตกของทำนองในกลุ่มที่ 7 มีลูกตกที่เสียงซอล มีการดำเนินทำนองที่เรียกว่า "ลูกโยน" ดังที่ได้อธิบายไว้ข้างต้นแล้ว

รูปแบบ ทำนองเป็นลักษณะของลูกโยนที่มีความเกี่ยวเนื่องมาจากทำนองกลุ่มที่ 6 สามารถกำหนดรูปแบบทำนองได้เป็น Z

กระสวนจังหวะของทำนอง ดังที่ปรากฏการวิเคราะห์ลูกโยนที่ผ่านมาข้างต้น

จากการวิเคราะห์เพลงเร็วเรื่องแขกมัดตีนหมู ท่อนที่ 10 ผู้วิจัยพบลักษณะเด่นของทำนองดังนี้

1. การตีเก็บในลักษณะตีสับมือไล่ขึ้น-ลง
2. มีการลักจังหวะในบางช่วงของทำนอง ทำให้เกิดสีสันในทำนองขึ้น
3. พบการตีสับมือเป็นคู่ 8
4. พบการตีสะบัดเพียงเดียวเข้ามาคบบดแต่งทำนอง

5. มีการดำเนินทำนองเป็นคู่ 8 อย่างกลอนของระนาดเอก ทั้งในส่วนของทำนอง บางช่วงและทำนอง "ลูกบาค"

6. พบการใช้คู่ประสานคู่ 5 ในทำนองโยน

จากการวิเคราะห์รูปแบบ (Form) ของเพลงเร็วเรื่องแขกมดดินหมู ท่อนที่ 10 นั้น พบ การแบ่งกลุ่มทำนองซึ่งมีทั้งสิ้น 7 กลุ่มทำนอง โดยสามารถสรุปรูปแบบได้ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 A
- กลุ่มที่ 2 B
- กลุ่มที่ 3 C, DD
- กลุ่มที่ 4 EE, FF
- กลุ่มที่ 5 GG
- กลุ่มที่ 6-7 Z

หมายเหตุ

- Z หมายถึง ทำนองโยนที่มีลูกบาคนำ
- S ทำนองโยนที่ไม่มีลูกบาคนำ

รูปแบบ ของท่อน 10 คือ A B C DD EE FF GG Z

รูปแบบการซ้ำทำนองในท่อน 10 นี้ลักษณะของทำนองมีความหลากหลายโดยใน ทำนองกลุ่มที่ 1-2 นั้นเป็นการดำเนินทำนองรูปแบบลักษณะ โดดๆไม่มีการซ้ำทำนองเดิม ส่วนใน ทำนองกลุ่มที่3นั้นในช่วงต้นของกลุ่มทำนองยังมีลักษณะการดำเนินทำนองโดด ๆ เป็นกลุ่มทำนอง เดียว ในช่วงท้ายของกลุ่มทำนองกลับมีการเริ่มซ้ำทำนองเป็น 2 ครั้ง เรื่อยไปจนถึงทำนองกลุ่มที่ 4-5 จากนั้นทำนองในกลุ่มที่ 6-7 เป็นลักษณะของลูกบาคและลูกโยนซึ่งแสดงถึงการจบท่อน อย่างสมบูรณ์

เพลงตา

- - - ล	- ท - -	- ม - ร	- - - ม	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ม	- ช - ล
- ล - -	- - - ท	- - - ล	- - - ท	- ท - ล	- ช - ท	- ค - -	- ช - ล

- ร - ท	- ล - -	ชช - -	ลล - ท	- - ลท	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท
- ร - ท	- ล - ช	- - - ล	- - - ท	- ช - -	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท

- - ลล	- ท - ล	- ช - ม	- ช - ล	- ท - ร	- ท - -	ลล - -	ชช - ม
- ล - -	- ท - ล	- ช - ท	- ช - ล	- ท - ร	- ท - ล	- - ช -	- - - ท

- - รร	- ม - ช	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ม	- ร - ท	- - - ล	- - - ช
- ล - -	- ท - ช	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ม	- ร - ท	- - - ล	- - - ช

เพลงตา เป็นเพลงหน้าพาทย์ชั้นคั้นเพลงหนึ่ง ลักษณะการดำเนินทำนองนั้นเป็นไปอย่างสำนวนเพลงหน้าทับปรบไก่ เพลงตาเป็นเพลงอันดับสุดท้ายของเพลงเรื่อง ไม่ว่าจะเป็เพลงเรื่องเพลงช้า เพลงเรื่องเพลงเร็วหรือเพลงเรื่องประเภทต่าง ๆ เพลงตานี้มีความหมายว่า การบรรเลงได้สิ้นสุดลงเรียบร้อยแล้ว

เพลงตาเป็นเพลงที่ใช้จังหวะหน้าทับของตะโพนและกลองทัดควบคุม ลักษณะการดำเนินทำนองกลองนั้น ทางวิชาการดุริยางค์ไทยเรียกว่า "ไม้กลอง" ประกอบด้วย ไม้เค้น 4 ไม้ และไม้ลา 4 ไม้ (อัตราส่วนของแต่ละไม้นั้น เท่ากับ 4 ห้องโน้ต)

บทสรุป

บันไดเสียง ลูกตกและทำนองหลัก

ในการดำเนินการวิเคราะห์เพลงเร็วแจกมัดตินหมู่นี้ ผู้วิจัยพบภูมิปัญญาของโบราณจารย์ทางด้านดุริยางค์ไทย และสาระสำคัญ สามารถสรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

1. จากการวิเคราะห์หลักการเรียงร้อยทำนองของเพลงเร็วเรื่องแจกมัดตินหมู พบว่ากลอนของเพลงเร็วที่มีความสั้น กระชับ ลักษณะของกลอนจับกันเป็นคู่ประโยค 2 ประโยค จึงจะสามารถมองเห็นภาพของกลอนที่สัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์

2. ลักษณะที่สำคัญในกลุ่มทำนองเพลงเร็วพบว่า มีการซ้ำทำนองเป็น 2 ครั้ง หรือเป็นคู่เสมอ ซึ่งจะเรียกได้ว่าเป็นรูปแบบการซ้ำทำนอง (Repeat Form) ที่สำคัญของเพลงเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการซ้ำทำนองกลุ่มละ 4 ห้อง หรือ 8 ห้องทำนองก็ตาม มักจะซ้ำทำนองทุกครั้ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการย้ำบันไดเสียงและทำนองให้ผู้ฟังคุ้นเคย นอกจากนี้การซ้ำทำนองยังทำให้เกิดความสมดุลย์ (Balance) ในกลุ่มทำนองอีกด้วย

3. ลักษณะที่สำคัญของเพลงเร็วที่พบได้ในทุกๆท่อน คือ ทำนองที่เรียกว่า " ลูกบาท " ซึ่งมีลักษณะเป็นเหมือนสำนวนปิด (Cadence) ของทุกท่อนก่อนที่จะออกสู่ " ทำนองโยน " ซึ่งปรากฏในทุกท่อนของเพลง

4. ทำนองโยนที่ปรากฏในเพลงเร็วเรื่อง แจกมัดตินหมู เป็นทำนองโยนประเภท สองไม้ หันเดียว ซึ่งปรากฏในตอนท้ายของท่อน ลักษณะทำนองโยนนั้นบางท่อนก็โยนเสียงเดียว แต่ในบางท่อนเป็นการโยน 2 ครั้ง ปรากฏเสียงในทำนองโยนเป็น 2 เสียงโดยมีการเปลี่ยนบันไดเสียงในช่วงท้ายของทำนองโยนแรก และเข้าสู่เสียงใหม่ในทำนองโยนที่ 2 ทั้งนี้เพื่อเชื่อมทำนองในประโยคหรือท่อนถัดไป นับเป็นเอกลักษณ์อีกประการหนึ่งของเพลงเร็ว

5. เพลงเร็วแต่ละเพลงที่ได้รับการคัดเลือกมาเรียงร้อยต่อกันในเพลงเร็ว เรื่องแจกมัดตินหมู่นี้ มีการใช้บันไดเสียงได้อย่างกลมกลืน ซึ่งบันไดเสียงทั้งหมดที่ปรากฏนั้น ประกอบไปด้วย

- บันไดเสียงเพียงออล่าง
- บันไดเสียงเพียงออบน
- บันไดเสียงทางกลาง
- บันไดเสียงขวา

6. มีหลักในการเปลี่ยนบันไดเสียงตามอย่างเพลงโบราณ คือ มีการย้ายเสียงแล้วจึงเปลี่ยนบันไดเสียง ในบางครั้งพบว่าในบางท่อนเมื่อมีการเปลี่ยนบันไดเสียงแล้ว ให้นำกลอนเก่ามาเปลี่ยนเสียงอีกด้วย ซึ่งการเปลี่ยนบันไดเสียงแต่ยังคงโครงสร้างทำนองและลักษณะมือฆ้องเช่นเดิม ใหม่นี้ทำให้ความรู้สึกและอารมณ์ของเพลงต่างกันไป ซึ่งสามารถพบได้ในท่อน 8 และท่อน 9

7. พบการใช้กลุ่มเสียง (Tonal Bridge) ในบางท่อนของเพลงเร็ว โดยมีลักษณะทำนองสั้นๆ 1-2 ห้องทำนอง นอกจากนี้ยังมีการใช้เสียงหลุม (Gap) เข้ามาคบบแต่งทำนอง ทำให้เสียงต่อเนื่อง และเกิดความกลมกลืนตามมา

8. มีการตกแต่งทำนอง (Embellishment) โดยใช้กลวิธีต่างๆ ดังนี้

- มีการใช้เสียงประสานคู่ต่างๆ เช่น คู่ 2 , คู่ 4 , คู่ 5 , คู่ 8 , คู่ 10 โดยมี การเลือกใช้ในแต่ละท่อนทำนองอย่างเหมาะสม ทำให้ความกระด้างของทำนองสามารถลดลงได้ด้วยเสียงประสานเหล่านี้

- มีการใช้เสียงกระตุก ถักจังหวะ ย้อยจังหวะ โดยให้จังหวะตกลงหลังจังหวะ ปกติ ซึ่งให้อารมณ์ที่สนุกสนาน และจัดจ้านให้กับเพลงได้เป็นอย่างดี

- พบการสะบัด ทั้งสะบัด 3 เสียงห่าง โดยใช้การสะบัดแบบเฉี้ยว สะบัด 3 เสียงชิด และ สะบัดเสียงเดียว

- ใช้การตีเก็บเป็นคู่ 8 อย่างกลอนระนาดเอก

9. ในเพลงเร็ว เรื่องแขกมดดินหมู มีการใช้มือฆ้องที่หลากหลายที่ให้ผู้บรรเลงต้องใช้ ความพยายาม สมาธิ พละกำลัง ความแม่นยำ รวมทั้งความทนในการบรรเลงจึงจะสามารถบรรเลง ได้อย่างสมบูรณ์

10. การกลับต้นของเพลงเร็ว เรื่องแขกมดดินหมู มีลักษณะการซ้ำทำนองเป็น Flexible Structure หรือเป็นแบบไม่ตายตัว ซึ่งในบางท่อนมีการกำหนดให้กลับต้น แต่ในบางท่อนที่มีการกลับไปบรรเลงในโครงสร้างทำนองกลุ่มใหญ่แล้ว ก็ไม่ต้องมีการกลับต้นแต่อย่างใด แต่ทว่า ไม่มีการกำหนดตายตัวว่าไม่ต้องกลับต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้บรรเลง

11. มีการแบ่งท่อนของเพลงเร็ว เรื่องแขกมัดตีนหมูออกมา โดยสามารถสรุปได้ดังนี้
 ท่อน 1 - ท่อน 2 เพลงแขกมัดตีนหมู มีการนำไปใช้เป็นเพลงเร็วประกอบการแสดงโขน - ละคร มากมาย

ท่อน 3 ไม่ทราบชื่อเพลง

ท่อน 4 ไม่ทราบชื่อเพลง

ท่อน 5 ไม่ทราบชื่อเพลง

ท่อน 6 ไม่ทราบชื่อเพลง อาจารย์มนตรี ตราโมท ได้นำมาบรรจุเป็นเพลงเร็ว
 ในระบำเริงอรุณ

ท่อน 7 ไม่ทราบชื่อเพลง

ท่อน 8-9 ไม่ทราบชื่อเพลง กรมศิลปากร ได้นำมาบรรจุเป็นเพลงเร็วในระบำอุ
 ทอง และพบในเพลงเร็ว เรื่องเต่าทอง

ท่อน 10 ไม่ทราบชื่อเพลง บางครั้งก็เรียกว่าปลายมัดตีนหมู เนื่องจากเป็นท่อน
 สุดท้ายของเพลงเร็ว เรื่องแขกมัดตีนหมู

เพลงเร็ว เรื่องแขกมัดตีนหมู ยังมีการนำไปใช้ในการบรรเลงเพลงเรื่องประเภทอื่น
 ด้วย คือ ในเพลงเรื่องนางหงส์ ซึ่งมีเพลงเร็วเป็นส่วนประกอบ โดยในการบรรเลงนั้น จะดูภูมิ
 ปัญญาของผู้บรรเลงที่การบรรเลงเพลงเร็ว ว่าปีพาทย์วังใดสามารถบรรเลงเพลงเร็วได้มากและ
 แปลกกว่ากัน นับเป็นการวัดชั้นเชิงของผู้บรรเลงอีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ ยังพบเพลงเร็วที่เข้ามาใช้บรรเลงในเพลงเรื่องประเภทเพลงฉิ่งอีกด้วย ซึ่ง
 เมื่อเพลงเร็วได้เข้าไปอยู่ในเพลงฉิ่งแล้วก็กลายสภาพเป็นเพลงฉิ่งไป ไม่มีหน้าทับใดๆติดกำกับ
 จังหวะ เนื่องจากลักษณะท่วงทำนองของเพลงฉิ่งและเพลงเร็ว มีความคล้ายคลึงกันมากทั้งทางด้าน
 จังหวะที่อยู่ในอัตราจังหวะชั้นเดียว มีกลอนสั้น กระชับ ลักษณะการผสมผสานเหล่านี้พบว่าเป็น
 การประสานประโยชน์ซึ่งกันและกัน เป็นผลสืบเนื่องมาจากวัฒนธรรมในสังคมไทยที่
 สะท้อนกลับมาในด้านดุริยางคศิลป์ได้อย่างดี

12. เพลงเร็ว เรื่องแขกมัดตีนหมู ทางหลวงชาญเชิงระนาด (เงิน ผลารักษ์) เป็นเพลง
 เพลงชั้นเดียวที่มีลีลาในการดำเนินทำนองที่ให้ความสนุกสนาน ครื้นเครง เมื่อนำมาวิเคราะห์กับ
 อุปนิสัยของหลวงชาญเชิงระนาดที่ได้รับการบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับอุปนิสัยใจคอของ
 ครูหลวงชาญเชิงระนาดที่ว่า ท่านเป็นคนสนุกสนาน ชอบกระเซ้าแหย่ผู้คั่นเป็นประจำ อีกทั้ง
 ท่านยังเป็นผู้ที่มีชั้นเชิงในการตีระนาดเป็นอย่างดี เพลงเร็วเรื่องแขกมัดตีนหมู ซึ่งเป็นทางของท่าน
 นั้นจึงสามารถสะท้อนจิตใจ อุปนิสัยของผู้ประดิษฐ์ทางออกมาได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะพบได้จาก
 ท่วงทำนองที่ปีกรวดกระตุก ชะงัก ถ่วงจังหวะเป็นบางครั้ง ให้อารมณ์เพลงที่เร้าใจ ทำนองเพลงมี

ความจัดจ้าน นอกจากนี้มือฆ้องโนเพลงเร็ว เรื่องแขกมัดตีนหมู ยังถือได้ว่าเป็นเลิศเพราะ
แฝงไว้ด้วยมือฆ้องที่หลากหลายอย่างครบครัน ซึ่งสามารถพบมือฆ้องเหล่านี้ได้ในเพลงหน้าพาทย์
และเพลงเดี่ยว นับเป็นเพลงเร็วเพลงหนึ่งซึ่งให้สาระอย่างครบครัน

รูปแบบ (FORM) เพลงเร็วเรื่องแขกมัดตีนหมู

1. พบการซ้ำทำนองในลักษณะกลุ่มทำนองสั้นๆ ตั้งแต่ 4 ห้องโน้ต 8 ห้องตัวโน้ต
ลักษณะของกลุ่มทำนองมีลักษณะทำนองสั้นๆ กระชับซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มทำนองใน
เพลงประเภทชั้นเดียวทั่วไป ดังนั้นในการซ้ำกลุ่มทำนอง 2 ครั้ง จึงเป็นเสมือนการย้ำทำนองให้
ผู้ฟังเกิดความเคยชินและทำให้ท่วงทำนองเกิดความสมดุลยิ่งขึ้น

2. การซ้ำทำนองนอกจากจะพบแต่ลักษณะทำนองสั้นๆแล้วยังพบการซ้ำทำนองใน
กลุ่มทำนองใหญ่ๆอีกด้วย แต่ทั้งนี้การซ้ำทำนองเป็นกลุ่มใหญ่มักพบบริเวณช่วงกลางของท่อน ซึ่ง
ในบางท่อนกลุ่มทำนองเข้ามาคั่นก่อนที่จะมีการซ้ำทำนอง โดยมีลักษณะของกลุ่มทำนองใหม่ที่เข้า
มาคั่นใหม่นั้นมีทั้งที่เป็นกลุ่มทำนองที่เป็นเสมือนกลอนเชื่อมเพื่อเป็นการซ้ำทำนองหรือเป็นลูกโยน

3. ลักษณะทำนองเพลงที่เป็นประโยคคู่ ทำให้เกิดความรู้สึกหนักแน่นอีกทั้งยังเป็
นการจบช่วงของจังหวะหน้าทับ ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกที่เป็นดุลยภาพ (Balance) ทั้งยังทำให้เกิด
การเรียงร้อยทำนองเพลงอย่างเป็นระบบ เพราะทำให้เกิดมีแง่มุมและมีสัดส่วนช่องไฟที่มีความ
สมดุลย์ เกิดความชัดเจนไม่มากไปจนหมดความไพเราะ

4. พบลักษณะรูปแบบของทำนองที่ปรากฏลูกโยนทุกท่อน อันถือเป็นเอกลักษณ์
สำคัญประการหนึ่งของเพลงเร็ว ลักษณะของลูกโยนที่พบมีอยู่ด้วยกันหลายประการดังนี้

4.1 ลูกโยนที่ลูกบอกนำ ลักษณะของลูกบอกเป็นประโยคของเพลงเร็วมี
ความยาว 8 ห้องตัวโน้ต มักเป็นเสมือนทำนองเพื่อเชื่อมระหว่างประโยคเพลงกับลูกโยนทำให้เกิด
ความกลมกลืน เสียงตกของลูกบอกที่ปรากฏในเพลงเร็ว เรื่องแขกมัดตีนหมูนี้ เสียงที่พบคือ เสียง
ซอล ทั้งหมด ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า เสียงตกของลูกบอกนั้นใช้เสียงซอลเป็นหลักเพื่อเชื่อมสู่ลูกโยน
ซึ่งปรากฏเป็นเสียงซอลทุกท่อนซึ่งเสียงนี้เป็นเสียงให้ความรู้สึกสงบอย่างสมบูรณ์

4.2 ลูกโยนที่ไม่มีลูกบาคนำ เป็นลักษณะของประโยคเพลงที่เมื่อหมดทำนองแล้ว ก็ออกสู่ลูกโยนซึ่งเป็นเสียงตกของประโยคเพลงโดยมากมักเป็นเสียง ซอล หรือ โด เนื่องจากจะให้อารมณ์ในการลงจบอย่างสมบูรณ์

4.3 ลูกโยน 2 เสียง เป็นการดำเนินทำนองลูกโยน 2 ครั้งติดกัน โดยในครั้งแรกนั้นเป็นเสียงหนึ่งส่วนท้ายประโยคของลูกโยนเป็นการใช้ทำนองเพื่อเชื่อมต่อไปสู่ทำนองโยนถัดไปเป็นเสมือนกลอนเชื่อมทำนองสั้นๆ

5. พบกลุ่มทำนองที่มากที่สุดในเพลงเร็วเรื่องแขกมัดตีนหมูท่อน 3 โดยมีด้วยกันรวมทั้งสิ้น 9 กลุ่มทำนอง สามารถเปรียบเทียบได้เท่ากับ A-I พบว่าลักษณะกลุ่มทำนองในท่อนที่ 3 นี้ มีรูปแบบของทำนองที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาแต่ยังคงเอกลักษณ์ของการซ้ำทำนองที่มีความสมดุลย์อยู่เช่นเดิม

กระสวนจังหวะของทำนอง (Rhythm Pattern) ของเพลงเร็ว เรื่อง แขกมัดตีนหมู

ลักษณะของกระสวนจังหวะของทำนองที่พบในเพลงเร็ว เรื่องแขกมัดตีนหมูนี้ พบว่ามีความพิเศษและมีเอกลักษณ์ที่เป็นของตัวเอง เมื่อเปรียบเทียบกับเพลงประเภทอื่นๆ ลักษณะของกระสวนจังหวะของทำนองนั้น มีความเป็นเอกลักษณ์ซึ่งเป็นลักษณะที่พบได้ในเพลงเร็ว เรื่อง แขกมัดตีนหมู โดยผู้วิจัยได้จำแนกลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองไว้ดังต่อไปนี้

1. กระสวนจังหวะของทำนองที่มีการสะบัด ลักษณะเช่นนี้ พบได้มากในเพลงเร็วเรื่องแขกมัดตีนหมู ซึ่งการสะบัดของกระสวนจังหวะของทำนองสามารถพบได้ทั่วไปในเพลงเร็วเรื่องนี้ โดยมีลักษณะที่แตกต่างกัน ดังตัวอย่างที่ได้แสดงดังต่อไปนี้

- การสะบัดหน้าห้องกระสวนจังหวะของทำนอง คือลักษณะกระสวนจังหวะ 3 เสียงซิด หรือการสะบัดที่ส่วนหัวของทำนอง เป็นเสมือนการตั้งคั้นประโยคให้มีความโดดเด่น นำติดตาม เพื่อนำไปสู่กระสวนจังหวะต่อไปและเกิดความต่อเนื่องในกระสวนจังหวะตามมา

x::x XX	X X X X	xxx XX	xxx X X

- การสับคเพื่อคบแต่งกระสวนจังหวะ ทำให้กระสวนจังหวะเกิดมีท่วงทำนองที่มีความไพเราะและน่าฟัง โดยส่วนใหญ่แล้วลักษณะการสับคซึ่งจัดเป็นกลวิธีพิเศษเข้ามาคบแต่งนั้น ทำให้กระสวนจังหวะเกิดความเข้มข้นซึ่งเป็นลักษณะเด่นที่สำคัญอีกประการหนึ่งของเพลงเร็วนี้

xxx XX	XXXX	xxx X X	xxx X X

2. การลักจังหวะ ถือเป็นกระสวนจังหวะของทำนองอีกอย่างหนึ่ง ที่เป็นจุดเด่นของเพลงเร็ว ลักษณะของเพลงเร็ว เป็นเพลงที่ให้อารมณ์สนุกสนาน มีอัตราจังหวะ ชั้นเดียว ส่วนใหญ่แล้วเพลงในอัตราชั้นเดียวมักพบกระสวนจังหวะของทำนองแบบเก็บเสียหมด เช่น อัตราชั้นเดียวในเพลงเถา แต่ความโดดเด่นในกระสวนจังหวะของทำนองในเพลงเร็วนี้ พบว่า การลักจังหวะในทำนอง เป็นเสน่ห์ที่ทำให้รสชาติ ความไพเราะของท่วงทำนองเพลงเร็วนี้เกิดความไพเราะและน่าฟังมากขึ้น

- xxx -	X X -- X	- X X -	X X --

3. กระสวนจังหวะของทำนองปกติ ลักษณะของกระสวนจังหวะปกตินั้นเป็นกระสวนจังหวะที่มีตัวโน้ต 4 ตัว ต่อ 1 ห้องโน้ต กระสวนจังหวะเช่นนี้มีลักษณะที่ติดกันโดยไม่มีกลุ่มกระสวนจังหวะใด ๆ หรือการเว้นช่องว่างของจังหวะเข้ามำกั้น ลักษณะกระสวนจังหวะเช่นนี้ เรียกว่า " การเก็บ "

XXXX	XXXX	XXXX	XXXX

4. กระสวนจังหวะของทำนองที่มีความห่างกว่าอัตราปกติ 1 เท่าตัว จากอัตราจังหวะปกติ ลักษณะกระสวนจังหวะเช่นนี้ พบได้ทางฆ้องที่มีการตีแบบห่างๆ และในลูกโยน ทำให้กระสวนจังหวะของทำนองเพลงมีการผ่อนคลาอย่างแยบยลซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญประการหนึ่งของเพลงเร็วเรื่องแขกม้คตินหมู

- X -X	- X - X	- X - X	- X - X

5. กระสวนจังหวะของทำนองที่มีความหลากหลาย ในเพลงเร็วเรื่องแขกมดดินหนู พบว่ามีลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองที่มีความหลากหลายใน : ประโยค การสวนจังหวะที่พบมีทั้งการสับคี่ขึ้นต้นส่วนหัวของทำนอง การสับคี่เพื่อคั่นทำนอง การลัดจังหวะ และกระสวนจังหวะที่มีความห่างกว่าอัตราปกติ 1 เท่าตัว การที่กระสวนจังหวะเหล่านี้มารวมอยู่ในประโยคเพียงประโยคเดียว อีกทั้งหากพิจารณาในเรื่องเสียงของท่วงทำนองเพลงด้วยแล้วนั้นเป็นการยากที่จะสำเร็จลงตัวได้อย่างดี นับเป็นความสามารถของผู้ประพันธ์อย่างแท้จริง

xxx X X	- X X X	- X - X	X X X X

จากการพิจารณากระสวนจังหวะของทำนอง พบว่า กระสวนจังหวะของทำนองในเพลงเร็วเรื่องแขกมดดินหนูนี้นั้นมีความหลากหลายและมีความโดดเด่นด้วยกันหลายประการ เช่น การสับคี่ การลัดจังหวะ ชักเยื้องกระสวนจังหวะของทำนองไปมา อีกทั้งยังมีการจัดเรียงความถี่ ความห่างของเสียงต่าง ๆ ที่ประกอบเข้าเป็นกระสวนจังหวะของทำนองได้อย่างเหมาะสม

ด้วยลักษณะของกระสวนจังหวะของทำนองที่มีความหลากหลายนี้เอง จึงก่อให้เกิดความแตกต่างของกระสวนจังหวะของทำนองได้อย่างชัดเจน แต่ทว่ากลับมีการเรียงร้อยกระสวนจังหวะเหล่านี้ไปมาอย่างลงตัวและได้สัดส่วน นับได้ว่ากระสวนจังหวะของทำนองในเพลงเร็วเรื่องแขกมดดินหนูนี้ มีความลงตัวแม้ลักษณะกระสวนจังหวะของทำนองที่มีความแตกต่างแต่ก็สามารถเรียงร้อยได้อย่างดี เกิดความกลมกลืนของกระสวนจังหวะตามมา ทำให้ได้รรถรสของเพลงเร็วที่ให้อารมณ์สนุกสนานได้เป็นอย่างดีซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาของโบราณจารย์ทางด้านดุริยางค์ไทยที่ได้ประสิทธิ์ คัดค้นท่วงทำนองที่มีเอกลักษณ์และมีความวิจิตรบรรจงได้อย่างดีเยี่ยม นับว่าเป็นเพลงเร็วประเภทเพลงเร็วอีกเพลงหนึ่งที่มีความงดงามและคุณค่าทางสุนทรียะอย่างแท้จริง